

Б О Г Д Б А Н К Х К

(Монгол Улсад бүртгэлтэй аж ахуйн нэгж)

**Аудитлагдсан санхүүгийн тайлан
2021 оны 12 дугаар сарын 31**

БОГД БАНК ХК**АГУУЛГА**

	ХУУДАС
БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ	1
ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ	2
ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН	3 – 6
ТОВЧИЛСОН ҮГС	7
АШИГ, АЛДАГДАЛ БА БУСАД ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН	8
САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН	9
ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН	10
МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН	11 – 13
САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД	14 – 75

БОГД БАНК ХК
БАНКНЫ ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ

ТУЗ-ИЙН ГИШҮҮД:

Лувсанвандангийн Болдхуяг
Ганбаатарын Саруул
Жан Торстэн Дазер
Жамбалсүрэнгийн Нарантуяа
Дэмчигжавын Моломжамц
Эллиот Рован Аукланд

НАРИЙН БИЧГИЙН ДАРГА:

Ренчинхорлоогийн Нямцэрэн

АЛБАН ХАЯГ:

Бодь цамхаг,
1-р хороо, Жигжиджавын гудамж 3,
Чингэлтэй дүүрэг,
Улаанбаатар 15160,
Монгол Улс

АУДИТОРУУД:

Эрнст энд Янг Монголия Аудит ХХК
Мэргэшсэн нягтлан бодогчид

БОГД БАНК ХК

ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ

Богд Банк ХК-ийн (цаашид “Банк” гэх) Гүйцэтгэх захирал Ганбаатарын Саруул болон Санхүү хариуцсан захирал Моломжамцийн Бат-Өлзий бид энэхүү санхүүгийн тайлангууд нь 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн байдал хийгээд тухайн өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн жилийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээг Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын зөвлөл (“НББОУСЗ”)-өөс баталж гаргасан Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд (“СТОУС”)-ын дагуу үнэн зөв, бодитой илэрхийлсэн гэдгийг үүгээр мэдэгдэж байна.

Улаанбаатар хот, Монгол Улс
Огноо: 2022 оны 3 дугаар сарын 14

Моломжамцийн Бат-Өлзий
Санхүү хариуцсан захирал

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН

Богд Банк ХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдэд

Дүгнэлт

Бид Богд Банк ХК (“Банк”)-ийн 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх Банкны санхүүгийн байдлын тайлан, тухайн өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн жилийн ашиг, алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан, өмчийн өөрчлөлтийн тайлан, мөнгөн гүйлгээний тайлан, нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын товчоо болон бусад тайлбар тодруулгуудаас бүрдсэн санхүүгийн тайлангуудад аудит хийж гүйцэтгэлээ.

Бидний дүгнэлтээр дээр нэрлэсэн санхүүгийн тайлангууд нь 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн байдал хийгээд тухайн өдрөөр дуусгавар болсон санхүүгийн жилийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээг Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын зөвлөл (“НББОУСЗ”)-өөс баталж гаргасан Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд (“СТОУС”)-ын дагуу материаллаг алдаагүй, үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Бид энэхүү аудитын ажлыг Аудитын олон улсын стандарт (“АОУС”)-уудын дагуу хийж гүйцэтгэлээ. Уг стандартуудын дагуу хүлээсэн үүрэг хариуцлагуудыг энэхүү тайлангийн “Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага” хэсэгт харуулав. Бид Нягтлан бодогчдын ёс зүйн олон улсын стандартын зөвлөлөөс баталсан “Мэргэшсэн нягтлан бодогчдын ёс зүйн дүрэм”-ийн дагуу Банкнаас хараат бус бөгөөд уг дүрэмд заасны дагуу өөрсдийн бусад ёс зүйн үүрэг хариуцлагаа бүрэн биелүүлсэн болно. Бидний олж авсан аудитын нотолгоо нь бидний гаргасан дүгнэлтэд хангалттай, зохистой үндэслэл болж чадна гэдэгт бид итгэлтэй байна.

Аудитын онцгойлсон асуудал

Аудитын онцгойлсон асуудлууд гэдэг нь тайлант жилийн санхүүгийн тайлангийн аудитад бидний мэргэжлийн үнэлэмжээр хамгийн өндөр ач холбогдол бүхий асуудлууд юм. Эдгээр асуудлуудыг санхүүгийн тайлангийн аудитын хүрээнд бүхэлд нь анхаарч, аудиторын дүгнэлт өгөхдөө авч үзсэн бөгөөд бид уг асуудлуудын талаар тусдаа дүгнэлт гаргадаггүй болно. Аудитын онцгойлсон асуудал нэг бүрийг бид хэрхэн авч үзсэн талаарх тайлбарыг дор өгөв.

Дүгнэлтийн Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага хэсэгт дурдсан үүрэг хариуцлагууд болон эдгээр асуудлуудтай холбоотой үүрэг хариуцлагыг бид бүрэн биелүүлсэн. Үүний дагуу бид санхүүгийн тайлангуудын материаллаг буруу илэрхийлэгдэх эрсдэлийн үнэлгээнд тохирсон аудитын горимуудыг гүйцэтгэсэн. Дор дурдсан асуудлыг анхаарч үзэхдээ гүйцэтгэсэн горимуудыг багтаасан аудитын горимуудын үр дүн нь энд хавсаргасан санхүүгийн тайлангуудад өгсөн бидний аудитын дүгнэлтийн үндэслэл болно.

Удирдлага нь хорогдуулсан өртгөөр бүртгэдэг харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгаанд үнэ цэнийн бууралтыг тооцохдоо үнэлэмж болон өндөр түвшний төсөөлөл ашиглан тооцоолдог.

Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэдэг харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгаа нь 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны нийт хөрөнгийн 42 хувийг эзэлж байгаа бөгөөд холбогдох тооцооллын тодорхойгүй байдлаас үүдэн эдгээр харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтыг бид аудитын онцгойлсон асуудал гэж үзсэн.

Үнэ цэнийн бууралтын аргачлал нь ирээдүйг таамагласан Зээлийн Үнэ Цэнийн Хүлээгдэж буй Алдагдал (“ЗҮЦХА”)-ын загварт суурилсан. Энэхүү загвар нь ихээхэн төсөөлөл, болон тооцоолол шаарддаг. Үүнд:

Бидний аудитын горимд 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтыг ЗҮЦХА-ын загвараар тооцоолоход Банкны ашигласан аргачлал, өгөгдөл, төсөөллүүдийг үнэлэх ажил багтсан.

Харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын сан тооцоолох аргачлалыг үнэлэхдээ бид Банкны ЗҮЦХА-ын загвар, холбогдох төсөөлөл, түүний үндэслэлийн талаар дэлгэрэнгүй ойлголт авч, загварын зохистой байдлыг үнэлсэн. Мөн чанаргүйдэлд өртөх дүнг 3 шатлалд ангилсан үндэслэл, ЧМ, АХЧ, ЧӨД түүнчлэн загварт ашигласан ирээдүйг таамагласан макро эдийн засгийн хувьсагчдыг зөв зохистой тодорхойлсон эсэхийг тус тус үнэлсэн.

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Богд Банк ХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдэд (үргэлжлэл)

Аудитын онцгойлсон асуудал (үргэлжлэл)

• Санхүүгийн хөрөнгийн шатлал; • ЗХЦХА-ын загвар боловсруулах, загварын гол өгөгдлүүд болох Чанаргүйдлийн Магадал (“ЧМ”) болон Алдагдалд Хүргэх Чанаргүйдэл (“АХЧ”) сонгох; • Олгохоор батлагдсан зээлээс зээлд хөрвөх магадлалыг оруулан Зээлийн Чанаргүйдэлд Өртөх Дүн (“ЧӨД”)-г тодорхойлох; • Макро эдийн засгийн төсөөллүүд, эдийн засгийн өгөгдлүүд болон ЗҮЦХА-ын тооцоололд орох өгөгдлүүдийн нөлөөлөл хоорондын уялдаа, хамаарлыг тодорхойлох; • ЗҮЦХА-ын загварын өгөгдлүүдийг тодорхойлох ирээдүйн макро эдийн засгийн төсөөллүүд, тэдгээрийн жинэлсэн магадлалыг сонгох; • КОВИД-19 цар тахлын нөлөөг тодорхойлон ЗҮЦХА-ын загварыг дахин үнэлэх Холбогдох нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого болон нягтлан бодох бүртгэлийн гол тооцоолууд болон үнэлэмжүүдийг санхүүгийн тайлангийн Тодруулга 2-т толилуулсан. Харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгаа мөн тэдгээртэй холбогдох зээлийн эрсдэлийн удирдлагын тодруулгуудыг санхүүгийн тайлангийн Тодруулга 2, 9, 16 болон 30.2-т тус тус толилуулсан.	Шатлалын ангилал зохистой эсэхийг шалгахдаа бид хугацаа хэтэрсэн зээлийн мэдээлэл, боломжтой тохиолдолд зээл олгох үеийн болон тайлагналын өдрийн зээлдэгчийн эрсдэлийн үнэлгээ болон холбогдох бусад мэдээллүүдийг шалгасан. Мөн бид насжилтын тайлангийн бүрэн бүтэн байдлыг санхүүгийн бүртгэлтэй тулгаж шалгасан ба насжилтын тайлангын хангалттай байдлыг түүврийн аргаар сонгогдсон зээлүүдийн мэдээллийг холбогдох баримтуудтай тулгаж шалгасан. Бид ЗҮЦХА-ын загварт ашигласан гол өгөгдлүүдийг Банкны боломжит дотоод эх үүсвэрээс олж авсан түүхэн мэдээлэл, гадаад эх үүсвэрээс олж авсан тухайн салбарын болон санхүү, эдийн засгийн мэдээллүүдтэй харьцуулсан. Бидний шалгалтад дараах ажлууд багтсан. Үүнд: • Түүхэн ЧМ, АХЧ-ийг тодорхойлох тооцоололд ашигласан дотоод өгөгдлүүдийг үнэн зөв эсэхийг сонгогдсон зээлүүд дээр гадаад болон дотоод эх сурвалжийн мэдээллүүдтэй тулгасан; • Олон хувилбарт шинжилгээнд ашигласан макро эдийн засгийн хэмжүүрүүдийг гадаад эх сурвалжийн мэдээллүүдтэй тулгасан; • ЧӨД-ийн иж бүрэн эсэх болон олгохоор батлагдсан зээлээс зээлд хөрвөх магадлалын үнэн зөв байдлыг сонгогдсон зээлүүд дээр холбогдох зээлийн гэрээ, хүүний тооцоолол мөн түүхэн мэдээлэлтэй тулгасан. Бид удирдлага нь Ковид-19 цар тахалын нөлөөг ЗҮЦХА-ын загвартаа хэрхэн тусгасан талаар ойлголт авсан бөгөөд тэдгээрийг зохистой эсэхийг шалгасан. Мөн бид үнэлгээнд оролцуулсан хүчин зүйлс үндэслэлтэй эсэхийг шалгасан бөгөөд салбарын мэдээллүүдтэй харьцуулсан Үүнд: - Банкны үнэлгээнд сегментчлэл хэрэгтэй эсэх - Удирдлагын зүгээс макро эдийн засгийн олон хувилбарт хуваарилалтыг дахин үнэлэхэд ашигласан чанарын хүчин зүйлсийн үндэслэлийг үнэлсэн. Бид ЗҮЦХА-ын загварын гол өгөгдлүүдэд хэрэглэсэн үнэлэмжийн тууштай байдлыг авч үзсэн. Бид санхүүгийн тайланд холбогдох тодруулгуудыг хангалттай, зохистой толилуулсан эсэхийг мөн үнэлсэн.
---	---

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Богд Банк ХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдэд (үргэлжлэл)

Жилийн тайланд тусгагдсан бусад мэдээлэл

Компанийн Захирлууд болон Гүйцэтгэх удирдлагууд бусад мэдээлэлд хариуцлага хүлээнэ. Бусад мэдээлэл гэдэгт аудитын тайлан гарсан өдрөөс хойш гарахаар хүлээгдэж буй жилийн тайланд тусгагдах санхүүгийн тайлангууд болон тэдгээрт хамаарах аудиторын тайлангаас бусад мэдээлэл (“Бусад хэсэг”) багтана.

Санхүүгийн тайлангуудад өгсөн бидний дүгнэлт нь бусад мэдээлэлд хамаарахгүй бөгөөд тэдгээрт аливаа хэлбэрийн баталгаажуулах дүгнэлт гаргаагүй болно.

Санхүүгийн тайлангуудын аудиттай холбоотой бидний хүлээх хариуцлага нь бусад мэдээллийг уншиж, тэдгээр нь санхүүгийн тайлангууд эсвэл аудитын явцад бидний олж авсан мэдээллээс материаллаг байдлаар зөрүүтэй эсвэл алдаатай эсэхийг харгалзаж үзэх явдал юм.

Хэрэв бид аудитын тайлангийн өдрөөс өмнө олж авсан бусад мэдээлэлд хийсэн өөрсдийн ажилд үндэслэн бусад мэдээлэл нь материаллаг буруу илэрхийлэл агуулсан байна гэж дүгнэвэл энэ тухайгаа тайлагнах шаардлагатай. Үүний дагуу тайлагнах зүйл бидэнд байхгүй болно.

Жилийн тайлангийн “Бусад хэсэг”-ийг унших үед тэнд материаллаг буруу илэрхийлэл байна гэж дүгнэвэл уг асуудлын талаар бид засаглал хариуцсан этгээдэд мэдэгдэх шаардлагатай байдаг.

Санхүүгийн тайлангуудтай холбоотойгоор удирдлага болон засаглах эрх мэдэл бүхий этгээдүүдийн хүлээх хариуцлага

Санхүүгийн тайлангуудыг СТОУС-ын дагуу бэлтгэх, үнэн зөв толилуулах ба залилан, алдааны улмаас үүсч болох материаллаг буруу илэрхийлэлгүй санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх боломжийг бий болгоход шаардлагатай гэж удирдлагын тодорхойлсон дотоод хяналтуудад удирдлага хариуцлага хүлээнэ.

Банкны удирдлага нь санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэхдээ Банкны үйл ажиллагааг зогсоох эсвэл татан буулгахаар төлөвлөсөн эсвэл эдгээрээс өөр бодит сонголт байхгүйгээс бусад тохиолдолд санхүүгийн тайлангуудыг гаргахдаа удирдлага нь тасралтгүй байх зарчмын дагуу Банкны үйл ажиллагааг тасралтгүй явуулах чадварыг үнэлэх, боломжтой бол тасралтгүй байх зарчимтай холбоотой асуудлуудыг тодруулах, нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх суурийг хэрэглэх үүрэгтэй. Засаглал хариуцсан этгээдүүд нь Банкны санхүүгийн тайлагналын үйл явцад хяналт тавих үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага

Залилан эсвэл алдаанаас үүссэн материаллаг буруу тайлагналуудаас санхүүгийн тайлан нь бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаа олж авах, дүгнэлт бүхий аудиторын тайлан гаргах нь бидний зорилго юм.

Зохистой баталгаажуулалт гэдэг нь өндөр түвшний баталгаажуулалт боловч “АОУС”-ын дагуу хийгдсэн аудит нь оршин байгаа материаллаг буруу тайлагналуудыг байнга илрүүлнэ гэсэн баталгаа биш юм. Буруу тайлагналууд нь залилан эсвэл алдаанаас үүсч болох ба хэрэв тэдгээр нь дангаараа эсвэл нийтдээ санхүүгийн тайланд үндэслэн гаргасан хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх магадлалтай бол материаллагт тооцогдоно.

“АОУС”-ын дагуу хийх аудитын үед бид мэргэжлийн үнэлэмж, мэргэжлийн үл итгэх зарчмыг баримтлан ажилладаг. Бид мөн:

- Залилан эсвэл алдааны улмаас үүсч болох санхүүгийн тайлангийн материаллаг буруу тайлагналуудын эрсдэлүүдийг таних, үнэлэх, тэдгээр эрсдэлд тохирох аудитын горимуудыг боловсруулах, гүйцэтгэх, өөрсдийн дүгнэлтэнд үндэслэл болохуйц хангалттай, зохистой аудитын нотолгоог олж авах. Залилан нь хуйвалдах, бичиг баримт хуурамчаар үйлдэх, санаатайгаар орхигдуулах, буруу мэдэгдэл хийх, дотоод хяналтыг зөрчих зэрэг үйлдлүүдтэй холбоотой байж болох тул залилангаас үүдэн гарсан материаллаг буруу тайлагналыг илрүүлэхгүй байх эрсдэл нь алдаанаас үүдэн гарсан буруу тайлагналыг ирүүлэхгүй байх эрсдэлээс өндөр байдаг.
- Банкны дотоод хяналтын үр нөлөөтэй байдалд дүгнэлт өгөх зорилгоор биш тухайн нөхцөл байдалд тохирохуйц аудитын горим боловсруулахын тулд аудитад хамааралтай дотоод хяналтын талаар ойлголт олж авах.

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН (ҮРГЭЛЖЛЭЛ)

Богд Банк ХК-ийн хувьцаа эзэмшигчдэд (үргэлжлэл)

Санхүүгийн тайлангийн аудитад хүлээх аудиторын үүрэг хариуцлага (үргэлжлэл)

- Хэрэглэсэн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд нь зохистой эсэх, удирдлагын зүгээс нягтлан бодох бүртгэлийн ойролцоолсон тооцооллууд, тэдгээрт холбогдох тодруулгууд нь үндэслэлтэй эсэхийг үнэлэх.
- Нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг удирдлага зохистой хэрэглэсэн эсэх, олж авсан аудитын нотолгоонд үндэслэн Банкны үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулах чадамжид мэдэгдэхүйц эргэлзээ үүсгэж болох үйл явдал эсвэл нөхцөл байдалтай холбоотой материаллаг тодорхой бус байдал байгаа эсэхийг дүгнэх. Хэрэв материаллаг тодорхой бус байдал байна гэж дүгнэвэл, бид аудиторын тайландаа санхүүгийн тайлангийн холбогдох тодруулгыг хийж өгөх эсвэл ийм тодруулга хангалтгүй бол дүгнэлтээ өөрчлөх шаардлагатай болдог. Аудиторын тайлан гарах өдөр хүртэл олж авсан аудитын нотолгоонд үндэслэн бид дүгнэлтээ гаргадаг. Гэхдээ ирээдүйн үйл явдал эсвэл нөхцөл байдал Банкны тасралтгүй байх зарчмыг алдагдуулж болно.
- Санхүүгийн тайлангууд (үүнд тодруулгууд багтана)-ын ерөнхий толилуулга, бүтэц, агуулгыг үнэлэх мөн санхүүгийн тайлангууд нь зөв толилуулгын шаардлагыг хангахуйц байдлаар холбогдох ажил гүйлгээ, үйл явдлуудыг илэрхийлсэн эсэхийг үнэлэх.

Бид аудитын ажлын тогтворсон хамрах хүрээ, цаг хугацаа, томоохон хэмжээний дутагдал болон аудитын явцад олж тогтоосон дотоод хяналтын томоохон доголдол зэргийг багтаасан асуудлуудыг засаглал хариуцсан этгээдүүдэд мэдэгддэг.

Бусад зүйл

Энэхүү тайланг өөр ямар нэгэн зорилгоор биш, Монгол Улсын "Компанийн тухай хууль"-ийн 94 дүгээр зүйлд заасны дагуу Банкны хувьцаа эзэмшигчдийн хүсэлтээр аудитыг гүйцэтгэн Банкны хувьцаа эзэмшигчдэд зориулан гаргалаа. Бид энэхүү тайлангийн агуулгын хүрээнд аливаа гуравдагч талын өмнө хариуцлага хүлээхгүй болно.

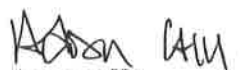
Гарын үсэг зурсан

Доржбатын Мандахбаяр
Захирал

Улаанбаатар хот, Монгол Улс
Огноо: 2022 оны 3 дугаар сарын 14

Баталсан

Адриан Чу
Партнер

БОГД БАНК ХК

Товчилсон үгс

Энэ Санхүүгийн тайланд товчилсон үгсийн дараах хэв маягийг ашигласан болно.

МБ	Монголбанк
ХБҮЦ	Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаас
НББОУСЗ	Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын зөвлөл
НББОУС	Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт
СТОУС	Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд
АОУС	Аудитын олон улсын стандарт
МХБ	Монгол улсын Хөгжлийн Банк
ЗҮЦХА	Зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдал
СТОУС	Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд
ІРО	Хөрөнгийн биржид бүртгүүлэх
МИК	Монголын ипотекийн корпораци
ІЗББ	Ипотекийн зээлээр баталгаажсан бонд
ҮЦСК	Үнэт Цаас Санхүүжилтийн Корпораци ХХК

Богд Банк ХК
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн
Ашиг, алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлан

	Тод.	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	4	26,708,425	24,497,420
Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал	5	(11,170,933)	(11,885,143)
Хүүний цэвэр орлого		15,537,492	12,612,277
Хураамж ба шимтгэлийн орлого	6	1,337,388	1,593,908
Хураамж ба шимтгэлийн зардал	6	(493,389)	(401,875)
Шимтгэл ба хураамжийн цэвэр орлого		843,999	1,192,033
Арилжааны цэвэр орлого	7	4,191,683	521,376
Үйл ажиллагааны бусад орлого	8	2,379,100	480,896
Нийт үйл ажиллагааны орлого		22,952,274	14,806,582
Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сангийн зардал	9	(498,168)	(806,397)
Үйл ажиллагааны цэвэр орлого		22,454,106	14,000,185
Үйл ажиллагааны зардал	10	(9,970,149)	(7,789,169)
Татварын өмнөх ашиг		12,483,957	6,211,016
Орлогын албан татварын зардал	11.1	(1,702,975)	(593,687)
Тайлант жилийн ашиг		10,780,982	5,617,329
Бусад дэлгэрэнгүй орлого/(алдагдал) (татварын дараах):			
Дараагийн тайлант хугацаанд ашиг, алдагдлын тайлан руу дахин ангилагдах бусад дэлгэрэнгүй орлого (татварын дараах):			
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэдэг өрийн хэрэглүүрийн дахин үнэлгээний өөрчлөлт</i>	28	(461,933)	370,473
<i>Ашиг алдагдлын тайлан руу дахин ангилагдах өрийн хэрэглүүрийн олз/(гарз)</i>	28	(129,760)	345,788
Дараагийн тайлант хугацаанд ашиг, алдагдлын тайлан руу дахин ангилагдахгүй бусад дэлгэрэнгүй орлого:			
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэдэг өмчийн хэрэглүүрийн дахин үнэлгээний өөрчлөлт</i>	28	—	500,000
Бусад дэлгэрэнгүй орлого/(алдагдал)		(591,693)	1,216,261
Тайлант жилийн татварын дараах нийт дэлгэрэнгүй орлого		10,189,289	6,833,590
Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг (төг):			
Нэгж хувьцаанд ноогдох суурь болон хорогдуулсан ашиг		211.22	112.35

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салиггүй хэсэг болно.

Богд Банк ХК
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх
Санхүүгийн байдлын тайлан

	Тод.	2021.12.31 мян.төг	2020.12.31 мян.төг
ХӨРӨНГӨ			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанкинд байршуулсан мөнгө	13	106,311,464	53,555,309
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	14	26,421,661	37,529,715
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	15	36,669,786	20,089,647
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	16	147,910,917	101,262,996
Бусад хөрөнгө	17	4,919,677	3,126,470
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө	18	–	3,590,107
Борлуулах зорилготой хөрөнгө	19	1,034,300	344,090
Үндсэн хөрөнгө	20	2,893,119	2,326,444
Ашиглах эрхтэй хөрөнгө	21	2,845,683	2,269,534
Биет бус хөрөнгө	22	855,851	807,055
НИЙТ ХӨРӨНГӨ		329,862,458	224,901,367
ӨР ТӨЛБӨР			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	23	24,793,633	27,048,795
Репо хэлцэл	24	49,712,396	25,048,873
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	25	137,114,273	100,674,527
Зээлээр авсан эх үүсвэр	26	8,212,568	7,464,732
Бусад өр төлбөр	27	4,328,126	934,715
Түрээсийн өр төлбөр	21	2,994,860	2,292,720
Орлогын татварын өр төлбөр	11.2	909,940	136,454
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР		228,065,796	163,600,816
БАНКНЫ ХУВЬЦАА ЭЗЭМШИГЧДЭД НОГДОХ ӨӨРИЙН ХӨРӨНГӨ			
Хувьцаат капитал	28	80,306,822	50,000,000
Бусад нөөц сан	28	928,997	1,041,191
Хурмтлагдсан ашиг		20,560,843	10,259,360
НИЙТ ӨӨРИЙН ХӨРӨНГӨ		101,796,662	61,300,551
НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР БА ӨӨРИЙН ХӨРӨНГӨ		329,862,458	224,901,367

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн саллигүй хэсэг болно.

Богд Банк ХК
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн
Өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

	Хувьцаат капитал мян. төг (Тод.28)	Бусад нөөц сан мян. төг (Тод.28)	Хуримтлагд- сан ашиг мян. төг (Тод.28)	Нийт өөрийн хөрөнгө мян. төг
2021 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөр	50,000,000	1,041,191	10,259,360	61,300,551
Тайлант жилийн ашиг	–	–	10,780,982	10,780,982
Бусад дэлгэрэнгүй орлого	–	(591,693)	–	(591,693)
Зохицуулагч байгууллагын журмын сан	–	479,499	(479,499)	–
Нийтэд санал болгон нэмж гаргасан энгийн хувьцаа	31,750,000	–	–	31,750,000
Хувьцаа нэмж гаргахтай холбоотой шууд зардал	(1,443,178)	–	–	(1,443,178)
2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр	80,306,822	928,997	20,560,843	101,796,662
2020 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөр	50,000,000	(243,080)	4,710,041	54,466,961
Тайлант жилийн ашиг	–	–	5,617,329	5,617,329
Бусад дэлгэрэнгүй орлого	–	1,216,261	–	1,216,261
Зохицуулагч байгууллагын журмын сан	–	68,010	(68,010)	–
2020 оны 12-р сарын 31-ний өдрөөр	50,000,000	1,041,191	10,259,360	61,300,551

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салингүй хэсэг болно.

Богд Банк ХК
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн
Мөнгөн гүйлгээний тайлан

	Тод.	2021 мян.төг	2020 мян.төг
ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
Татварын өмнөх ашиг		12,483,957	6,211,016
<i>Мөнгөн бус тохируулгууд:</i>			
Өмчийн үнэт цаасаарх хөрөнгө оруулалт борлуулсны олз	7	(4,047,554)	(891,000)
Өрийн үнэт цаасаарх хөрөнгө оруулалт борлуулсны олз	7	41,825	394,630
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх өрийн үнэт цаасаарх хөрөнгөө оруулалтын бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	8	(533,247)	(15,260)
Түрээсийн өр төлбөрийн үнийн хөнгөлөлтийн олз	8, 21	(66,651)	(38,553)
Түрээсийн нөхцөл өөрчилсний олз	8	(64,644)	–
Өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгө борлуулсаны гарз	10	–	16,250
Үндсэн хөрөнгө борлуулсаны (олз)/гарз	8, 10	(47,822)	915
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө борлуулсаны олз	8	(1,568,755)	–
Борлуулах зориулалттай хөрөнгө борлуулсаны олз	8	(6,000)	–
Үнэ цэнийн бууралтын эрсдэлийн сангийн зардал/(буцаалт):			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах		10,384	(1,814)
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	9	(1,806)	(180,629)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	9	381,130	904,892
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	9	(6,972)	(37,638)
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	9	122,466	(10,848)
Бусад хөрөнгө	9	(9,161)	125,661
Тэнцлийн гадуурх үүрэг	9	2,127	6,773
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	10	637,311	610,005
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгийн элэгдэл	10	162,638	163,534
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга	10	146,756	185,893
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн хорогдуулга	10	568,609	423,712
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз	10	10,453	11,700
Зээлээр авсан эх үүсвэрийн хүүний зардал	5	21,582	272,997
Түрээсийн өр төлбөрийн хүүний зардал	5, 21	358,686	394,619
Гадаад валютын ханшийн тэгшитгэлийн бодит бус (олз)/гарз	8	71,445	(360,432)
Ажлын капиталын өөрчлөлтийн өмнөх үйл ажиллагааны ашиг		8,666,757	8,186,423
Эргэлтийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн өөрчлөлтүүд:			
Монголбанкинд заавал байлгах нөөц		(46,482,337)	17,598,580
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж		11,109,860	(6,372,256)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа		(47,029,051)	(18,459,914)
Бусад хөрөнгө		(1,793,207)	(714,198)
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж		(2,255,162)	(62,574,442)
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж		36,439,746	5,933,727
Репо хэлцэл		24,663,523	25,048,873
Үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр		–	(5,653)
Бусад өр төлбөр		3,393,411	253,682
Үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ		(13,286,469)	(31,105,178)
Орлогын албан татварын төлөлт	11.2	(929,489)	(469,181)
Түрээсийн өр төлбөрийн хүүний төлөлт		(358,686)	(394,619)
Зээлээр авсан эх үүсвэрт төлсөн хүү		(150,095)	(266,787)
Үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		(14,724,730)	(32,235,765)

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салиггүй хэсэг болно

Богд Банк ХК
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн
Мөнгөн гүйлгээний тайлан (үргэлжлэл)

		2021	2020
	Тод.	мян.төг	мян.төг
ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын худалдан авалт		(62,473,244)	(62,682,989)
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт борлуулснаас орсон мөнгө		50,727,969	68,267,368
Өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгө борлуулснаас орсон мөнгө		–	350,000
Үндсэн хөрөнгө борлуулснаас орсон мөнгө		634,480	400
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө борлуулснаас орсон мөнгө		4,996,224	–
Борлуулах зориулалттай хөрөнгө борлуулснаас орсон мөнгө		885,090	–
Үндсэн хөрөнгө худалдан авалт	20	(1,801,097)	(554,772)
Биет бус хөрөнгө худалдан авалт	22	(195,552)	(188,842)
Ногдол ашгаас орсон мөнгө		97,900	–
Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		(7,128,230)	5,191,165
САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
Зээлийн эх үүсвэрийн санхүүжилт		6,575,126	5,973,138
Зээлийн эх үүсвэрийн эргэн төлөлт		(5,750,678)	(8,085,958)
Түрээсийн өр төлбөрийн үндсэн төлбөрийн төлөлт		(380,334)	(214,232)
Нэмж гаргасан энгийн хувьцаанаас орсон мөнгө	28	30,306,822	–
Санхүүгийн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ		30,750,936	(2,327,052)
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр өсөлт/(бууралт)		8,897,976	(29,371,652)
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	13	73,669,117	103,040,769
Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	13	82,567,093	73,669,117
ХҮҮТЭЙ ХОЛБООТОЙ МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ			
Хүүний төлөлт		(9,847,349)	(11,153,432)
Хүлээн авсан хүүний орлого		28,811,336	20,632,403
МӨНГӨН БУС ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА			
Ашиглах эрхтэй хөрөнгө ба түрээсийн өр төлбөрийн нэмэгдэл	21	927,248	–
Өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгөөс Борлуулах зориулалттай хөрөнгөд шилжүүлсэн	19	1,569,300	344,090

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салиггүй хэсэг болно.

Богд Банк ХК
2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн
Мөнгөн гүйлгээний тайлан (үргэлжлэл)

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээнээс үүссэн өр төлбөрийн хөдөлгөөн:		
Түрээсийн өр төлбөр		
1 дүгээр сарын 1	2,292,720	2,545,505
Мөнгөн бус нэмэгдэл	1,149,125	—
Ковид-19-тэй холбоотой түрээсийн хөнгөлөлт	(66,651)	(38,553)
Тайлант жилийн хүүний зардал	358,686	394,619
Түрээсийн өр төлбөрийн хүүний төлөлт	(358,686)	(394,619)
Түрээсийн өр төлбөрийн үндсэн төлбөр төлөлт	(380,334)	(214,232)
12 дугаар сарын 31	2,994,860	2,292,720
Зээлээр авсан эх үүсвэр		
1 дүгээр сарын 1	7,464,732	9,263,050
Зээлэйн эх үүсвэрийн санхүүжилт	6,575,126	5,973,138
Үндсэн төлбөр төлөлт	(5,750,678)	(8,085,958)
Хүүний төлөлт	(150,095)	(266,787)
Эргэн төлөлт, цэвэр	674,353	(2,379,607)
Гадаад валютын ханшийн тэгшитгэл	51,900	308,292
Санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн бус гүйлгээ	51,900	308,292
Хүүний өглөг	21,582	272,997
12 дугаар сарын 31	8,212,568	7,464,732

Хавсаргасан тодруулгууд нь энэхүү санхүүгийн тайлангийн салшгүй хэсэг болно.

1. Банкны талаарх мэдээлэл

Богд Банк нь Монголбанкнаас (“МБ”) олгосон 27 тоот зөвшөөрлийн дагуу банк, санхүүгийн үйлчилгээг 2014 оны 12 дугаар сарын 8-ны өдрөөс хойш үзүүлж байгаа бөгөөд тайлант жил болох 2021 онд Банкны үндсэн үйл ажиллагаанд томоохон өөрчлөлт ороогүй болно. Банк нь Монгол улсад бүртгэлтэй, тус улсын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа эрхэлдэг хувьцаат компани юм. Банкны төв байрны албан ёсны хаяг нь Бодь Цамхаг, 1-р Хороо, Жигжиджавын гудамж 3, Чингэлтэй дүүрэг, Улаанбаатар хот - 15160, Монгол Улс.

Банкны нийт хувьцааны 73.06%-ийг Бодь Капитал ХХК (2020: 91.32%), 6.94% -ийг Богд Капитал Инвестмент ХХК (2020: 8.68%) болон бусад хувьцаа эзэмшигчид эзэмшиж байна.

Банкны 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон жилийн эцсийн санхүүгийн тайлангуудыг 2022 оны 3 дугаар сарын 14-ний өдрийн Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн шийдвэрээр баталсан.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого

2.1 Тайлан бэлтгэх үндэслэл ба нийцлийн мэдэгдэл

Банкны санхүүгийн тайлангууд нь Нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандартын зөвлөл (“НББОУСЗ”)–өөс баталсан Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартууд (“СТОУС”)–ын дагуу бэлтгэгдсэн болно.

Санхүүгийн тайлангуудыг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн болон өмчийн хэрэглүүр, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгөөс бусдаар түүхэн өртгийн зарчмаар бэлтгэсэн болно. Санхүүгийн тайлангийн дүнгүүдийг Банкны үйл ажиллагааны мөнгөн нэгж болох Монгол Улсын үндэсний мөнгөн тэмдэгт болох төгрөгөөр (төг) тайлагнаж, тодруулгад өөрөөр заагаагүй бол мянганы орноор бүхэлчилсэн болно.

2.2 Санхүүгийн тайлангийн толилуулга

Банк нь санхүүгийн байдлын тайлангийн үзүүлэлтүүдийг хөрвөх чадвараар нь эрэмбэлэн толилуулдаг. Санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн дараах 12 сарын дотор (богино хугацаанд) ба 12 сараас дээш хугацаанд (урт хугацаанд) эргэн төлөгдөх эсвэл барагдуулах төлбөрийн шинжилгээг Тодруулга 33-г толилуулав.

Ирээдүйн үйл явдлаас учирч болзошгүй бус, хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг цэвэршүүлэх хуулиар олгогдсон эрхтэй ба доорх бүх нөхцөлд цэвэр дүнгээр нь барагдуулах хандлагатай үед л санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийг хооронд нь цэвэршүүлж, цэвэр дүнг санхүүгийн байдлын тайланд толилуулна. Үүнд:

- Бизнесийн хэвийн үйл ажиллагааны үед;
- Чанаргүйдсэн үед;
- Банк болон/эсвэл хамтрагч талууд төлбөрийн чадваргүй болсон эсвэл дампуурсан үед.

Мастер цэвэршүүлэлтийн нөхцөлтэй үүсмэл санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг зөвхөн чанаргүйдсэн үед биш дээрх бүх цэвэршүүлэх нөхцөл хангагдсан үед л цэвэр дүнгээр нь толилуулна.

2.3 Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого ба толилуулгад орсон өөрчлөлтүүд

2021 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс хүчин төгөлдөр болсон доорх СТОУС-ууд болон нэмэлт өөрчлөлтүүдээс бусад Банкны хэрэгжүүлж буй нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогууд нь өмнөх санхүүгийн жилийнхтэй адил байна. Эдгээр нягтлан бодох бүртгэлийн шинэ стандартуудыг нэвтрүүлсний үр дүн болон өөрчлөлтийн нөлөөг доор тайлбарлав. Нэмэлт өөрчлөлт болон тайлбарыг 2021 оноос анхлан мөрдөж эхлэх боловч Банкны санхүүгийн тайланд нөлөө үзүүлэхгүй юм.

Хэрэв өөрөөр заагаагүй бол шинэ болон нэмэлт өөрчлөлт орсон стандарт, тайлбарууд нь 2021 оны 1 дүгээр сарын 1-ний өдрөөс эсвэл түүнээс хойших тайлант жилүүдэд хүчин төгөлдөр болно. Банк нь өөр ямар нэгэн батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартуудыг мөрдөж эхлээгүй байгаа болно.

Жишиг зээлийн хүүний шинэчлэл - СТОУС 9, НББОУС 39, СТОУС 7, СТОУС 4 ба СТОУС 16-д орсон 2-р шатны нэмэлт өөрчлөлтүүд

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь банк хоорондын санал болгож буй жишиг хүүгээс эрсдэлгүй хүүнд шилжүүлэх үед санхүүгийн тайлангийн нөлөөлөлд түр зуурын хөнгөлөлтүүдийг үзүүлнэ. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь дараах практик хэрэгцээг агуулна:

- Зах зээлийн хүүний өөрчлөлттэй дүйцэхүйц хөвөгч хүүний өөрчлөлт гэж үзэхийн тулд гэрээнд өөрчлөлт оруулах, эсвэл мөнгөн гүйлгээний өөрчлөлтийг шаардах нь шинэчлэлд практик ач холбогдолтой.
- ЖЗХШ-д Хейджийн харилцааг зогсоолгүйгээр хейджийн тэмдэглэгээ, хейджийн баримт бичгийг өөрчлөхийг зөвшөөрөх
- Эрсдэлгүй хүүний санхүүгийн хэрэглүүрийг хейджийн эрсдэлийн бүрэлдэхүүн хэсэг гэж тодорхойлох шаардлагуудад түр зуурын хөнгөлөлт үзүүлэх

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь Банкинд нөлөөлөхгүй гэж үзэж байна. Банк нь практик ач холбогдлуудыг хүчин төгөлдөр болох үед хэрэгжүүлэхээр зорьж байна.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.3 Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого ба толилуулгад орсон өөрчлөлтүүд (үргэлжлэл)

СТОУС 16 өөрчлөлт КОВИД 19 холбоотой 2021 оны 06 сарын 30-с хойш түрээсийн хөнгөлөлт

2020 оны 5-р сарын 28-нд НББОУСЗ нь Ковид-19-тэй холбоотой түрээсийн хөнгөлөлтийн тухай СТОУС 16-д түрээсийн нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь түрээслэгчдэд Ковид-19 цар тахлын шууд үр дагавараас үүдэлтэй түрээсийн хөнгөлөлтийг бүртгэх түрээсийн өөрчлөлтийн бүртгэлийн талаарх СТОУС 16-н зааврыг хэрэгжүүлэхэд хөнгөлөлт үзүүлдэг. Энэхүү хөнгөлөлтийн зорилго нь түрээслэгч нь түрээслүүлэгчээс Ковид-19-тэй холбоотой авсан түрээсийн хөнгөлөлтийг түрээсийн өөрчлөлт мөн эсэхийг үнэлэхгүй байж болох сонголтыг оруулж өгсөн. Энэ сонголтыг хийсэн түрээслэгч нь Ковид-19-тэй холбоотой түрээсийн хөнгөлөлтийг СТОУС 16-д заасан түрээсийн өөрчлөлт гэж үзээгүй үед тооцсонтой адил аргаар тооцно.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь 2021 оны 6-р сарын 30-ны өдөр хүртэл хэрэгжихээр байсан боловч Ковид 19 цар тахлын нөлөөлөл үргэлжилсээр байгаа тул 2021 оны 3-р сарын 31-ний өдөр НББОУСЗ-өөс энэхүү хөнгөлөлтийн ач холбогдлыг 2022 оны 6-р сарын 30-ний өдөр хүртэл сунгасан. Хөнгөлөлт нь 2021 оны 4-р сарын 1-ний өдөр болон түүнээс хойшхи тайлант жилийн хугацаанд хамаарна. Банк нь Ковид-19-тэй холбоотой түрээсийн хөнгөлөлтийг хэрэгжүүлсэн ба практикт хэрэглэсэн болно.

2.4 Батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд

Банкны санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэж гаргах өдрийн байдлаар батлагдаж гарсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байсан стандартуудын жагсаалтыг дор үзүүлэв. Банк нь эдгээр стандартуудыг хүчин төгөлдөр үйлчилж эхлэх өдрөөс мөрдөж эхэлнэ.

СТОУС 17 Даатгалын гэрээ

2017 оны 5-р сард НББОУСЗ нь даатгалын гэрээний хүлээн зөвшөөрөлт, хэмжилт, тайлагнал болон толилуулгын зарчмуудыг тусгасан нягтлан бодох бүртгэлийн иж бүрэн шинэ стандарт болох СТОУС 17 Даатгалын гэрээ стандартыг баталсан. СТОУС 17 нь хүчин төгөлдөр болох хугацаанаасаа эхлэн 2005 онд батлагдсан СТОУС 4 Даатгалын гэрээ стандартыг орлоно. СТОУС 17 нь даатгалыг гаргаж буй аж ахуйн нэгжийн төрлөөс үл хамааран бүх төрлийн даатгалын гэрээнд (жишээлбэл, амь насны даатгал, шууд даатгал, давхар даатгал гэх мэт) мөн түүнчлэн тодорхой онцлог бүхий санхүүгийн хэрэгсэл болон баталгаанд үйлчилнэ. Стандартын хамрах хүрээ нь цөөн хэдэн хязгаарлалттай. СТОУС 17 нь даатгалын шинж чанар бүхий банкны бүтээгдэхүүнүүдэд ямар хэрэгслүүд, тэдгээрийн бүрэлдэхүүн хэсгүүд нь СТОУС 9 эсвэл СТОУС 17-ийн хүрээнд хамрагдах эсэхийг тодорхойлоход нөлөөлж болохуйц нягтлан бодох бүртгэлийн шинэ шаардлагыг нэвтрүүлж байна.

Даатгалд хамрагддаг зээлийн карт ба түүнтэй адилтгах бүтээгдэхүүнүүд: эдгээр бүтээгдэхүүнийг олгогчдын ихэнх нь СТОУС 9-ийн дагуу санхүүгийн хэрэгсэл гэж үзэн одоогийн ашиглаж буй бүртгэлийн зарчмыг үргэлжлүүлэх боломжтой болно. СТОУС 17 нь даатгалын гэрээний тодорхойлолтыг хангасан зээлийн картын гэрээг (мөн түүнтэй адилтгах зээлийн эсвэл төлбөрийн нөхцөлтэй бусад гэрээг) гагцхүү аливаа нэг үйлчлүүлэгчтэй байгуулсан гэрээний үнийг тогтоохдоо тухайн үйлчлүүлэгчийн даатгалтай холбоотой эрсдлийг тусгаагүй тохиолдолд СТОУС 17-ийн хамрах хүрээнд оруулахгүй.

Хэрэв даатгалын нөхцөл нь зээлийн картын гэрээний нөхцлийн нэг хэсэг болж олгогддог тохиолдолд, олгогч нь дараах шаардлагын дагуу бүртгэнэ:

- Даатгалын бүрэлдэхүүн хэсгийг салгаж СТОУС 17-ийн дагуу бүртгэх
- Бусад бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг холбогдох бусад стандартууд (жишээлбэл, СТОУС 9, СТОУС 15 Хэрэглэгчидтэй байгуулсан гэрээний орлого эсвэл НББОУС 37 Нөөц, болзошгүй өр төлбөр ба болзошгүй хөрөнгө гэх мэт)-ын дагуу бүртгэнэ.

Даатгалын шинж чанарыг хангасан боловч даатгалын тохиолдол үүсэхэд гэрээний дагуу даатгуулагчийн үүргийг биелүүлэхэд шаардагдах хэмжээгээр нөхөн төлбөрийг хязгаарласан зээлийн гэрээ: Энэ төрлийн зээлийг олгогчид – жишээ нь, нас баралтаас болон чөлөөлөгдсөн зээл - СТОУС 9 эсвэл СТОУС 17-г сонгох боломжтой. Уг сонголт нь эргэлт буцалтгүй бөгөөд багцын түвшинд хийгдэнэ.

СТОУС 17 нь 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс эхлэх эсвэл түүнээс хойшхи тайлагналын хугацаанд хүчин төгөлдөр болох бөгөөд шаардлагатай тоон үзүүлэлтүүдийг харьцуулна. Хэрэв Банк нь СТОУС 17 анх хэрэгжүүлж эхлэхээс өмнө эсвэл тухайн өдрөөс эхлэн СТОУС 9 болон СТОУС 15 стандартуудыг хэрэгжүүлж эхэлсэн тохиолдолд СТОУС 17-г хугацаанаас өмнө мөрдөж эхлэхийг зөвшөөрсөн. Банк нь одоогоор СТОУС 17 хэрэгжүүлснээр санхүүгийн тайланд үзүүлэх нөлөөллийг үнэлж байна.

НББОУС 1-д орсон нэмэлт өөрчлөлт: Эргэлтийн болон эргэлтийн бус өр төлбөрийн ангилал

2020 оны 1-р сард НББОУСЗ-с НББОУС 1 Санхүүгийн тайлангийн толилуулга стандартын 69-76-р хэсэгт нэмэлт өөрчлөлт оруулж өр төлбөрийг эргэлтийн болон эргэлтийн бус гэж ангилах шаардлагыг тодотгосон. Нэмэлт өөрчлөлтүүдэд:

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.4 Батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд (үргэлжлэл)

НББОУС 1-д орсон нэмэлт өөрчлөлт: Эргэлтийн болон эргэлтийн бус өр төлбөрийн ангилал (үргээжлэл)

- Төлбөр тооцоог хойшлуулах эрх гэж юу болох
- Тайлант хугацааны эцэст хойшлуулах эрхтэй байх ёстой
- Ангилал нь аж ахуйн нэгжийн хойшлуулах эрхээ хэрэгжүүлэх магадлалаас шалтгаалахгүй
- Зөвхөн хөрвөх нөхцөлтэй өр төлбөрт агуулагдах дериватив нь өөрөө өмчийн хэрэгсэл болох тохиолдолд өр төлбөрийн хугацаа нь түүний ангилалд нөлөөлөхгүй

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи тайлагналын хугацаанд хүчин төгөлдөр болох бөгөөд буцаан мөрдөх нөхцөлтэй. Банк нь одоогоор эдгээр нэмэлт өөрчлөлтийг хэрэгжүүлснээр одоогийн практикт хэрхэн нөлөөлөх, хүчин төгөлдөр зээлийн гэрээнд дахин хэлэлцээр хийх шаардлагатай эсэхийг үнэлж байна.

Үндсэн хөрөнгө: Зориулалтын дагуу ашиглахаас өмнөх орлого - НББОУС 16-д орсон нэмэлт өөрчлөлт

2020 оны 5-р сард НББОУС-с "Үндсэн хөрөнгө – Зориулалтын дагуу ашиглаж эхлэхээс өмнөх орлого"-г баталсан бөгөөд энэхүү өөрчлөлт нь аж ахуйн нэгж байгууллагууд үндсэн хөрөнгийн өртөгөөс тухайн хөрөнгийг зориулалтын дагуу ашиглахад шаардлагатай байршил, нөхцөл байдалд нь авчрах явцад үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг зарж борлуулахаас орсон орлогыг хасахыг хориглосон. Аж ахуйн нэгж тухайн бүтээгдэхүүний борлуулалтаас орсон орлого, бүтээгдэхүүнийг үйлдвэрлэхэд гарсан өртгийг тайлант жилийн ашиг, алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрнө. Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь 2022 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи тайлагналын хугацаанд хүчин төгөлдөр болох бөгөөд буцаан мөрдөх нөхцөлтэй. Өөрөөр хэлбэл, нэмэлт өөрчлөлтийг анх удаа хэрэгжүүлэх үед тухайн өөрчлөлт нөлөөлөх хугацаанаас хойшхи ашиглалтанд орсон үндсэн хөрөнгөд энэ өөрчлөлтийг тусгана.

СТОУС 9 Санхүүгийн хэрэгсэл - Санхүүгийн өр төлбөрийг үл хүлээн зөвшөөрөх "10 хувь" шалгуур – хураамж

СТОУС-ыг 2018-2020 оны туршид жил бүр боловсронгуй болгох ажлын хүрээнд НББОУС3-с СТОУС 9-д нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Аж ахуйн нэгжийн бүтэц өөрчлөгдсөн санхүүгийн өр төлбөрийн нөхцөл нь гэрээний анхны нөхцлөөс үлэмж хэмжээгээр ялгаатай эсэхийг үнэлэхэд ашиглагдах хураамжийг нэмэлт өөрчлөлтөөр тодотгосон. Хураамжид зөвхөн зээлдэгч ба зээлдүүлэгчийн хооронд төлсөн эсвэл хүлээн авсан төлбөр орох бөгөөд үүнд бусдын өмнөөс зээлдэгч эсвэл зээлдүүлэгчийн төлсөн буюу авсан төлбөр багтсан болно. Аж ахуйн нэгжийн нэмэлт өөрчлөлтийг анх хэрэгжүүлсэн тайлант жилийг эхлэх үед эсвэл түүний дараа жилд бүтэц өөрчилсөн эсвэл солилцсон санхүүгийн өр төлбөрт хэрэгжүүлнэ.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь 2022 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи тайлагналын хугацаанд хүчин төгөлдөр болно. Банк энэхүү өөрчлөлтийг хэрэгжүүлж эхлэх тайлант жилд бүтэц өөрчилсөн эсвэл солилцсон санхүүгийн өр төлбөрүүдэд хэрэгжүүлэх ба Банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй гэж үзсэн.

Үзэл баримтлалын хүрээний зөвлөмж- СТОУС 3-т орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд

2020 оны 5-р сард НББОУС3-с СТОУС 3 Бизнесийн нэгдэл - үзэл баримтлалын хүрээний талаарх нэмэлт өөрчлөлтийг оруулсан. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 1989 онд гаргасан Санхүүгийн тайланг бэлтгэх, танилцуулах хүрээ, түүний шаардлагыг мэдэгдэхүйц өөрчлөхгүйгээр 2018 оны 3-р сард баталсан Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалын хүрээний зөвлөмжөөр солих зорилготой юм.

Түүнчлэн удирдах зөвлөлөөс НББОУС 37 эсвэл СТОУТХ 21 Татвар-т хамаарах өр төлбөр ба болзошгүй өр төлбөрийн улмаас үүсч болзошгүй "2 дахь өдөр"-ийн ашиг, алдагдлаас зайлсхийх үүднээс СТОУС 3-н хүлээн зөвшөөрөх зарчимд үл хамаарах заалтыг нэмэлтээр оруулсан. Үүний зэрэгцээ Удирдах зөвлөлөөс Санхүүгийн тайлан бэлтгэх, танилцуулах тогтолцооны зөвлөмжийг орлуулснаар нөлөөлөлд өртөх болзошгүй хөрөнгийн талаар СТОУС 3-т байгаа удирдамжийг тодруулж өгсөн. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 2022 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи тайлагналын хугацаанд хүчин төгөлдөр үйлчилнэ. Нэмэлт өөрчлөлтүүд Банкинд нөлөөлөхгүй гэж үзэж байна.

Давагдашгүй гэрээ - Гэрээ биелүүлэх зардал - НББОУС 37-д орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд

2020 оны 5-р сард НББОУС3-өөс НББОУС 37-д нэмэлт өөрчлөлт оруулж, гэрээ нь давагдашгүй эсвэл алдагдалтай эсэхийг үнэлэхдээ аж ахуйн нэгж ямар зардлыг оруулж тооцох шаардлагатайг тодорхойлсон. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь "шууд хамааралтай зардлын хандлагыг" хэрэгжүүлдэг. Бараа, үйлчилгээ үзүүлэх гэрээнд шууд хамааралтай зардлууд нь нэмэгдсэн өртөг болон гэрээний үйл ажиллагаатай шууд холбоотой зардлын хуваарилалтыг аль алиныг нь багтаана. Ерөнхий болон захиргааны зардал нь гэрээнд шууд хамааралгүй бөгөөд гэрээнд заасны дагуу эсрэг талдаа тодорхой төлбөр тооцоогүй тохиолдолд хасагдана.

Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь 2022 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс хойшхи тайлангийн хугацаанд хүчин төгөлдөр болно. Банк эдгээр нэмэлт өөрчлөлтийг анх оруулсан тайлангийн жилийн эхэнд бүх үүргээ биелүүлээгүй байгаа гэрээнд хэрэгжүүлнэ. Банк энэхүү нэмэлт өөрчлөлтийн үр нөлөөг үнэлж байна.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.4 Батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд (үргэлжлэл)

Нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын тодорхойлолт - НББОУС 8-д орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд

2021 оны 2-р сард НББОУСЗ нь НББОУС 8-ийн НББ-ийн тооцооллын тодорхойлолтод нэмэлт өөрчлөлт оруулсан. Энэхүү өөрчлөлтүүд нь НББ-ын тооцооллын өөрчлөлт, НББ-ийн бодлогын өөрчлөлт, алдааны залруулга зэргийн хоорондын ялгааг тодорхойлсон. Мөн аж ахуй нэгжүүд НББ-ийн тооцооллыг боловсруулахад хэмжилтийн техник болон өгөгдөл хэрхэн хэрэглэгддэгийг тодруулж өгсөн.

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 2023 оны 1-р сарын 1 –ний өдрөөс эсвэл түүнээс хойших тайлант жилүүдэд хүчин төгөлдөр болох бөгөөд НББ-ийн тооцооллын өөрчлөлт, НББ-ийн бодлогын өөрчлөлтүүдэд үйлчилнэ. Холбогдох баримтуудын толилуулсан тохиолдолд эрт хэрэгжүүлэхийг зөвшөөрнө. Энэхүү нэмэлт өөрчлөлт нь Банкны санхүүгийн тайланд материаллаг нөлөө үзүүлэхгүй.

НББОУС 1 болон СТОУС Практик тайлагнал 2-т орсон нэмэлт өөрчлөлтүүд: НББ-ийн бодлогын толилуулга

2021 оны 2-р сард НББОУСЗ-өөс НББОУС 1 болон СТОУС Практик тайлагнал 2-т материаллаг байдлын дүгнэлт хийх нэмэлт өөрчлөлтүүд оруулсан. Энэ нь НББ-ийн толилуулгад материаллаг байдлын дүгнэлтийг ашиглах заавар жишээг багтаасан. Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь аж ахуйн нэгжүүдэд "гол" нягтлан бодох бүртгэлийн толилуулах шаардлагыг "материаллаг" нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогоо ил тод болгох шаардлагаар сольж, аж ахуйн нэгжүүд материаллаг байдлын үзэл баримтлалыг хэрхэн ашиглах талаар зааварчилгааг нэмж оруулснаар илүү хүртээмжтэй нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын тодруулгын гаргахад туслах зорилготой юм.

Нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 2023 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөс эсвэл түүнээс хойших тайлант жилийн хугацаанд хүчин төгөлдөр үйлчилэх бөгөөд өмнө хэрэгжүүлэхийг зөвшөөрнө. Практик тайлагнал 2 нь НББ-ийн мэдээлэлд материаллаг байдлын тодорхойлох заавал шаардагдахгүй зааварчилгааг гаргасан тул энэ өөрчлөлтөд хүчин төгөлдөр болох огноо шаардлагагүй болно. Банк одоогоор энэхүү нэмэлт, өөрчлөлт нь НББ-ийн бодлогын тодруулгад хэрхэн нөлөөлөхийг үнэлж байна.

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй

Гадаад валютын ханшийн тэгшитгэл

Санхүүгийн тайлангууд нь Банкны үйл ажиллагааны мөнгөн тэмдэгт болох Монгол төгрөгөөр толилуулагдсан. Гадаад валютаар хийгдсэн ажил гүйлгээг тухайн ажил гүйлгээг хийсэн өдрийн спот ханшаар үйл ажиллагааны мөнгөн тэмдэгтрүү хөрвүүлж, бүртгэдэг.

Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн мөнгөн хөрөнгө ба өр төлбөрийг тайлагналын өдрийн спот ханшаар дахин хөрвүүлдэг. Арилжааны бус үйл ажиллагаанаас үүссэн ханшийн бүх зөрүүг ашиг, алдагдлын тайланд үйл ажиллагааны бусад орлого/зардлаар хүлээн зөвшөөрнө. Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн, түүхэн өртгөөр хэмжигддэг мөнгөн бус зүйлсийг хүлээн зөвшөөрөх өдрийн спот ханшаар хөрвүүлнэ.

Орлого хүлээн зөвшөөрөлт

Үр ашигт хүүний аргачлал

СТОУС 9-ийн дагуу хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдсэн санхүүгийн бүх хөрөнгүүд, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгүүдийн хүүний орлогыг үр ашигт хүүний арга ашиглан тодорхойлно. Мөн СТОУС-9-ийн дагуу бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгүүдийн хүүний орлогыг үр ашигт хүүний арга ашиглан тодорхойлно. Үр ашигт хүү гэдэг нь санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөрийн ирээдүйд орж ирэх мөнгөн урсгалуудыг хугацааных нь туршид эсвэл тохиромжтой гэж үзсэн богино хугацаанд дансны үнэ хүртэл нь хорогдуулсан хүү юм. Үр ашигт хүүг (цаашлаад санхүүгийн хөрөнгийн хорогдуулсан өртгийг) үр ашигт хүүний салшгүй хэсэг болох худалдан авалтын хөнгөлөлт, урамшуулал, шимтгэл болон зардлыг оруулан тооцдог. Банк нь зээлийн нийт хугацааны турш тогтмол өгөөж хүртэнэ гэсэн хамгийн сайн тооцооллыг илэрхийлэх өгөөжийн хувиар хүүний орлогыг бүртгэдэг. Тиймээс өөр шатлалуудад тооцогдсон хүүний түвшнүүдийн нөлөөлөл болон бүтээгдэхүүний нийт хугацааны бусад шинж чанаруудыг (урьдчилж төлсөн төлбөр, нэмэгдүүлсэн хүү болон шимтгэлүүд) оролцуулан тооцдог.

Хэрэв санхүүгийн хөрөнгийн хүлээгдэж буй мөнгөн урсгал нь зээлийн эрсдэлээс бусад шалтгаанаар өөрчлөгдсөн бол ирээдүйд орж ирэх мөнгөн урсгалуудын өөрчлөлтийг анхны үр ашигт хүүгээр дискаунтчилан цаашлаад дансны үнийг тохируулна. Уг өөрчлөлт нь эерэг эсвэл сөрөг залруулгаар санхүүгийн байдлын тайланд тухайн санхүүгийн хөрөнгө эсвэл өр төлбөрийн дансны үнэд нөлөөлж үр ашигт хүүний аргаар тооцоолсон хүүний орлого/зардлыг нэмэгдүүлж эсвэл бууруулж болно.

ЖЗХШ 2-р үе шатанд орох өөрчлөлтүүд нь тодорхой шалгууруудыг хангаснаар гэрээний дагуу бий болсон мөнгөн гүйлгээг тодорхойлох үндэслэлд өөрчлөлт оруулах нь хөвөгч хүүний өөрчлөлтөд тооцогдох бөгөөд практик ач холбогдолтой юм. Шалгуурын хувьд ЖЗХШ-ийн шууд үр дагаварууд нь эдийн засгийн хувьд ижил зарчмаар явагдана.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Орлого хүлээн зөвшөөрөлт (үргэлжлэл)

Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого/зардал

Цэвэр хүүний орлого болон зардлыг үр ашигт хүүний арга болон бусад аргыг ашиглан тооцдог. Эдгээрийг хүүний орлого болон зардлын аль алины хувьд харьцуулагдахуйц мэдээллийг харуулахын тулд орлогын тайланд тусад нь толилуулсан болно.

Банк нь зөвхөн дээр дурьдсан санхүүгийн хэрэгслүүдийн хувьд үр ашигт хүүний аргаар хүүний орлого болон зардлыг тооцоолдог.

Бусад хүүний орлого болон зардалд үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн хейдж хэлцлийн хүү болон бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэхээр хэмжигддэг бүх санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрүүдийн хүү (гэрээний хүүний хувь хэмжээгээр тооцдог худалдах зорилгоор эзэмшиж буй хөрөнгөөс бусад) орно. Арилжааны зориулалттай санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн хүүний орлого болон зардал нь “Арилжааны цэвэр орлого”-д бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтөөр хүлээн зөвшөөрөгдсөн болно.

Банк нь үнэ цэнэ буурсан гэж үзсэнээс бусад санхүүгийн хөрөнгийн хүүний орлогыг үр ашигт хүүний аргаар уг санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнээс тооцдог. Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнэ буурч (“Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнэ бууралт” тодруулгын дагуу), “3-р шатлал” –д орсон тохиолдолд Банк үр ашигт хүүний аргыг ашиглан санхүүгийн хөрөнгийн хорогдуулсан цэвэр өртгөөс хүүний орлогыг тооцно. Санхүүгийн хөрөнгө нь үнэ цэнийн бууралтад орохоо больсон (“Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнэ бууралт” тодруулгын дагуу) тохиолдолд хүүний орлогыг дансны үнээс тооцно.

Худалдаж авсан болон үүссэн үнэ цэнийн бууралт (ХАҮҮЦБ) санхүүгийн хөрөнгүүдийн хувьд, Банк нь хүүний орлогыг зээлээр залруулагдсан үр ашигт хүүгээр хөрөнгийн хорогдуулсан өртгөөс тооцно. Зээлээр залруулагдсан үр ашигт хүү нь анх хүлээн зөвшөөрөх үед ирээдүйн мөнгөн гүйлгээг ХАҮҮЦБ хөрөнгийг хорогдуулсан өртөг руу хорогдуулах хүү юм.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэхээр хэмжигддэг арилжааны хөрөнгө ба санхүүгийн хөрөнгийн хүүний орлогыг гэрээнд заасан хүүгээр бүртгэнэ.

Хураамж ба шимтгэлийн орлого

Хураамж, шимтгэлийн орлого, зардалд үр ашигт хүүний салшгүй хэсэг болох хураамжаас бусад хураамж (дээрхийг харна уу) багтах ба үүнд зээлийн үйлчилгээний төлбөр, зээлийн үүрэг хариуцлагатай холбоотой ашиглалтын бус шимтгэл орно. Үйлчилгээний төлбөр, шимтгэлийн орлогыг гүйцэтгэлийн үүрэг биелсэн үед буюу үйлчлүүлэгчид үйлчилгээ, бүтээгдэхүүний хяналтыг шилжүүлэх үед тооцдог. Шимтгэл ба хураамжийн зардлыг тухайн үйлчилгээний үүрэг биелсэн үед тооцдог.

Арилжааны цэвэр орлого

Арилжааны цэвэр орлогод арилжаалахад зориулагдсан санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт, түүнтэй холбоотой хүүний орлого/зардал, ногдол ашиг багтана.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдлын тайланд бүртгэгдэх хөрөнгө, өр төлбөрөөс үүсэх цэвэр ашиг, алдагдал

СТОУС 9-ийн дагуу бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдлын тайланд бүртгэгдэх хөрөнгө, өр төлбөрөөс үүсэх цэвэр ашиг, алдагдалд ашиг алдагдлаар бүртгэгдэх хөрөнгө, өр төлбөр гэж ангилагдсан санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөртэй холбоотой бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн олз гарз, хүү, ногдол ашиг, болон валютын өөрчлөлтийг хамруулан ойлгоно.

Хорогдуулсан өртгөөр эсвэл бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрөөс үүсэх цэвэр ашиг, алдагдал

Хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх эсвэл бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгүүдийг үл хүлээн зөвшөөрөхөд үүсэх цэвэр ашиг, алдагдал нь хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх эсвэл бодит үнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэх санхүүгийн хөрөнгүүдийг борлуулах эсвэл үл хүлээн зөвшөөлөх үеийн хүлээн авсан орлого болон дансны үнэ (үнэ цэнэ бууралт тооцсон) хоорондын зөрүүгээр тооцсон алдагдал (эсвэл ашиг)-аар хэмжигдэнэ.

Санхүүгийн хэрэглүүр - анхны хүлээн зөвшөөрөлт

Санхүүгийн хэрэглүүр нь нэг байгууллагад санхүүгийн хөрөнгө болж нөгөө байгууллагад санхүүгийн өр төлбөр эсвэл өмчийн хэрэглүүр болох гэрээг хэлнэ.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хэрэглүүр - анхны хүлээн зөвшөөрөлт (үргэлжлэл)

Хүлээн зөвшөөрөх өдөр. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа, харилцагчдын харилцах болон хадгаламжаас бусад бүх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийг анхлан хүлээн зөвшөөрөхдөө арилжаа хийсэн өдрөөр (Банк нь тухайн хэрэглүүрийн гэрээний нэг тал болсон өдөр) хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд хэвийн нөхцөлтэй арилжаа буюу санхүүгийн хөрөнгө худалдан авах, худалдахад холбогдох хөрөнгийг зах зээлийн журам, хэлцлээр тогтоосон хугацаанд зайлшгүй шилжүүлэхийг шаарддаг арилжаа орно.

Харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгаа нь хөрөнгийг харилцагчдын дансанд шилжүүлсэн үед хүлээн зөвшөөрнө. Банк нь харилцагчдын харилцах, хадгаламжийг Банкинд шилжсэн үед хүлээн зөвшөөрнө.

Санхүүгийн хэрэглүүрийн анхны хэмжилт. Санхүүгийн хэрэглүүрийг анх хүлээн зөвшөөрөх үеийн ангилал нь гэрээний нөхцөл болон бизнес загвар дээр үндэслэнэ. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрөөс бусад бүх санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн анхны хэмжилт нь тэдгээрийн бодит үнэ цэнэ дээр гүйлгээний зардлыг нэмсэн дүн байна. Худалдааны авлагын анхны хэмжилт нь гүйлгээний дүнгээр байна. Санхүүгийн хэрэглүүрийг анх хүлээн зөвшөөрсөн бодит үнэ цэнэ нь ажил гүйлгээний үнээс ялгаатай үед Банк дор дурьдсан “Эхний өдөр”-ийн ашиг ба алдагдал гэх бүртгэлийн аргачлалыг баримталдаг.

“Эхний өдөр” -ийн ашиг ба алдагдал. Ажил гүйлгээний үнэ нь бодит үнэ цэнээсээ ялгаатай бөгөөд бодит үнэ цэнэ нь зах зээлийн ажил гүйлгээнээс ажиглагдахуйц өгөгдөлд суурилсан үнэлгээний аргачлал ашигласан байвал Банк нь бодит үнэ цэнэ болон ажил гүйлгээний үнийн зөрүүг цэвэр арилжааны орлогоор хүлээн зөвшөөрнө. Зарим өгөгдөл нь ажиглагдахуйц мэдээлэлд суурилагагүй үнэлгээний загвараар тооцсон тохиолдолд ажил гүйлгээний үнэ болон бодит үнэ цэнийн зөрүүг зөвхөн орлого орж ирэх нь тодорхой болсон эсвэл санхүүгийн хэрэглүүрийг үл хүлээн зөвшөөрөх тохиолдолд л орлого зардалд хүлээн зөвшөөрнө.

Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг хэмжих ангилал. Банк өөрийн бүх хөрөнгийг бизнесийн загвар болон гэрээний нөхцөл дээр үндэслэн дараах аль нэгээр нь ангилна:

- Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх;
- Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх;
- Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх

Банк нь үүсмэл санхүүгийн хэрэглүүр болон арилжааны үнэт цаасны багцыг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгөөр ангилж хэмжинэ. Хэмжилт болон хүлээн зөвшөөрөлт нь орлого үр дүнгийн тайлангийн хэлбэлзлийг бууруулж байгаа нөхцөлд Банк нь санхүүгийн хэрэглүүрийг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх гэж тодорхойлж болно.

Зээлийн баталгаанаас бусад санхүүгийн өр төлбөрийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх эсвэл арилжаалах санхүүгийн үүсмэл хэрэглүүр эсвэл бодит үнэ цэнийн зорилгоор эзэмшиж байгаа бол бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэхээр ангилна.

Бодит үнэ цэнийн тодорхойлолт

Банк нь үнэлгээний аргачлалуудыг ашиглан санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлох, толилуулахдаа дараах түвшнийг хэрэглэдэг. Үүнд:

- Түвшин 1- санхүүгийн хэрэглүүрүүд - Үнэлгээнд ашиглагдсан өгөгдлүүд нь хэмжилтийн өдрөөрх бирж дээр бүртгэлтэй ижил төсөөтэй хөрөнгө болон өр төлбөрийн (залруулаагүй) идэвхитэй зах зээл дээрх үнэ юм. Банк нь хэмжээ болон хөрвөх чадварын хувьд адил төсөөтэй хөрөнгө болон өр төлбөрийг санхүүгийн тайлангийн өдрөөр боломжтой, заавал болон хэрэгжих үнийн хангалттай арилжааны үйл ажиллагаатай байхыг идэвхтэй зах зээл гэж үзнэ.
- Түвшин 2- санхүүгийн хэрэглүүрүүд - Үнэлгээнд ашигласан өгөгдлүүдийг санхүүгийн хэрэглүүрийн дуусах хугацааны туршид боломжтой байх зах зээлийн бүх өгөгдлүүдээс шууд болон шууд бусаар үнэлгээнд ашигласан өгөгдлүүд юм. Эдгээр өгөгдлүүдийн дотор идэвхтэй зах зээл дээрх ижил төстэй хөрөнгө болон өр төлбөрийн үнэ, идэвхгүй зах зээл дээрх ижил төстэй хэрэгслийн үнэ болон үүнээс өөр хүүний түвшин, өгөөжийн муруй, харгалзах хэлбэлзэл, зээлийн эрсдэлийн үнэ гэх зэрэг ажиглагдахуйц өгөгдлүүд орно. Мөн түүнчлэн, тухайн хөрөнгийн шинж байдал болон байршил, харьцуулах зүйлсийн аль нь үнэлгээ тогтоосон хэрэгсэлтэй холбогдох зэргээс хамааран залруулга хийж болно. Гэвч ажиглагдахуйц бус өгөгдөл дээр үндэслэн нийт хэмжилтэнд чухал ач холбогдолтой дээрх залруулгыг хийсэн бол Банк нь хэрэгслүүдийг Түвшин 3-р ангилна.
- Түвшин 3 - санхүүгийн хэрэглүүрүүд - Эдгээрт, хэмжилтийн хувьд бүхэлдээ чухал ач холбогдол бүхий нэг болон түүнээс дээш ажиглагдахуйц бус өгөгдлүүд багтана.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Бодит үнэ цэнийн тодорхойлолт (үргэлжлэл)

Банк нь үнэлгээний техник, хэрэгжүүлж буй аргачлалууд болон загварын тохируулгуудаа тогтмол хянаж үздэг. Гэвч суурь загвар нь Банкны санхүүгийн хэрэглүүрийг үнэлэхтэй холбоотой бүх хүчин зүйлүүд болох зээлийн эрсдэл, өөрийн зээлийн эрсдэл болон санхүүжилтийн зардал зэргийг бүрэн дүүрэн хамруулж чадахгүй байх магадлалтай юм. Иймд Банк нь бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх санхүүгийн хэрэглүүртэй холбоотой зээлийн эрсдэлийг тооцоолоход төрөл бүрийн техник хэрэглэдэг ба үүнд хөрөнгө тус бүрийн хувьд ашиглалтын хугацааны туршид холбогдох талд хүлээгдэж буй зээлийн эрсдэлийг багцад суурилсан аргачлалаар тооцох нь багтдаг бөгөөд энэ нь холбогдох талд хүлээгдэж буй барьцаагүй санхүүгийн хэрэглүүрийн зээлийн эрсдэлийг тусгахын тулд хийгддэг. Банк өөрийн зээлийн үнэ цэнийг зах зээлийн бодит өгөгдлүүдээс, тухайлбал арилжаалагдсан өр, зээлийн эрсдэлийн свопын зээлийн эрсдэлийн үнэ болон арилжаалагдсан өрийн хоёрдогч үнүүдээс, тооцдог.

Тайлант хугацааны эцэс бүрт Банк нь санхүүгийн тайландаа тайлагнасан хөрөнгө, өр төлбөрийн хувьд түвшин хооронд хөдөлгөөн гарсан эсэхийг дахин нягталж үздэг.

Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөр

Бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах хадгаламж, харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа болон хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хэрэглүүр

Банк нь доорх нөхцөлүүд хангагдсан тохиолдолд бусад банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах хадгаламж, харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа болон бусад санхүүгийн хэрэглүүрийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэнэ:

- Бизнесийн загварын зорилго нь гэрээнд заасан мөнгөн төлбөрийг цуглуулах зорилгоор санхүүгийн хөрөнгийг эзэмшиж байгаа
- Санхүүгийн хөрөнгүүдийн гэрээний нөхцөл нь тодорхой үеүүдэд үлдэгдлийн үндсэн төлбөр болон хүүний төлбөрийн мөнгөн гүйлгээг ихэсгэдэг.

Эдгээр нөхцөлүүдийн дэлгэрэнгүйг дор үзүүлэв.

Бизнесийн загварын үнэлгээ. Бизнесийн зорилгодоо хүрэхийн тулд санхүүгийн хөрөнгийг хамгийн үр дүнтэйгээр удирдах түвшинд Банк нь бизнес загвараа тодорхойлно.

Банкны бизнес загвар нь хэрэглүүрийн түвшинд биш нийлмэл багцын түвшинд хянагддаг ба дараах ажиглагдахуйц хүчин зүйлсээс хамаарна:

- Бизнес загварын үнэлгээ болон тухайн бизнес загварт хамаарагдаж буй санхүүгийн хөрөнгийг нь хэрхэн үнэлэгдэж Банкны удирдлагад тайлагнадаг;
- Бизнес загварын (тухайн бизнес загварт хамаарагдах санхүүгийн хөрөнгө) гүйцэтгэлд нөлөөлж буй эрсдэл ба эдгээр эрсдэлийг хэрхэн хянах аргачлал
- Байгууллагын удирдлагуудад хэрхэн урамшуулал олгодог (санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ эсвэл гэрээний цуглуулсан мөнгөн урсгал дээр үндэслэдэг)

Борлуулалтын хүлээгдэж буй давтамж, үнэ цэнэ ба хугацаа нь үнэлгээ хийхэд чухал хүчин зүйл болно

Бизнес загварын тест нь хамгийн боломжит хувилбар дээр үндэслэдэг ба ‘хамгийн муу’ эсвэл ‘стресс’ нөхцөлүүдийг харгалзан үздэггүй. Хэрэв анхны хүлээн зөвшөөрөлтийн дараах мөнгөн урсгал нь анх таамагласан хүлээлтээс өөр байвал Банк тухайн бизнес загварт хамааралтай санхүүгийн хөрөнгийн ангиллыг солихгүй бөгөөд харин уг мэдээллийг шинээр санхүүгийн хөрөнгө худалдаж авах үед үнэлгээндээ оруулан үздэг.

Үндсэн төлбөр ба хүүний төлбөрийн тест (ҮТХТ тест). Санхүүгийн хэрэглүүрийн ангиллын хоёр дахь шат бол Банк үндсэн төлбөр ба хүүний тестийн шаардлагыг хангаж буй эсэхийг тодорхойлохын тулд санхүүгийн хэрэглүүрийн гэрээний нөхцөлийг дүгнэдэг.

Энэхүү тестийн хүрээнд ‘Үндсэн’ гэдэг нь анхны хүлээн зөвшөөрөх үеийн санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнэ бөгөөд санхүүгийн хөрөнгийн ашиглах хугацааны туршид өөрчлөгдөж болно (жишээ нь, үндсэн төлбөрийн эргэн төлөлт эсвэл урамшуулал/хөнгөлөлтийн хорогдуулалт).

Зээлийн гэрээн дэх хүүний хамгийн гол элемент нь мөнгөний өнөөгийн үнэ цэнэ болон зээлийн эрсдэл байдаг. Үндсэн төлбөр ба хүүний төлбөрийн тестийн үнэлгээг хийхийн тулд Банк нь хүүний түвшнийг тогтоосон хугацаа гэх мэт холбогдох хүчин зүйлс, үнэлэмжийг авч үздэг.

Нөгөө талаас, эрсдэл үүрэх магадлал багатай гэрээний заалт эсвэл үндсэн зээлийн зохицуулалттай холбоогүй гэрээний мөнгөн гүйлгээний тогтворгүй байдал зэрэг нь зөвхөн үндсэн төлбөр болон хүүний төлбөрийн үлдэгдэл дүнгийн гэрээний мөнгөн гүйлгээнд нөлөөлөхгүй. Ийм тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэнэ.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөр (үргэлжлэл)

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр. Анх хүлээн зөвшөөрсөний дараа, Банк НББОУС-32 санхүүгийн хэрэглүүр толилуулга болон арилжаалах зорилгоор эзэмшдэггүй өмчийн тодорхойлолтонд нийцсэн зарим өмчийн хэрэгслийг бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр рүү буцаах боломжгүйгээр ангилна. Энэ ангилал нь хэрэглүүрийн түвшинд суурилан тодорхойлогддог.

Энэ өмчийн хэрэглүүрийн олз гарзыг хэзээ ч ашиг алдагдлын тайланд бүртгэхгүй. Банк хүлээн авах орлогын санхүүгийн хэрэглүүртэй холбоотой зардлыг нөхөн төлбөрт ашигласан тохиолдолд ашиг нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх бол бусад үед төлбөрийн эрх нь баталгаажсан тохиолдолд ногдол ашгийг бусад үйл ажиллагааны орлого гэж ашиг алдагдлаар хүлээн зөвшөөрнө. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэх өмчийн хэрэглүүр нь үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээнд хамаарахгүй.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэх өрийн хэрэглүүр. Банк нь СТОУС- 9 дагуу өрийн хэрэгслийг доорх нөхцөлүүдийг хангасан тохиолдолд Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүрт ангилна:

- Бизнесийн загварын дагуу гэрээний мөнгөн урсгалыг цуглуулах болон санхүүгийн хэрэгслийг борлуулах зорилгоор эзэмших
- Санхүүгийн хөрөнгийн гэрээний нөхцөл нь зөвхөн үндсэн төлбөр ба хүүний шалгуурыг хангах

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр нь бодит үнэ цэнээр хэмжигдэх бөгөөд бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн олз, гарз нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэнэ. Хүүний орлого болон гадаад валютын ханшийн олз, гарзыг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх санхүүгийн хөрөнгүүдийн адил ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүрийн зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын тооцооллыг доорх тодруулгуудад тайлбарласан. Банк нь нэг төрлийн үнэт цааснаас нэгээс олныг эзэмшдэг бол эхэлж авсанаа эхэлж зарлагадахаар бүртгэнэ. Үл хүлээн зөвшөөрөх үед бусад орлогод хуримтлагдсан олз, гарз нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлангаас ашиг, алдагдлын тайлан руу дахин ангилагдана.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөр. Энэ ангилал дахь санхүүгийн хөрөнгө нь арилжаалах зорилгоор эзэмшээгүй бөгөөд анх хүлээн зөвшөөрөхдөө удирдлагаас тодорхойлогдсон эсвэл СТОУС-9-н дагуу бодит үнэ цэнээр хэмжих зайлшгүй шаардлагатай гэж тодорхойлсон.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө нь санхүүгийн байдлын тайланд бодит үнэ цэнээр бүртгэгдэнэ. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэнэ. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгөд тодорхойлсон хэрэгслүүдээс олсон хүүний орлого эсвэл зардал нь үр ашигт хүүг ашиглан мөн хөнгөлөлт/урамшууллыг нь харгалзах дүнгээр тооцдог. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүрийн ногдол ашгийн орлогыг төлбөр хийх эрх тогтоогдсон үед үйл ажиллагааны бусад орлогод бүртгэнэ.

Гаргасан өрийн хэрэглүүр ба зээлээр авсан эх үүсвэр. Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа, зээллэгүүдийг дараагийн тайлант хугацаанд үр ашигт хүүний арга ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ. Хорогдуулсан өртгийг тооцохдоо зээл авах үеийн хөнгөлөлт, урамшуулал ба үр ашигт хүүний нэг салшгүй хэсэг болж буй зардлуудыг авч үзнэ. Өр төлбөр ба өөрийн хөрөнгийн аль алиных нь элементүүдийг агуулсан нийлмэл санхүүгийн хэрэглүүрүүдийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг хүлээн зөвшөөрөгдөх өдөр салгана.

Санхүүгийн баталгаа, аккредитив болон ашиглагдаагүй зээлийн үүрэг. Банк нь санхүүгийн баталгаа, аккредитив болон зээлийн амлалт гаргадаг.

Санхүүгийн баталгаа гаргаж өгсний улмаас хүлээн авсан урамшууллыг санхүүгийн тайлангуудад (сангийн хамт) анхлан бүртгэхдээ бодит үнэ цэнээр нь бүртгэнэ. Ийнхүү анхлан хүлээн зөвшөөрсний дараагийн тайлант үед баталгаа бүрт Банкны хүлээх хариуцлагыг хэмжихдээ анхлан хүлээн зөвшөөрсөн дүнгээс ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэсэн хуримтлагдсан хорогдлыг хассан дүн болон тодруулга 30-д толилуулсан хүлээгдэж буй алдагдал хоёрын аль өндрөөр нь хэмжинэ.

Хүлээн авсан урамшууллыг баталгааны хугацааны туршид ашиг, алдагдлын тайланд “Хураамж ба шимтгэлийн орлого”-оор хүлээн зөвшөөрнө.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр (үргэлжлэл)

Санхүүгийн баталгаа, аккредитив болон ашиглагдаагүй зээлийн үүрэг (үргэлжлэл)

Олгогдоогүй зээлийн амлалт болон аккредитив нь амлалт бөгөөд энэхүү амлалтын хугацаанд Банк нь урьдчилан тодорхойлсон нөхцөлтэй зээлийг харилцагчид олгох шаардлагатай. Санхүүгийн баталгааны гэрээнүүдийн адилаар тэдгээр гэрээнүүдэд “Зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдал”-ын шаардлагуудын дагуу сан байгуулна.

Санхүүгийн баталгаа, аккредитив болон ашиглагдаагүй зээлийн гэрээний үнэ цэнэ нь зах зээлд олгогдох зээлийн гэрээний нөхцөлтэй ижил байхаас гадна санхүүгийн байдлын тайланд тусгагдахгүй. Энэхүү санхүүгийн хэрэглүүрийн нэрлэсэн үнэ болон үнэ цэнийн бууралтын хүлээгдэж буй алдагдал нь Тодруулга 30-д тусгагдсан.

Харилцагчдын харилцах, хадгаламж. Үүнд харилцагчдаас авсан харилцах, хугацаагүй, хугацаатай хадгала болон Банкны баталгааны эх үүсвэр хамаарна. Анхны хэмжилтийн дараа үед харилцагчдад өгөх өр төлбөрүүдийг үр ашигт хүүний арга ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ.

Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж. Бусад банк, санхүүгийн байгууллагуудаас татсан төгрөгийн болон валютын хадгаламжууд болон дотоод гадаадын арилжааны банкууд, Монголбанкны хугацаатай хадгаламжууд мөн хамаарна. Банк нь харилцагчдийн харилцах хадгаламжийг мөнгөн хөрөнгө нь Банкинд шилжсэн үед хүлээн зөвшөөрдөг. Анхны хэмжилтийн дараа бусад Банкуудад өгөх өр төлбөрийг үр ашигт хүүний аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр нь хэмжинэ.

Санхүүгийн хөрөнгийн дахин ангилал. Банк санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш бизнесийн шугам худалдан авах, дуусгах болон цуцлах онцгой нөхцөл байдлаас бусад нөхцөлд дахин ангилахгүй. Санхүүгийн өр төлбөр дахин ангилагддаггүй.

Санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр үл хүлээн зөвшөөрөлт

Хугацаа болон нөхцөлд их хэмжээний өөрчлөлт орсны улмаас үл хүлээн зөвшөөрөх. Харилцагчдад олгосон зээл гэх мэт санхүүгийн хөрөнгийг гэрээний нөхцөл нь шинэ зээл шиг болж өөрчлөгдөхөд үл хүлээн зөвшөөрнө. Үнэ цэнийн бууралтыг хүлээн зөвшөөрөөгүй тохиолдолд эдгээр хөрөнгийн хувьд зөрүүг нь үл хүлээн зөвшөөрөлтийн олз, гарзаар бүртгэнэ. Шинээр хүлээн зөвшөөрсөн зээл нь худалдаж авсан эсвэл үүссэн үнэ цэнэ буурсан зээл биш бол уг зээл нь зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэх буй алдагдал тооцооллох үүднээс 1-р шатлалд ангилагдана.

Банк харилцагчид олгосон зээлийг үл хүлээн зөвшөөрөх эсэхийг үнэлэхдээ доорх нөхцөлүүдийг авч үздэг:

- зээлийн валют өөрчлөгдсөн
- өмчийн шинж чанартай болсон
- бизнесийн түнш өөрчлөгдсөн
- өөрчлөлтийн улмаас ҮТХТ-ийн шалгуурыг хангахгүй болсон

Хэрвээ өөрчлөлт нь мөнгөн урсгалд мэдэгдэхүйц өөрчлөлт үзүүлээгүй бол энэ өөрчлөлтийг үл хүлээн зөвшөөрөх гэж авч үзэхгүй. Мөнгөн урсгалын өөрчлөлтийг анхны үр ашигт хүүгээр хорогдуулсан дүнд үндэслэн Банк үнэ цэнийн бууралтын алдагдал бүртгээгүй бол өөрчлөлтийг нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэнэ.

Санхүүгийн хөрөнгийн өөрчлөлт. Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын болон зээлийн эрсдлийн бус шалтгаанаар арилжааны бүтцийн өөрчлөлтийн үйл ажиллагааны үр дүнд гэрээний мөнгөн гүйлгээг дахин тохиролцсон эсвэл өөр хэлбэрээр бүтцийн өөрчлөлт оруулсан тохиолдолд, Банк уг өөрчлөлт нь тухайн санхүүгийн хөрөнгийг данснаас хасахад хүргэсэн эсэхийг тодорхойлох үнэлгээг хийдэг. Санхүүгийн хөрөнгийн хувьд энэхүү үнэлгээ нь чанарын хүчин зүйл дээр суурилдаг

Банк харилцагчид олгосон зээлийг үл хүлээн зөвшөөрөх эсэхийг үнэлэхдээ доорх нөхцөлүүдийг авч үздэг:

- зээлийн валют өөрчлөгдсөн
- өмчийн шинж чанартай болсон
- бизнесийн түнш өөрчлөгдсөн
- өөрчлөлтийн улмаас ҮТХТ-ийн шалгуурыг хангахгүй болсон

Хэрвээ өөрчлөлт нь мөнгөн урсгалд мэдэгдэхүйц өөрчлөлт үзүүлээгүй бол энэ өөрчлөлтийг үл хүлээн зөвшөөрөх гэж авч үзэхгүй. Мөнгөн урсгалын өөрчлөлтийг анхны үр ашигт хүүгээр хорогдуулсан дүнд үндэслэн Банк үнэ цэнийн бууралтын алдагдал бүртгээгүй бол уг өөрчлөлтийг ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэнэ.

Санхүүгийн өр төлбөрийн өөрчлөлт. Одоо байгаа санхүүгийн өр төлбөрийн нөхцлийн өөрчлөлт нь ихээхэн ач холбогдолтой гэж дүгнэгдээгүй, улмаар данснаас хасахад хүргэхгүй бол санхүүгийн өр төлбөрийн хорогдуулсан өртгийг гэрээнд заасан ирээдүйн тооцоолсон мөнгөн гүйлгээний өнөөгийн үнэ цэнийг тооцоолохдоо санхүүгийн өр төлбөрийн анхны үр ашигт хүүний хямдруулалтын аргаар дахин тооцоолно. Үүний үр дүнд гарсан аливаа зөрүүг шууд ашиг, алдагдалд хүлээн зөвшөөрнө.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөр үл хүлээн зөвшөөрөлт (үргэлжлэл)

Санхүүгийн өр төлбөрийн өөрчлөлт (үргэлжлэл). Банк санхүүгийн өр төлбөрийн хувьд, чанарын хүчин зүйлээс хамаарч, засварласан хямдруулсан өнөөгийн үнэ цэнэ болон санхүүгийн өр төлбөрийн анхны дансны үнийн хооронд арав буюу түүнээс дээш хувьтай зөрүү гарахад хүргэсэн өөрчлөлтийг мэдэгдэхүйц гэж үзнэ.

Их хэмжээний өөрчлөлтөөс бусад үед үл хүлээн зөвшөөрөх

Санхүүгийн хөрөнгө. Банк санхүүгийн хөрөнгийг (санхүүгийн хөрөнгийн хэсэг эсвэл хоорондоо төстэй нэг бүлэг санхүүгийн хөрөнгүүдийн хэсэг) тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрх нь дууссан үед үл хүлээн зөвшөөрнө. Мөн Банк нь хөрөнгийг шилжүүлсэн бөгөөд шилжүүлэлт нь үл хүлээн зөвшөөрөх шаардлагыг хангаж байгаа нөхцөлд хөрөнгийг үл хүлээн зөвшөөрнө. Дараах тохиолдолд санхүүгийн хөрөнгийг (санхүүгийн хөрөнгийн хэсэг эсвэл хоорондоо төсөөтэй нэг бүлэг санхүүгийн хөрөнгийн хэсэг) үл хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд:

- Банк тухайн хөрөнгөөс мөнгөн урсгал хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн, эсвэл
- “Дамжуулан өнгөрөөх” хэлцлийн дагуу хүлээн авсан мөнгөө нийт дүнгээр нь удаан хугацаагаар саатуулалгүйгээр гуравдагч талд төлөх үүрэг хүлээсэн.

“Дамжуулан өнгөрөөх” хэлцэл нь Банк тухайн санхүүгийн хөрөнгөөс хүлээх гэрээний эрхээ хадгалж үлдэх бөгөөд (анхны хөрөнгө) доорх гурван нөхцөл биелж буй тохиолдолд гэрээний үүргийн дагуу тэдгээр хүлээн авсан мөнгөн урсгалыг нэг болон түүнээс дээш байгууллагад (эцсийн хүлээн авагчид) шилжүүлнэ:

- Хэрэв тухайн нэг байгууллагын зээлдүүлсэн дүн дээр зах зээлийн хүүгээр хуримтлагдсан хүүтэй хамт бүрэн төлөх эрхтэй богино хугацаат урьдчилгааг оруулалгүйгээр Банк нь эцсийн хүлээн авагчид анхны хөрөнгө нь дүйцэх хэмжээний мөнгөн урсгалыг цуглуулаагүй цагт ямар нэгэн төлбөр төлөх үүрэггүй болно;
- Банк нь эцсийн хүлээн авагчдаас үнэт цааснаас бусад нөхцөлөөр анхны хөрөнгийг зарах эсвэл барьцаалж болохгүй;

Үүнээс гадна, Банк нь тэдгээр мөнгөн урсгалыг, цуглуулсан өдрөөс шаардлагатай гуйвуулгын өдөр хүртэлх мөнгө болон түүнтэй адилтгах хөрөнгө оруулалт хийсэн хугацаанаас бусад үед дахин хөрөнгө оруулалтад оруулахгүй.

Дамжуулалтыг зөвхөн доорх нөхцөлүүдийг хангасан тохиолдолд үл хүлээн зөвшөөрнө:

- Банк хөрөнгийн бараг бүх эрсдэл ба өгөөжийг шилжүүлсэн, эсвэл
- Банк тухайн хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэл ба өгөөжийг шилжүүлээгүй болон хадгалж үлдээгүй боловч хөрөнгийн хяналтыг шилжүүлсэн.

Хэрвээ шилжүүлэгч холбогдолгүй гуравдагч этгээдэд хөрөнгийг бүхэлд нь зарах болон шилжүүлэхэд нэмэлт хязгаарлалтгүйгээр тухайн чадварыг эзэмшдэг гэж үзсэн үед Банк хяналтыг шилжүүлсэн гэж үзнэ.

Банк хөрөнгөөс мөнгө хүлээн авах эрхээ шилжүүлсэн эсвэл “дамжуулан өнгөрөөх” хэлцэл хийсэн боловч хөрөнгөтэй холбоотой ихэнх эрсдэл, өгөөж болон хяналтыг шилжүүлээгүй тохиолдолд хөрөнгийг Банкны уг хөрөнгөд үргэлжлүүлэн оролцоор байх хэмжээгээр нь хүлээн зөвшөөрнө. Энэ тохиолдолд Банк холбогдох өр төлбөрийг мөн хүлээн зөвшөөрнө. Шилжүүлсэн хөрөнгө ба холбогдох өр төлбөр Банкны хадгалж үлдсэн эрх, үүргийг тусган харуулсан сууриар хэмжинэ.

Энэхүү үргэлжилсэн оролцоо нь шилжүүлсэн хөрөнгийн баталгаа хэлбэртэй байвал оролцоог тус хөрөнгийн анхны бүртгэлийн дүн ба Банкны төлөх шаардлагатай болох хамгийн их дүнгийн аль багаар хэмжинэ.

Хэрэв шилжүүлсэн хөрөнгөд үргэлжилсэн оролцоо бичгээр эсвэл худалдан авах опцион (эсвэл аль аль нь) хэлбэрээр байвал, Банкны үргэлжилсэн оролцоо нь эргүүлэн худалдан авахад төлөх шаардлагатай дүнгээр хэмжигдэнэ. Хөрөнгөд бичгээр худалдан авах опцион заасан байгууллагын үргэлжилсэн оролцоо нь шилжүүлсэн хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ болон нөхцөлийн хэрэгжих үнийн аль багаар хязгаарлагдана.

Санхүүгийн өр төлбөр. Санхүүгийн өр төлбөрийг төлөхөөс чөлөөлөгдсөн, өр төлбөр цуцлагдсан эсвэл хугацаа нь дууссан бол үл хүлээн зөвшөөрдөг. Хэрэв одоо байгаа санхүүгийн өр төлбөрийн зээлдүүлэгч нь хэвээрээ боловч ялгаатай нөхцөлтэй зээлийн гэрээгээр сольсон эсвэл одоо байгаа зээлийн нөхцөл эрс өөрчлөгдсөн бол эдгээр өөрчлөлт шинэчлэлтийг анхны санхүүгийн өр төлбөрийн үл хүлээн зөвшөөрөлт ба шинэ өр төлбөрийн хүлээн зөвшөөрөлт гэж үзнэ. Санхүүгийн өр төлбөрийн анхны бүртгэлийн дүн ба төлсөн дүн хоёрын зөрүүг дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрийг цэвэршүүлэх. Ирээдүйн үйл явдлаас хамааралгүйгээр хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг цэвэршүүлэх хуулиар олгогдсон эрхтэй ба доорх бүх нөхцөлд цэвэр дүнгээр нь барагдуулах хандлагатай байгаа үед санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрүүдийг хооронд нь цэвэршүүлж, цэвэр дүнг санхүүгийн байдлын тайланд толилуулна.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрийг цэвэршүүлэх (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгө, санхүүгийн өр төлбөрийг СТОУС-ын цэвэршүүлэх шалгуурыг хангасан тохиолдлоос бусад тохиолдолд санхүүгийн байдлын тайланд тусад нь тусгадаг.

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

“Зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдал (ЗҮЦХА)” аргын ерөнхий ойлголт. Банк “санхүүгийн хэрэглүүр” ангилалд хамаарах зээлийн үүрэг болон санхүүгийн баталгаа, бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдээгүй бусад өрийн хэрэглүүр болон бүх зээлд зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын сан байгуулсан. СТОУС-9-н дагуу өмчийн хэрэглүүр нь үнэ цэнийн бууралтанд орохгүй.

Зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдал нь хөрөнгийн ашиглалтын нийт хугацаанд үүсэх зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлаас хамаарна. Хэрвээ анх бүртгэснээс алдагдал нь мэдэгдэхүйц хэмжээгээр өссөн бол алдагдал нь 12 сарын хүлээгдэж буй алдагдлаас хамаарна. Зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц өөрчлөгдсөнийг хэмжих Банкны бодлого журмыг тодруулга 30-д тусгасан.

Ирээдүйн 12 сарын ЗҮЦХА нь нийт хугацааны ЗҮЦХА аргын нэг хэсэг байх бөгөөд тайлагналын өдрийн дараах 12 сард санхүүгийн хэрэгслийн чанаргүйдлийн магадлалын үр дүнгээр ЗҮЦХА-г илэрхийлнэ.

Санхүүгийн хэрэгслийн үндсэн багцаас шалтгаалан нийт хугацааны ЗҮЦХА болон ирээдүйн 12 сарын ЗҮЦХА-г тусгай болон бүлгийн үнэлгээгээр тооцоолно. Банк нь бүлэг санхүүгийн хөрөнгийг бүлгийн үнэлгээний аргаар хэмжинэ.

Банк нь үнэлгээ хийх журмыг тодорхойлсон бөгөөд тайлант үеийн эцэс бүрт санхүүгийн хэрэгслийн үлдэх хугацаанд үүсч болох эрсдэлийн өөрчлөлтийг харгалзан санхүүгийн хэрэгслийг анх бүртгэснээс хойш ЗҮЦХА-д мэдэгдэхүйц өссөн эсэхийг харгалзан авч үзнэ.

Дээр дурьдсан процесс дээр тулгуурлан, доор дурьдсанаар Банк зээлийг шатлал 1, шатлал 2, шатлал 3 гэж ангилсан:

- Шатлал 1: Зээлийг анх хүлээн зөвшөөрөх үед Банк нь 12 сарын ЗҮЦХА-г бүртгэнэ. Мөн шатлал 1-рүү үүсч болох эрсдэл нь буурсан шатлал 2-ын зээлүүд дахин ангилагдана.
- Шатлал 2: Анх хүлээн зөвшөөрсөн үеэс зээлийн үүсч болох эрсдэл ихэссэн үед Банк нь нийт хугацааны ЗҮЦХА-г бүртгэнэ. Мөн шатлал 2-руу үүсч болох эрсдэл нь буурсан шатлал 3-ын зээлүүд дахин ангилагдана.
- Шатлал 3: Үнэ цэнийн бууралтанд орсон зээлүүд багтана. Банк нь нийт хугацааны турш ЗҮЦХА-г бүртгэнэ.

Банк нь санхүүгийн хөрөнгийг төлөгдөх нийт дүн эсвэл зарим хэсгийг төлөгдөх боломжгүй гэж үзвэл санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнийг бууруулна. Үүнийг санхүүгийн хөрөнгийн (хэсэгчилсэн) үл хүлээн зөвшөөрөлт гэнэ.

ЗҮЦХА тооцоолол. Банк нь магадлалын-жигнэсэн гурван хувилбарыг үр ашигт хүүгээр хорогдуулсан хүлээгдэж буй мөнгөний дутагдлаар ЗҮЦХА-г тооцоолдог. Мөнгөний дутагдал нь гэрээний дагуух мөнгөн гүйлгээ болон эргэн төлөгдөхөөр хүлээгдэж буй мөнгөн гүйлгээний зөрүү юм.

ЗҮЦХА тооцооллын механизм болон гол элементийн хамт доор үзүүлэв:

- Чанаргүйдлийн магадлал (ЧМ) – ЧМ нь өгөгдсөн цаг хугацаанд төлбөрийн чадваргүй болох магадлалаар тооцоолно. Хэрвээ хэрэгсэл нь өмнө нь үл хүлээн зөвшөөрч байгаагүй мөн харгалзах багцад үргэлжлүүлэн байгаа бол үнэлсэн хугацааны тодорхой хугацаанд нэг удаа алдагдал үүсэх боломжтой.
- Чанаргүйдэлд өртөх дүн (ЧӨД) нь тайлагналын дараах зээлийн хүлээгдэж буй өөрчлөлт, гэрээний дагуух үндсэн төлбөр болон хүүний эргэн төлөлт, зээлийн үүргийн хүрээнд нэмж олгосон дүн болон төлбөр хоцорсноор үүссэн хуримтлагдсан хүүг харгалзсан, ирээдүйн ЧӨД-ийн тооцоолдог.
- Алдагдалд хүргэх чанаргүйдэл (АХЧ) – Алдагдал хүргэх чанаргүйдэл гэдэг нь өгөгдсөн цаг хугацаанд туршид чанаргүйдлийн үеийн алдагдлын тооцоолол юм. Энэ нь гэрээний дагуу мөнгөн урсгал болон зээлдэгч хүлээн авахаар тооцоолсон дүн, барьцаа хөрөнгө борлуулсан дүнгийн нийлбэрийн зөрүүнээс тооцно.

ЗҮЦХА-г ЧМ, ЧӨД, АХЧ-г ирээдүйн сар бүр болон тусгайлсан эсвэл бүлгийн сегмент бүрээр төсөвлөн тодорхойлдог. Эдгээр гурван үндсэн бүрэлдэхүүнийг хооронд нь үржүүлэн, цаашид эдгээр нь хэвээр үйлчлэх магадлалаар мөн тохируулна (тухайлбал, чанаргүйдэлд өртөх дүн нь ойрын саруудад урьдчилан төлөгдөхгүй эсвэл чанаргүйдэхгүй). Үүгээр ирээдүйн сар бүрээрхи ЗҮЦХА-г тооцох ба тайлагналын өдрөөр үүнийг буцаан дискаунтлан нийлбэрийг нь авдаг. ЗҮЦХА-ийн тооцоололд ашиглагдах дискаунтын хувь нь зээлийн анхны үр ашигт хүүний хувь байх эсвэл түүний ойролцоо хувь байна. Үнэ цэнийн бууралтын зардал болон буцаалт нь санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнийн өөрчлөлтийн ашиг, алдагдлын тохируулгаас тусдаа бүртгэгдэх болон толилуулагдана. ЗҮЦХА-ын тооцооллын аргыг доор хураангуйлав:

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)

Шатлал 1:	Ирээдүйн 12 сарын ЗҮЦХА нь нийт хугацааны ЗҮЦХА загварын нэг хэсэг байх бөгөөд тайлагналын өдрийн дараах 12 сард санхүүгийн хэрэгслийн чанаргүйдлийн үр дүнгээр ЗҮЦХА-ыг илэрхийлнэ. Банк нь ирээдүйн 12 сарын ЗҮЦХА тайлагналын өдрөөс хойш 12 сарын дотор ЧМ-д үндэслэн тооцдог. ЧӨД-ийн урьдчилсан төсөөлөлд 12 сарын дотор хүлээгдэж буй ЧМ-ыг хэрэглэх бөгөөд хүлээгдэж буй АХЧ-аар үржүүлэгдэж анхны үр ашигт хүүтэй ойролцоо дүнгээр хорогдуулна.
Шатлал 2:	Зээлийг анх олгосноос хойш тухайн зээлд зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлттэй байгаа нь тогтоогдсон зээлүүдэд Банк нь нийт хугацааны ЗҮЦХА-ын сан байгуулан бүртгэнэ. Санг байгуулахдаа хэд хэдэн хувилбарууд дээр үндэслэн тооцоолох боловч ЧМ болон АХЧ-ыг нь нийт хугацаанд тооцолж гаргана. Хүлээгдэж буй мөнгөний дутагдалыг үр ашигт хүүтэй ойролцоо хувиар хорогдуулна.
Шатлал 3:	Үнэ цэнэ буурсан гэж үзсэн зээлийн хувьд, Банк нь нийт хугацааны ЗҮЦХА-ыг бүртгэнэ. Энэ аргачлал нь Шатлал 2-т ашигласантай ижил аргачлалаар тооцогдох бөгөөд ЧМ-ыг 100% гэж үзнэ.
Худалдаж авсан болон үүссэн үнэ цэнийн бууралт (“ХАҮҮЦБ”)	ХАҮҮЦБ хөрөнгө анх хүлээн зөвшөөрөх үед үнэ цэнэ буурсан санхүүгийн хөрөнгө юм. Банк нь зөвхөн анх хүлээн зөвшөөрсөн үеэс хойшхи магадлалаар жигнэсэн гурван хувилбарыг зээлээр тохируулсан үр ашигт хүүгээр хорогдуулсан хуримтлагдсан нийт хугацааны ЗҮЦХА-г хүлээн зөвшөөрнө.
Зээлийн үүрэг болон аккредитив	Зээлийн үүрэгт нийт хугацааны ЗҮЦХА тооцохдоо, Банк нь ирээдүйн олгогдох зээлийн үүргийн дүнг тооцоолно. Зээл олгогдох тохиолдолд ЗҮЦХА нь магадлалаар жигнэсэн гурван хувилбараар хүлээгдэж буй мөнгөний дутагдлын өнөөгийн үнэ цэнээр тооцогдоно. Хүлээгдэж буй мөнгөний дутагдал нь хүлээгдэж буй үр ашигт хүүгээр хорогдуулсан байна. (Зээл болон үүргийг агуулсан зээлийн картны хувьд, ЗҮЦХА-г зээлтэй нь хамт тооцон, толилуулна.) Зээлийн үүрэг болон аккредитивийн хувьд, ЗҮЦХА нь бусад өглөгт хүлээн зөвшөөрөгдөнө.
Санхүүгийн баталгааны гэрээнүүд	Банкны санхүүгийн баталгаа тус бүрийн үүрэг нь анх хүлээн зөвшөөрсөн дүнгээс ашиг, алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрөгдсөн хуримтлагдсан хорогдол хассан дүн болон ЗҮЦХА сангийн аль ихээр нь хэмжигдэнэ. Банк нь ЗҮЦХА-г эзэмшигчид нөхөн олгох дүнгийн өнөөгийн үнэ цэнэ дээр үндэслэн тооцно. Эрсдлээр тохируулсан хүүгээр дутагдлыг хорогдуулна. Тооцоолол нь магадлалын жигнэсэн гурван хувилбар дээр хийгдэнэ. Санхүүгийн баталгааны ЗҮЦХА нь бусад өглөгт хүлээн зөвшөөрөгдөнө.

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэх өрийн хэрэглүүр. Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүрийн ЗҮЦХА нь санхүүгийн байдлын тайланд санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнийг бууруулахгүй бөгөөд бодит үнэ цэнэ нь хэвээр үлдэнэ. Үүний оронд, хэрвээ хөрөнгө нь хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдсэн байсан бол үүсэх үнэ цэнийн бууралтыг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хуримтлагдсан үнэ цэнийн бууралт гэж бүртгэх ба үр дүнг ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэнэ. Бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдсэн хуримтлагдсан алдагдлыг хөрөнгийг үл хүлээн зөвшөөрөх үед ашиг, алдагдлын тайланд шилжүүлэн бүртгэнэ.

Кредит карт ба бусад зээлийн шугамууд. Банк харилцагчиддаа төрөл бүрийн байгууллагын болон иргэдийн овердрафт, зээлийн картны бүтээгдэхүүн санал болгодог ба Банк нэг өдрийн өмнө мэдэгдэл өгч уг хэрэгслийг цуцлах, эсвэл зээлийн эрхийн хэмжээг бууруулах эрхтэй. Банк зээлийн алдагдлын эрсдэлийг гэрээний мэдэгдлийн хугацаагаар хязгаарладаггүй бөгөөд харин үйлчлүүлэгчдийн зан төлөв, чанаргүй болох магадлал болон цаашдын эрсдэлийг бууруулах арга аргачлалууд болох зээлийг цуцлах, зээлийн хэмжээг бууруулах гэх мэт зүйлсүүдийг тусгасан байдаг.

Эдгээр бүтээгдэхүүнүүдийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц ихэссэн эсэх талаархи үнэлгээ нь зээлийн бусад бүтээгдэхүүнүүдийн үнэлгээтэй адил юм. Үнэлгээ нь харилцагчдийн дотоод зээлжих зэрэглэлийн өөрчлөлтөд суурилсан боловч тухайн хэрэгслийн хэрэглээний өөрчлөлт гэх мэт чанарын хүчин зүйлсд мөн гол ач холбогдлыг өгдөг.

Зээлийн карт болон овердрафтын ЗҮЦХА-г дискаунтлахад ашиглах хүүний хувь нь тухайн бүтээгдэхүүнүүдийн нийт ашиглагдах хугацаанд тооцогдох жилийн дундаж үр ашигт хүү байна. Энэхүү тооцоо нь олон зээл сар бүр бүрэн төлөгдөж, дараа сараасаа хүү тооцохгүй байхаар хийгдсэн.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)

Ирээдүйн мэдээлэл. ЗҮЦХА-ын загвартаа Банк нь доорхи эдийн засгийн өгөгдлүүдийг ирээдүйн мэдээлэл болгон ашигладаг. Үүнд:

- Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн (“ДНБ”)
- Ам.долларын ханшийн төсөөлөл
- Экспортын хувь
- Мөнгөний нийлүүлэлт
- Инфляцийн түвшин
- Өрхийн зардал
- Ажилгүйдлийн түвшин

ЗҮЦХА-ын тооцоололд ашиглаж буй энэхүү мэдээлэл нь санхүүгийн тайлангийн өдрөөрх зах зээлийн бүх шинж чанаруудыг агуулаагүй байх магадлалтай. Үүний нөлөөг тооцоололд тусгахын тулд зарим тохиолдолд, чанарын тохируулгууд болон давхацалуудыг зөрүү материаллаг үед түр тохируулга хийдэг.

Зээлийн сайжруулалт: Барьцаа хөрөнгийн үнэлгээ болон санхүүгийн баталгаа. Санхүүгийн хөрөнгийн эрсдэлийг бууруулах үүднээс, Банк барьцаа хөрөнгө авдаг. Барьцаа хөрөнгө нь төрөл бүрийн хэлбэрээр байдаг, жишээ нь: мөнгөн хөрөнгө, үнэт цаас, аккредитив болон баталгаа, үл хөдлөх хөрөнгө, авлага, бараа материал, бусад санхүүгийн бус хөрөнгө болон үр дүнгийн тооцооны гэрээ байна. Барьцаа хөрөнгийг эзэмшээгүй тохиолдолд Банкны санхүүгийн байдлын тайланд бүртгэхгүй.

Зээлийн сайжруулалтаас хүлээгдэж буй мөнгөн гүйлгээг, СТОУС-ын дагуу тусад нь хүлээн зөвшөөрөх шаардлагагүй бөгөөд өр төлбөрийн хэрэгслийн гэрээний нөхцлүүдийн салшгүй хэсэг гэж тооцогддог ба зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын хэмжилтэд оруулдаг. Үүний үндсэн дээр барьцаа хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ нь үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын тооцоонд нөлөөлдөг. Барьцаа хөрөнгийг ерөнхийд нь хамгийн багадаа анх хүлээн зөвшөөрөхдөө болон хагас жилийн хугацаанд дахин үнэлдэг.

Боломжийг нэмэгдүүлэх зорилгоор, Банк нь барьцаа хөрөнгийн зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн хөрөнгийг үнэлэхдээ идэвхтэй зах зээлийн мэдээллийг ашигладаг. Идэвхтэй зах зээл дээр арилжаалагддаггүй бусад санхүүгийн хөрөнгийг үнэлгээний арга ашиглан үнэлдэг. Санхүүгийн бус барьцаа хөрөнгийг (жишээ нь: үл хөдлөх хөрөнгө) ипотекийн зуучлагч буюу гуравдагч этгээдээс ирсэн мэдээлэлд эсвэл орон сууцны үнийн индексүүдэд үндэслэн үнэлнэ.

Барьцаалагдсан зээл нь зээлийн гэрээний нөхцөлд тусгагдсан эсвэл зээлийн салшгүй хэсэг болох ба зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын тооцоонд хамрагдсан болно.

Зээлийн гэрээний нөхцөлтэй холбоогүй баталгааг балансын гадуурх зүйл ангид салангид үзүүлэх бөгөөд үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын тооцооллыг хийдэг.

Хураан авсан барьцаа хөрөнгө

Хураан авсан барьцаа хөрөнгө нь уг хөрөнгийг бүртгэсэн өдрөөрх холбогдох зээлийн үлдэгдлийн хорогдуулсан өртөг болон бодит үнэ цэнээс борлуулах өртгийг хассан дүнгийн аль багаар анхлан хүлээн зөвшөөрдөг ба холбогдох зээл болон урьдчилгаа мөн тэдгээрийн үнэ цэнийн бууралтын санг балансын бүртгэлээс хасдаг. Дараагийн тайлант үеүдэд, хураан авсан барьцаа хөрөнгийг өртөг болон бодит үнэ цэнээс түүний борлуулахтай холбоотой гарах зардлыг хассан дүнгийн аль багаар бүртгэдэг ба эдгээр хөрөнгүүд нь тайланд бусад хөрөнгө хэсэгт тайлагнагддаг.

Банк хөдлөх ба үл хөдлөх хөрөнгө хэлбэртэй барьцааг худалдан борлуулах, өөрөө ашиглах эсвэл эдийн засгийн өгөөж авах зорилгоор эзэмших эсэхээ хараахан шийдээгүй тохиолдолд өмчлөх хөрөнгийг “Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө”-ийн харгалзах дансанд бүртгэнэ. Хөрөнгийг худалдан борлуулах шийдвэр гарсан тохиолдолд “Борлуулах зориулалттай хөрөнгө” дансанд бүртгэнэ.

Данснаас хасах. Банк нь хөрөнгийн эргэн төлөлтийг зогсоосон үед санхүүгийн хөрөнгийг бүхэлд нь эсвэл хэсэгчлэн данснаас хасна. Хэрвээ данснаас хасах үнэ хуримтлагдсан алдагдлаас их тохиолдолд, зөрүүгээр нь алдагдлыг нэмэгдүүлж дараа нь дансны нийт үнийн дүнг бууруулна. Дараах үеийн эргэн төлөлтүүд нь зээлийн алдагдлын зардлыг бууруулна.

Гэрээний нөхцөлд өөрчлөлт орсон зээлүүд. Банк заримдаа барьцаа хөрөнгийг хураах гэхээсээ илүү зээлдэгчийн санхүүгийн хүндрэлийн улмаас зээлийн анхны нөхцөлд хөнгөлөлт, өөрчлөлт оруулдаг.

Зээлдэгчийн одоогийн эсвэл хүлээгдэж буй санхүүгийн хүндрэлээс үүдэн хөнгөлөлт, өөрчлөлтийг Банк хийж болно гэж үздэг бөгөөд зээлдэгч санхүүгийн хувьд хэвийн байсан бол Банк энэхүү хөнгөлөлт, өөрчлөлтийг зөвшөөрөхгүй болно. Санхүүгийн хүндрэлийг харуулсан үзүүлэлтүүд нь Гэрээг биелүүлээгүй байх эсвэл Зах зээл болон Зээлийн Эрсдэлийн хэлтэсээс гаргасан үзүүлэлтүүдээр тодорхойлогдоно. Энэхүү өөрчлөлтүүдэд төлбөрийн хугацааг сунгах, зээлийн шинэ нөхцлийг зөвшөөрөх зэрэг орно.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)

Гэрээний нөхцөлд өөрчлөлт орсон зээлүүд (үргэлжлэл). Гэрээний нөхцөл өөрчлөгдсөний дараа аливаа үнэ цэнийн бууралтыг тооцохдоо өөрчлөлтөөс өмнө тооцоолсон анхны үр ашигт хүүг ашиглан хэмжинэ. Шинэчилсэн зээлийн ирээдүйн төлбөрийг үргэлжлэх боломжтой гэдгийг хянах нь Банкны бодлого юм.

Зээлийг дахин тохируулж, өөрчилсөн боловч хүлээн зөвшөөрөөгүй тохиолдолд зээлийн эрсдэл ихээхэн хэмжээгээр нэмэгдсэн гэж үздэг тул зээлийг 3-р шатанд ангилдаг. Хөрөнгө нь 3-р шатанд ангилагдсаны дараа зөвхөн дараах шалгууруудыг хангаж байж тодорхой төрөлд ангилагдах боломжтой:

- Бүх зээлүүд нь хэвийн байх ёстой
- Шинэчилсэн төлбөрийн эргэн төлөлтийн хуваарийн дагуу зургаан сарын хугацаанд тогтмол төлбөрийг хийсэн байх
- Үйлчлүүлэгч хугацаа нь 30 хоногоос хэтэрсэн ямар ч гэрээ байгуулаагүй байх

Шинэчлэгдсэн буюу Өөрчлөлт орсон хөрөнгийн талаархи мэдээллийг 30-р тодруулгад тусгасан болно.

Гэрээний нөхцөл өөрчлөгдсөний дараа аливаа үнэ цэнийн бууралтыг тооцохдоо өөрчлөлтөөс өмнө тооцоолсон анхны үр ашигт хүүг ашиглан хэмжинэ. Банк нь шинэчилсэн хуваарийн дагуу зээл цаашид хэвийн төлөгдөхөдийг баталгаажуулан хянадаг.

Бэлэн мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгө

Мөнгөн гүйлгээний тайланд зааснаар бэлэн мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгөд касс дахь мөнгө, Монголбанк дахь хязгаарлалтгүй харилцах данс, Засгийн газрын үнэт цаас болон бусад Банкин дахь харилцах ба 3 сар түүнээс бага хугацаатай хадгаламжууд орно.

Төв Банкинд байршуулсан, заавал байлгах нөөцийн үлдэгдэл. Монголбанкинд байршуулсан, заавал байлгах нөөцийн үлдэгдлийг хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх бөгөөд Банкны өдөр тутмын үйл ажиллагааг санхүүжүүлэхэд ашиглах боломжгүй, заавал байлгах нөөцийн хүүгүй хадгаламж тул үүнийг мөнгөн гүйлгээний тайлан дахь мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгөд оруулахгүй.

Буцаан худалдан авах хэлцлүүд

Ирээдүйд тодорхой заасан хугацаанд буцаан худалдан авах нөхцөлтэй хэлцэл (“репо”)-ийн дор худалдсан үнэт цаасыг санхүүгийн байдлын тайлангаас үл хүлээн зөвшөөрөхгүй. Учир нь Банк эзэмшилтэй холбоотой ихэнх эрсдэлийг хүлээж, өгөөжийг хүртэж байна.

Санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн авсан бэлэн мөнгөө хөрөнгөөр, репо хэлцлийн хуримтлагдсан хүүг өр төлбөрөөр тус тус тусгах ба энэ нь Банкинд олгосон зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлнэ. Борлуулсан ба ирээдүйд буцаан худалдан авах үнийн зөрүүг хүүний зардал гэж үзэж үр ашигт хүүний аргыг ашиглан гэрээний хугацааны турш хуримтлуулна. Нөгөө тал нь үнэт цаасыг худалдах эсвэл дахин барьцаалах эрхтэй бол, Банк нь тухайн үнэт цааснуудыг санхүүгийн байдлын тайландаа борлуулахад бэлэн барьцаанд тавьсан санхүүгийн хөрөнгө эсвэл борлуулахад бэлэн барьцаанд тавьсан санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын аль тохиромжтой ангилалд үлдэнэ.

Эсрэгээрээ, буцаан худалдах хэлцэл (“урвуу репо”)-ийн дор худалдан авсан үнэт цааснуудыг санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн зөвшөөрдөггүй. Төлсөн мөнгөө хуримтлуулсан хүүгийн хамт тайлан тэнцэлд “Зээлсэн үнэт цаас ба урвуу буцаан худалдан авах хэлцлүүдийн бэлэн мөнгөний барьцаа” гэж тусгах ба энэ нь Банкнаас авсан зээл гэсэн эдийн засгийн утга агуулгыг илэрхийлнэ. Худалдан авсан ба буцаан худалдах үнийн зөрүүг “Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого” гэж бүртгэх ба үр ашигт хүүний аргыг ашиглан гэрээний хугацааны турш хуримтлуулна.

Хэрэв буцаан худалдах хэлцлээр худалдан авсан үнэт цаасыг гуравдагч талд худалдсан бол үнэт цаасыг буцаан өгөх үүргийг “Худалдах зорилгоор эзэмшиж буй санхүүгийн өр төлбөр” гэж бүртгэх ба бодит үнэ цэнээр нь хэмжиж, бодит үнэ цэнийн аливаа олз эсвэл гарзыг “Арилжааны цэвэр орлого”-д бүртгэнэ.

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгийг түрээсийн орлого олох болон үнийн өсөлтөөс ашиг олох зорилгоор эзэмшдэг. Хөрөнгийн өртгийг зохистойгоор хэмжиж болох ба хүлээгдэж буй эдийн засгийн ирээдүйн өгөөж нь Банкинд орж ирэх нь магадлалтай болсон үед л хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрнө. Хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө өртгөөр нь бүртгэдэг. Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа, хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгийг хуримтлагдсан хорогдуулалт болон үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг хассан өртгөөр нь тайланд тусгадаг. Хөрөнгийн элэгдлийг тухайн хөрөнгийн ашиглалтын хугацаа болох 25 жилийн туршид шулуун шугамын аргаар тооцно.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө (үргэлжлэл)

Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгийг худалдан борлуулах үед эсвэл түүний ашиглалт, борлуулалтаас ирээдүйд эдийн засгийн үр ашиг хүлээгдэхгүй болсон үед данснаас хасна. Үүнтэй холбоотойгоор үүссэн аливаа олз, гарзыг (хөрөнгийн борлуулалтын цэвэр орлого ба бүртгэлийн дүн хоёрын зөрүүгээр тооцно) тухайн тайлант жилийн ашиг, алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тусгана.

Хөрөнгийн худалдан борлуулах үнийн тодорхойлохдоо Банк нь мөнгөн-бус төлбөр, худалдан авагчид өгөх өглөг зэрэг хөрөнгийг борлуулах санхүүгийн хүчин зүйлсийг тусган тодорхойлдог.

Хэрэв хөрөнгийн зориулалтад өөрчлөлт орсон бол хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгөөс/-д шилжүүлдэг. Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгөөс Банкны түрээслүүлдэггүй үндсэн хөрөнгөд шилжүүлвэл, хүлээн зөвшөөрөх өртөг нь хөрөнгийн зориулалт өөрчлөгдөх өдрийн бодит үнэ цэнээр тодорхойлогдоно.

Хэрэв банкны үндсэн хөрөнгөөс хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгөд шилжвэл, Банк нь тухайн өдрөөр дагаж мөрдөж буй Үндсэн хөрөнгийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын дагуу хүлээн зөвшөөрнө.

Түрээс

Банк нь гэрээ байгуулагдах үед түрээсийн шинж чанар агуулсан эсэхийг үнэлдэг. Өөрөөр хэлбэл гэрээнд тодорхойлогдож байгаа хөрөнгийг хэсэг хугацааны турш ашиглан хянах эрхийг шилжүүлсэн болно.

Банк – Түрээслэгч. Банк нь богино хугацаатай түрээс эсвэл бага өртөгтэй хөрөнгийг түрээслэхээс бусад тохиолдолд бүх түрээсийг хүлээн зөвшөөрөх, хэмжих нэг аргыг ашигладаг. Банк нь түрээсийг төлөх түрээсийн өр төлбөрийг болон хөрөнгийг ашиглах эрхийг хүлээн зөвшөөрдөг.

Ашиглах эрхтэй хөрөнгө. Банк нь ашиглах эрхтэй хөрөнгийг түрээсийн өдрөөс эхлэн хүлээн зөвшөөрдөг (жишээлбэл, үндсэн хөрөнгийг ашиглах боломжтой болсон өдөр). Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг хуримтлагдсан элэгдэл, үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хасч өртгөөр нь хэмжиж, түрээсийн өр төлбөрийг дахин үнэлэхэд тохируулна. Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн өртөгт түрээсийн өр төлбөр, хүлээн авсан түрээсийн эхний өртөг, түрээсийн урамшууллыг авалгүйгээр эхлэхээс өмнө хийсэн түрээсийн төлбөрүүд орно. Ашиглах эрхтэй хөрөнгийг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын аргаар элэгдүүлнэ. Ашиглах эрхтэй хөрөнгөд үнэ цэнийн бууралт тооцно.

Түрээсийн өр төлбөр. Түрээсийн эхлэх өдөр Банк нь түрээсийн нийт хугацааны туршид хийгдэх түрээсийн төлбөрүүдийн өнөөгийн үнэ цэнээр хэмжсэн түрээсийн өглөгийг хүлээн зөвшөөрнө. Түрээсийн төлбөрт тогтмол төлбөр (түрээсийн урамшууллыг аваагүй), индекс эсвэл хувь хэмжээнээс хамааран хувьсах түрээсийн төлбөрүүд, үлдэгдэл үнийн баталгааны дагуу төлөх хүлээгдэж буй төлбөрүүд орно. Индекс эсвэл хувь хэмжээнээс хамааралгүй хувьсах түрээсийн төлбөрийн тайлант үеийн зардал гэж хүлээн зөвшөөрнө.

Түрээсийн хүүний хэмжээг тодорхойлох боломжгүй тохиолдолд Банк нь түрээс эхлэх үеийн зээлийн өсөн нэмэгдэх хүүг ашиглан түрээсийн өр төлбөрийн өнөөгийн үнэ цэнийг тооцоолно. Түрээс эхэлсэн өдрөөс хойш түрээсийн өр төлбөрийг хуримтлагдсан хүүгээр нэмэгдүүлж, төлсөн түрээсийн төлбөрөөр бууруулдаг. Мөн түүнчлэн түрээсийн хугацаанд өөрчлөлт оруулаг, тогтмол төлбөрийн шинж чанарт өөрчлөлт оруулах эсвэл уг хөрөнгийг худалдаж авах үнэлгээнд өөрчлөлт оруулах зэрэг өөрчлөлтүүд гарсан тохиолдолд түрээсийн өр төлбөрийн дүнг дахин тооцоолно.

Богино хугацаат түрээс. Банк нь зарим богино хугацааны оффисын түрээсийн (12 сар болон түүнээс бага хугацаатай түрээс эсвэл эсвэл АТМ-ийн талбайн түрээсгэх мэт) хувьд хүлээн зөвшөөрөлтийн чөлөөлтийг ашигласан. Богино хугацаат түрээсийн төлбөрийг түрээсийн хугацааны туршид шулуун шугамын аргаар зардалд хүлээн зөвшөөрнө.

Түрээсийн гэрээг шинэчлэх, цуцлах сонголт бүхий түрээсийн гэрээний хугацааг тодорхойлох. Банк нь түрээсийн үл цуцлагдах хугацааг тодорхойлохдоо тухайн түрээсийг үргэлжлүүлэн түрээслэх нь тодорхой үндэслэлтэй гэж үзсэн тохиолдолд сунгагдах хугацаа эсвэл тухайн үргэлжлүүлэн түрээслэх нь үндэслэлгүй гэж үзсэн тохиолдолд цуцлах хугацааг оруулна тооцно.

Банк нь тухайн түрээсийн гэрээг дахин сунгагдах үндэслэлийг тодорхойлоход тодорхой үнэлэмжийг ашигласан. Өөрөөр хэлбэл тухайн түрээсийг сунгах эсвэл цуцлах сонголтыг хэрэгжүүлэхэд нөлөөлөх эдийн засгийн хөшүүргийг бий болгох бүхий л хүчин зүйлийг авч үзсэн. Түрээс эхэлсэн өдрөөс хойш Банкны өөрийн хянаж чадах үйл явдал, нөхцөл байдалд болон сунгах (эсвэл цуцлах) сонголтыг хэрэгжүүлэх чадварт өөрчлөлт орсон тохиолдолд түрээсийн хугацааг дахин үнэлнэ.

Банк нь салбарын үйл ажиллагаанд нь өндөр ач холбогдолтой түрээсийн талбайн сунгах хугацааг түрээслэх хугацааны нэг хэсэг болгон шинэчилсэн хугацааг оруулсан.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Түрээс (үргэлжлэл)

Банк - түрээслүүлэгч. Түрээсийн хөрөнгийн бүх эрсдэл ба өгөөжийн их хэмжээгээр шилжүүлээгүй түрээсийг үйл ажиллагааны түрээс гэж ангилдаг. Түрээсийн орлого нь түрээсийн хугацааны туршид шулуун шугамын аргаар ашиг алдагдлын тайлангийн бусад орлогод хүлээн зөвшөөрөгдөнө. Үйл ажиллагааны түрээсийг тохиролцох, зохицуулахтай холбоотой анхны шууд зардлыг түрээсэлсэн хөрөнгийн дансанд нэмж, түрээсийн хугацаанд орлоготой адил зарчмаар бүртгэнэ. Болзошгүй түрээсийн орлогыг тухайн хугацаанд бусад орлогод хүлээн зөвшөөрнө.

Үндсэн хөрөнгө

Барилга болон газраас бусад үндсэн хөрөнгийг анхны өртгөөр нь бүртгэнэ. Үндсэн хөрөнгөөр хүлээн зөвшөөрөх шаардлагууд хангагдсан тохиолдолд л тухайн үндсэн хөрөнгийн сольсон хэсгийн өртгийг тухай бүрт нь энэ өртөгт оруулна. Үндсэн хөрөнгийн томоохон хэсгийг үе шаттайгаар солих шаардлагатай болсон үед Банк нь ийм хэсгүүдийг тусдаа ашиглалтын хугацаа, элэгдэлтэй бие даасан хөрөнгөөр хүлээн зөвшөөрнө. Үүнтэй адил, үндсэн хөрөнгөөр хүлээн зөвшөөрөх шаардлагууд хангагдсан бол үндсэн хяналт хийх үед түүний өртгийг үндсэн хөрөнгийн бүртгэлийн дүнд оруулна. Бусад бүх засвар үйлчилгээний зардлыг гарсан үед нь ашиг, алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тусгана.

Хүлээн зөвшөөрсний дараах үед үндсэн хөрөнгүүд нь хуримтлагдсан элэгдэл ба хуримтлагдсан үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан өртгөөр илэрхийлдэг.

Үндсэн хөрөнгийн элэгдлийг тухайн хөрөнгийн ашиглалтын хугацааны туршид шулуун шугамын аргаар тооцно:

Хөрөнгө	Ашиглалтыг хугацаа
Барилга	25
Оффисын тавилга болон тээврийн хэрэгсэл	10
Компьютер болон бусад	2 – 10

Үндсэн хөрөнгө ба түүний томоохон хэсгүүдийг худалдан борлуулах үед эсвэл түүний ашиглалт, борлуулалтаас ирээдүйд эдийн засгийн үр ашиг хүлээгдэхгүй болсон үед данснаас хасна. Үүнтэй холбоотойгоор үүссэн аливаа нэг олз, гарзыг (хөрөнгийн борлуулалтын цэвэр орлого ба бүртгэлийн дүн хоёрын зөрүүгээр тооцно) тухайн тайлант жилийн ашиг, алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тусгана.

Үндсэн хөрөнгийн үлдэх өртөг, ашиглалтын хугацаа, элэгдлийн арга нь өмнө хийгдсэн тооцоолол ба үндсэн хөрөнгөд агуулагдаж буй ирээдүйн эдийн засгийн үр ашгийн хүлээгдэж буй хэрэглээний хэв загварт нийцэж байгаа гэдгийг баталгаажуулах үүднээс үндсэн хөрөнгийн үлдэх өртөг, ашиглалтын хугацаа, элэгдлийн аргыг санхүүгийн жилийн эцэс бүрт хянаж үздэг.

Биет бус хөрөнгө

Биет бус хөрөнгөд компьютерийн программ хангамж орно.

Зөвхөн биет бус хөрөнгийн өртгийг зохистойгоор хэмжиж болох ба хүлээгдэж буй эдийн засгийн ирээдүйн өгөөж нь Банкинд орж ирэх нь магадлалтай болсон үед л биет бус хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрнө. Тусад нь авсан биет бус хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөхдөө өртгөөр нь бүртгэдэг. Анх хүлээн зөвшөөрсний дараа, биет бус хөрөнгийг хуримтлагдсан хорогдуулалт болон үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг хассан өртгөөр нь тайланд тусгадаг.

Биет бус хөрөнгийн ашиглалтын хугацаа нь тодорхой эсвэл тодорхой бус эсэхийг үнэлнэ. Ашиглалтын тодорхой хугацаатай биет бус хөрөнгийг эдийн засгийн үр ашигтай байх хугацааны туршид нь хорогдуулна. Ашиглалтын тодорхой хугацаатай биет бус хөрөнгийг хорогдуулах хугацаа болон аргыг хамгийн багадаа санхүүгийн жил бүрийн эцэст хянаж үздэг.

Хүлээгдэж буй ашиглалтын хугацаа эсвэл хүлээгдэж буй ирээдүйн үр өгөөжийн хэв загварт орсон өөрчлөлтийг хорогдуулалтын хугацаа эсвэл аргын аль тохиромжтойг нь өөрчлөх замаар бүртгэлд тусгах ба уг өөрчлөлтийг нягтлан бодох бүртгэлийн тооцооллын өөрчлөлт гэж үзнэ.

Хязгаарлагдмал хугацаатай биет бус хөрөнгийн хорогдуулалтын зардлыг ашиг, алдагдал болон бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд биет бус хөрөнгийн үүрэгтэй нь нийцсэн зардлын бүлэгт хүлээн зөвшөөрнө. Биет бус хөрөнгийн өртгийг 3-10 жилийн ашиглалтын хугацааны туршид, шулуун шугамын аргыг ашиглан, үлдэх өртөг хүртэл нь хорогдуулна.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Санхүүгийн бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

Хөрөнгө нь үнэ цэнийн бууралтад орсон байж болох шинж тэмдэг байгаа эсэхийг Банк тайлант хугацаа тутамд шалгаж үздэг. Хэрэв тийм шинж тэмдэг илэрсэн эсвэл жилд нэг удаа хийдэг хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын тестийг хийж гүйцэтгэх үед Банк нь хөрөнгөөс цуглуулан авах боломжтой дүнг тооцож үздэг. Цуглуулан авах дүн нь хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн бодит үнэ цэнэ (борлуулалтын зардлыг хасаж тооцсон) ба ашиглалтын өртөг хоёрын аль өндөр нь байна. Хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн дансны дүн нь цуглуулан авах дүнгээс илүү байгаа үед хөрөнгийг үнэ цэнийн бууралтад орсон гэж үзэн цуглуулан авах дүн хүртэл нь бууруулж бүртгэнэ. Ашиглалтын үнийг үнэлэхдээ, тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалыг мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ ба хөрөнгөд харгалзах эрсдэлүүдийн талаарх өнөөгийн зах зээлийн үнэлгээнүүдийг тусгасан татварын өмнөх хөнгөлөлтийн хувь хэмжээгээр бууруулан өнөөгийн үнэ цэнийг олно. Борлуулалтын зардлыг хассаны дараах бодит үнэ цэнийг тодорхойлоходоо тохиромжтой үнэлгээний загварыг ашиглан тооцоолно. Үнэлгээний үржүүлэгч, нийтэд хувьцаагаа зардаг охин компанийн хөрөнгийн бирж дээрх хувьцааны үнэ эсвэл бодит үнэ цэнийн бусад үзүүлэлтүүдээр эдгээр тооцооллыг хэмжиж болно.

Гүүдвиллээс бусад хөрөнгүүд дээр, тайлагналын өдөр бүр өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал арилсан эсвэл буурсан эсэх талаар ямар нэгэн шинж тэмдэг байгаа эсэх талаар үнэлгээг хийдэг. Хэрэв тийм шинж тэмдэг илэрсэн Банк нь тухайн хөрөнгийн эсвэл бэлэн мөнгө бий болгогч нэгжийн нөхөн төлөгдөх дүнг ойролцоогоор тооцож үзнэ. Хамгийн сүүлд үнэ цэнийн бууралтыг хүлээн зөвшөөрснөөс хойш хөрөнгийн цуглуулан авах дүнг тодорхойлоход ашигласан тооцооллуудад өөрчлөлт гарсан тохиолдолд л өмнө хүлээн зөвшөөрсөн үнэ цэнийн бууралтыг буцаана. Буцаалт нь хязгаартай байх ба ингэснээр хөрөнгийн бүртгэлийн дүн нь цуглуулан авах дүн ба өмнөх жилүүдэд хөрөнгийн үнэ цэнийн алдагдлыг хүлээн зөвшөөрөөгүй байсан бол байх ёстой байсан бүртгэлийн цэвэр дүнгээс (элэгдлийг хассан цэвэр дүнгээс) хэтрэхгүй байна. Ийм буцаалтуудыг ашиг, алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

Нөөц

Банкинд өнгөрсөн үйл явдлын үр дүнд үүссэн өнөөгийн үүрэг (хуулийн эсвэл ёс зүйн) байгаа энэхүү үүргээ биелүүлэхэд эдийн засгийн өгөөж агуулсан баялгийг зарцуулах нь тодорхой болсон ба үүргийн дүнг бодитойгоор ойролцоолон тооцоолох боломжтой үед нөөцийг хүлээн зөвшөөрнө. Мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ материаллаг нөлөөтэй байх үед Банк нь тухайн өглөгтэй холбогдох хүүний түвшинг татварын өмнөх түвшинд тохируулж дискаунтлах замаар нөөцийн хэмжээг тодорхойлно. Аливаа нэг нөөцтэй холбоотой зардлыг ашиг, алдагдлаар аливаа нөхөн төлбөрийг хассан цэвэр дүнгээр нь бусад үйл ажиллагааны зардалд толилуулна.

Ажиллагсдын тэтгэмж

Богино хугацаат тэтгэмж. Цалин ба түүнтэй холбогдох бусад зардлуудыг Банкны ажилчдаас холбогдох үйлчилгээг үзүүлсэн тухайн жилд нь зардалд тусгана. Ажилтнуудад ээлжийн амралт зэрэг богино хугацааны чөлөөтэй үед нөхөн олговрыг ажилласан жилийг нь харгалзан олгодог бөгөөд өвчтэй байх хугацааны нөхөн олговрыг цаг тухайд нь олгодог.

Заавал төлөх даатгалын шимтгэлүүд. Монгол улсын холбогдох хууль, тогтоомжид заасны дагуу Монгол улсад үйл ажиллагаа явуулж байгаа компаниуд нь Монгол улсын эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын санд шимтгэл төлнө. Эдгээр шимтгэлийг гарсан хугацаанд нь ашиг, алдагдлын тайланд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

Татвар

Тайлант хугацааны орлогын албан татвар. Одоогийн болон өмнөх тайлант хугацааны өнөөгийн албан татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг татварын байгууллагаас буцаан авахаар хүлээж байгаа эсвэл татварын байгууллагад төлөх дүнгээр хэмжинэ. Энэ дүнг тооцоолоход хэрэглэсэн татварын хувь хэмжээ, татварын хуулиуд нь санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн байдлаар Банкны үйл ажиллагаагаа явуулж буй улсад хүчин төгөлдөр үйлчилж байсан.

Эздийн өмч ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайлангийн зүйлтэй холбоотой тайлант хугацааны орлогын албан татвар нь ашиг алдагдлын тайланд бус эздийн өмч эсвэл бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тухайлан хүлээн зөвшөөрөгдөнө. Удирдлага нь татварын тайланд тусгасан өөрийн байр суурийг үе үе үнэлж, тайлбар тодруулга шаардлагатай холбогдох татварын зохицуулалтыг харгалзан үздэг.

Хойшлуулсан татвар. Хойшлуулсан орлогын албан татварыг тайлагналын өдрийн байдлаарх хөрөнгө, өр төлбөрийн татварын суурь, тэдгээрийн санхүүгийн бүртгэлийн дүн хоёрын хооронд түр зөрүүний дүнгээс тайлан тэнцлийн аргыг хэрэглэн тооцдог. Дараахаас бусад бүх түр зөрүүнүүд дээр хойшлуулсан орлогын албан татварын өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд:

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Татвар (үргэлжлэл)

- Хэрэв хойшлуулсан орлогын албан татварын өр төлбөр нь гүүдвиллээс эсвэл бизнесийн нэгдлийн үеийн бус гүйлгээнээс үүссэн ба гүйлгээ хийх үед нягтлан бодох бүртгэлийн ашиг ба татвар ногдох ашгийн аль алинд нөлөө үзүүлэхгүй хөрөнгө, өр төлбөрийн анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс үүссэн бол.
- Охин компанид оруулсан хөрөнгө оруулалт, хамтарсан компани дахь ашиг сонирхолтой холбоотой татвар ногдох түр зөрүүнүүдийн хувьд, үүссэн түр зөрүүний буцаалт нь ойрын ирээдүйд арилахгүй ба түр зөрүүг ашиглаж болох татвар ногдох ашиг олох магадлалгүй байгаа бол

Хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийн бүртгэлийн дүнг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр хянаж үздэг ба энэхүү хөрөнгийг бүхэлд нь эсвэл хэсэгчлэн ашиглахад хангалттай хэмжээний татвар ногдох орлого орж ирэх магадлал буурах үед уг бүртгэлийн дүнг бууруулна. Үл хүлээн зөвшөөрсөн хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийг санхүүгийн байдлын тайлангийн өдөр бүр дахин үнэлж үздэг ба хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгийг ашиглахыг зөвшөөрсөн татвар ногдох орлого ирээдүйд орж ирэх магадлалтай болсон үед хүлээн зөвшөөрнө.

Хөрөнгийг олж авах эсвэл өр төлбөрийг барагдуулах тэр тайлант хугацаанд хэрэглэгдэнэ гэж хүлээж байгаа (тайлант жилийн эцсийн өдрийн байдлаар хүчин төгөлдөр үйлчилж байсан татварын хувь хэмжээ, татварын хуулиуд дээр үндэслэн) татварын хувь хэмжээгээр хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгө, өр төлбөрийг хэмжинэ.

Өөрийн хөрөнгөнд шууд хүлээн зөвшөөрсөн зүйлүүдтэй холбоотой тайлант жилийн болон хойшлуулсан татваруудыг мөн өөрийн хөрөнгөнд хүлээн зөвшөөрөх ба ашиг, алдагдал ба бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөхгүй.

Нэг татвар төлөгч, нэг татварын байгууллагад хамаарах хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг хооронд нь цэвэршүүлэн тайлагнах хуулиар олгогдсон эрхтэй бол хойшлуулсан орлогын албан татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг хооронд нь цэвэршүүлэн тайлагнаж болно.

Сегментийн тайлан

Үйл ажиллагааны сегментийг, гишүүд нь нөөцийг хуваарилах, үйл ажиллагааны сегментүүдийн гүйцэтгэлийг үнэлэх үүрэгтэй гүйцэтгэх удирдлагын хороонд өгсөн дотоод тайлагналын дагуу тайлагнадаг.

Өөрийн хөрөнгө ба энгийн хувьцааны ногдол ашиг

Энгийн хувьцааг өөрийн хөрөнгөд ангилна. Өөрийн хөрөнгийн гүйлгээтэй холбоотой гарсан гүйлгээний зардлыг татвар суутгасан дүнгээр нь өөрийн хөрөнгөөс хасна. Өөрийн хөрөнгийн гүйлгээний өртөгт зөвхөн өөрийн хөрөнгийн гүйлгээнд шууд холбоотой гадны нэмэгдүүлсэн өртгөөс бусад өртгийг оруулахгүй.

Энгийн хувьцааны ногдол ашгийг өр төлбөр гэж хүлээн зөвшөөрөх ба Банкны хувьцаа эзэмшигчид баталсан үед өөрийн хөрөнгөөс хасна. Хугацааны дундуурх ногдол ашгийг зарласан, Банк буцаах аргагүй болсон үед өөрийн хөрөнгөөс хасна.

Бусад нөөц сан

Бусад нөөц сан нь бодит үнэ цэнийн нөөц болон зохицуулагч байгууллагын журмын сангаас бүрдэнэ. Бодит үнэ цэнийн нөөц нь бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд ангилагдсан өрийн хэрэгслийн бодит үнийн хуримтлагдсан цэвэр өөрчлөлт, хүлээгдэж буй алдагдалыг хассан дүнгээр, өмчийн хэрэгслийн бодит үнийн хуримтлагдсан цэвэр өөрчлөлтөөс бүрдэнэ.

Холбоотой талуудын ажил гүйлгээ

а. Холбоотой талууд гэдэгт Банктай дараах байдлаар холбогдсон аж ахуйн нэгж болон хувь хүн орно. Үүнд: Банктай дараах байдлаар холбогдсон хувь хүн эсвэл тухайн хувь хүний ойрын төрөл садан:

- (i) Банкинд дангаараа эсвэл хамтран хяналт тогтоосон;
- (ii) Банкинд томоохон нөлөөлөлтэй эсвэл;
- (iii) Банкны гол удирдах албан тушаалтнуудын нэг.

б. Дараах нөхцлүүдийн аль нэг нь биелсэн тохиолдолд аж ахуйн нэгж нь Банкинд хамааралтай болно. Үүнд:

- (i) Аж ахуйн нэгж болон Банкны нэг ижил Группийн гишүүд байх (толгой компани, охин компани болон нөгөө охин компани тус бүр нь бусадтайгаа холбоотой).
- (ii) Нэг аж ахуйн нэгж нь нөгөө аж ахуйн нэгжийн хараат компани эсвэл хамтын хэлэлцээрт компани (эсвэл нөгөө аж ахуйн нэгж нь гишүүн болох Банкны хараат компани эсвэл хамтарсан хэлэлцээрт компани).
- (iii) Аль аль аж ахуйн нэгж нь нэг ижил гуравдагч этгээдийн хамтарсан хэлэлцээрт компаниуд.
- (iv) Нэг аж ахуйн нэгж нь гуравдагч аж ахуйн нэгжийн хамтарсан хэлэлцээрт компани бөгөөд нөгөө этгээд нь гуравдагч аж ахуйн нэгжийн хараат компани.

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.5 Нягтлан бодох бүртгэлийн гол бодлогуудын хураангуй (үргэлжлэл)

Холбоотой талуудын ажил гүйлгээ (үргэлжлэл)

- (v) Аж ахуйн нэгж нь Банкны эсвэл Банктай холбоотой аж ахуйн нэгжийн ажиллагсдыг урамшуулах зорилгоор ажил эрхлэлтийн дараах тэтгэмж олгодог. Хэрвээ Банк нь уг хөтөлбөрийг хэрэгжүүлдэг бол дэмжлэг хүртэж буй ажиллагсад нь мөн Банктай холбоотой тал болно.
- (vi) Аж ахуйн нэгжийг (а)-д тодорхойлсон хувь хүн дангаараа эсвэл хамтран хяналт тогтоодог.
- (vii) (а)(i)-д тодорхойлсон хувь хүн нь аж ахуйн нэгжид томоохон нөлөөлөлтэй эсвэл уг аж ахуйн нэгжийн (эсвэл аж ахуйн нэгжийн толгой компанийн) гол удирдах албан тушаалтнуудын нэг.
- (viii) Аж ахуйн нэгж нь эсвэл Банкны аль нэг гишүүн эсвэл Банкны толгой компанид гол удирдах албан тушаалтай.

Холбоотой талуудтай хийсэн бүх материаллаг ажил гүйлгээ болон үлдэгдлийг санхүүгийн тайлангийн холбогдох тодруулгуудад тодруулсан бөгөөд дэлгэрэнгүйг тодруулга 32-с харна уу.

2.6. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол үнэлэмж, тооцоолол болон төсөөллүүд

Санхүүгийн тайлангуудыг бэлтгэх ажил нь санхүүгийн тайлангийн өдрийн байдлаарх орлого, зардал, хөрөнгө ба өр төлбөр дээр үнэлэмж, ойролцоолсон тооцоолол, төсөөлөл хийх ба тэдгээрийн дагалдах тодруулгууд болон болзошгүй өр төлбөр дээр тодруулга хийхийг удирдлагаас шаарддаг. Эдгээр тооцоолол, төсөөллүүдийн тодорхойгүй байдал нь ирээдүйд хөрөнгө ба өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнд материаллаг залруулга хийхэд хүргэж болно. Банкны нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг хэрэглэх явцдаа удирдлага нь санхүүгийн тайлангуудад хүлээн зөвшөөрсөн дүнгүүдийг тодорхойлохдоо тайлагналын өдрөөр хөрөнгө өр төлбөрийн дансны үнэд дараагийн санхүүгийн жилд ноцтой материаллаг залруулга орж болохуйц ирээдүйн болон бусад чухал эх үүсвэрээс гарч болохуйц тооцооллын тодорхой бус байдлыг харгалзан үзэж дараах үнэлэмж, ойролцоолсон тооцооллуудыг хэрэглэдэг.

Ирээдүйн хөгжлийн талаарх одоо байгаа нөхцөл байдал, таамаглал нь Банкны хяналтаас гадуур нөхцөл байдлаас шалтгаалан өөрчлөгдөж болох ба хэзээ болох тухай таамаглалд тусгагдсан байдаг. Санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрсөн дүн, удирдлагын нягт нямбай үнэлгээтэй хамгийн их нөлөө үзүүлсэн зүйлсийг холбогдох шүүмж / тооцоотой харьцуулж дор харуулав.

Ковид-19

Ковид-19-ийн цар тахлын эхний тохиолдол 2019 оны сүүлээр бүртгэгдсэн. Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагаас 2020 оны 3-р сарын 11-ний өдөр коронавирусыг дэлхийн цар тахал гэж зарласан.

Ковид-19 цар тахал нь хөрөнгө, өр төлбөртэй холбоотой таамаглал, тооцооллын тодорхой бус байдлыг бий болгож байна. Тиймээс Банк санхүүгийн тайланг уншигчдад санхүүгийн тайланд ашигласан аргачлалыг ойлгоход нь туслах үүднээс нэмэлт тодруулга шаардлагатай эсэхийг үнэлж үзсэн.

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт

Бүх санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтыг тооцоход Банкны удирдлагын үнэлэмж шаардагддаг ялангуяа ирээдүйн мөнгөн урсгалын дүн болон хугацаа, барьцаа хөрөнгийн үнэлгээг тодорхойлох шаардлагатай байдаг. Эдгээр тооцоолол нь хэд хэдэн хүчин зүйлээс шалтгаалан өөрчлөгдөх бөгөөд эдгээрийн өөрчлөлт нь өөр өөр түвшний үнэ цэнийн бууралтын сан байгуулахад хүргэдэг.

Банкны зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлын (ЗҮЦХА) тооцоолол нь хувьсах өгөгдөл болон тэдгээрийн харилцан хамаарлыг сонгоход ашигласан олон төсөөллүүдээс бүрдсэн цогц загварын үр дүн юм. ЗҮЦХА загварын элементүүд нь доорх нягтлан бодох бүртгэлийн үнэлэмж болон тооцооллыг шингээсэн байна:

- Тус тусын үнэлгээ бүрт ашиглах чанаргүйдлийн магадлалыг (ЧМ) тодорхойлдог Банкны дотоод зээлийн үнэлгээний систем
- Банкны санхүүгийн хөрөнгийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц хэмжээгээр ихэссэн байна гэж үнэлэх шалгуур үзүүлэлтүүд болон санхүүгийн хөрөнгүүдийн нөөц санг нийт хугацааны ЗҮЦХА болон чанарын үнэлгээ ашиглан тооцно
- ЗҮЦХА нь бүлгийн үнэлгээгээр тооцоологддог бол санхүүгийн хөрөнгийн сегментчлэл
- Өгөгдлүүдийн сонголт болон томъёонуудыг ашиглан ЗҮЦХА загварыг хөгжүүлэх
- Дотоодын нийт бүтээгдэхүүн, инфляци, бодлогын хүү, гадаад валютын ханш болон ажилгүйдлийн түвшин зэрэг макро эдийн засгийн өгөгдлүүдийн харилцан холбоо хамаарлыг тодорхойлох болон эдгээрийн чанаргүйдлийн магадлал (ЧМ), чанаргүйдэлд өртөх дүн (ЧӨД), алдагдалд хүргэх чанаргүйдэлд (АХЧ) үзүүлэх нөлөө зэрэг
- ЗҮЦХА загварт ирээдүйг чиглэсэн макро эдийн засгийн хувилбаруудаас сонгох, тэдгээрийн жигнэсэн дундаж магадлалыг тодорхойлох, эдийн засгийн өгөгдлүүдийг гаргах

2. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого (үргэлжлэл)

2.6. Нягтлан бодох бүртгэлийн гол үнэлэмж, тооцоолол болон төсөөллүүд (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)

Банкны бодлогын хүрээнд бодит алдагдал дээр суурилан жил бүр загваруудаа хянаж, шаардлагатай үед тохируулга хийгддэг.

Ковид-19-ийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын санд үзүүлэх нөлөө. Ковид-19 ба Банкны цаашдын эдийн засгийн хүлээлтийн хувьд Банк ЗҮЦХА-ын тооцоололд ашигласан эдийн засгийн нөлөөллүүд болон таамаглалуудыг шинэчлэн боловсруулсан болно. Бүлгийн үнэлгээний сангийн тооцоог хийхдээ эдийн засгийн хувилбар, макро эдийн засгийн таамаглалыг үнэлсэн. Ковид-19 цар тахлын эсрэг зээлийн загвар, таамаглал, түүний дотор макро эдийн засгийн таамаглалуудыг шинэчлэн боловсруулсан бөгөөд үүнээс харахад Банкны ЗҮЦХА-н тооцоололыг үндэслэсэн зээлийн үндсэн загвар, арга зүй нь өмнөх онтой нийцсэн хэвээр байна.

3. Сегментийн тайлан

Үйл ажиллагааны сегментүүд нь орлого олох эсвэл зардал гаргах боломжтой бизнесийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг бүрэлдэхүүн хэсгүүд бөгөөд үйл ажиллагааны үр дүнг нь үйл ажиллагааны шийдвэр гаргагч тогтмол хянаж байдаг бөгөөд санхүүгийн салангид мэдээллүүдтэй байдаг. Үйл ажиллагааны шийдвэр гаргагч нь Банкны гүйцэтгэх удирдлагын хорооны гишүүд юм. Үйл ажиллагааны шийдвэр гаргагчийн чиг үүргийг Банкны Төлөөлөн удирдах зөвлөл гүйцэтгэдэг.

Банк нь бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнд суурилсан бизнесийн хоёр үндсэн сегментийг дараах байдлаар хуваадаг:

- *Иргэдийн банк:* Хувийн банкны үйлчилгээ, харилцагчийн хувийн харилцах, хадгаламж, кредит болон дебит карт, хэрэглээний зээл, жижиг дунд бизнесийн зээл, ипотекийн зээл зэрэг үйлчилгээнүүд орно.
- *Хөрөнгө удирдлагын үйл ажиллагаа:* Зээл авах, үүсмэл санхүүгийн хэрэгслийн эрсдэлийн удирдлагын зорилгоор ашиглах, богино хугацаат байршуулалт, компанийн болон Засгийн газрын өрийн бичиг үнэт цаас зэрэгт хөрөнгө оруулах замаар Банкны санхүүжилт, эрсдэлийн төвлөрсөн удирдлагын үйл ажиллагааг хэрэгжүүлдэг. Үйл ажиллагаа нь Банкны хөрөнгийн удирдлагын үйл ажиллагаа юм.

Банкны үйл ажиллагаа нь Монгол Улсад байрладаг тул газарзүйн сегментийн талаар нэмэлт мэдээлэл байхгүй. Аливаа харилцагч болон хамтрагч байгууллагуудтай хийсэн гүйлгээний орлого нь 2021 болон 2020 онд Банкны нийт орлогын 10 ба түүнээс дээш хувийг эзэлдэггүй байна.

2021 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаарх	Иргэдийн банк мян. төг	Хөрөнгө удирдлага мян. төг	Нийт мян. Төг
Үр ашигт хүүний аргаар тооцоолсон хүүний орлого	20,246,842	5,780,387	26,027,229
Бусад хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	487,591	193,605	681,196
Үр ашигт хүүний аргаар тооцоолсон хүүний зардал	(8,942,932)	(2,228,001)	(11,170,933)
Хүүний цэвэр орлого	11,791,501	3,745,991	15,537,492
Шимтгэл ба хураамжийн орлого	1,337,388	–	1,337,388
Шимтгэл ба хураамжийн зардал	(493,389)	–	(493,389)
Шимтгэл ба хураамжийн цэвэр орлого	843,999	–	843,999
Арилжааны цэвэр орлого	–	4,191,683	4,191,683
Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сангийн зардал	(381,130)	(117,038)	(498,168)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгөөс олсон цэвэр орлого	–	533,247	533,247
Бусад үйл ажиллагааны орлого	1,819,399	26,454	1,845,853
Үйл ажиллагааны цэвэр орлого	1,438,269	4,634,346	6,072,615
Боловсон хүчний зардал	(3,438,731)	(534,599)	(3,973,330)
Үндсэн хөрөнгө болон ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	(1,333,530)	(16,869)	(1,350,399)
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга	(144,555)	(2,201)	(146,756)
Бусад үйл ажиллагааны зардал	(4,449,494)	(50,170)	(4,499,664)
Нийт үйл ажиллагааны зардал	(9,366,310)	(603,839)	(9,970,149)
Татварын өмнөх сегментийн ашиг	4,707,459	7,776,498	12,483,957
Орлогын албан татварын зардал			(1,702,975)
Тайлант жилийн ашиг			10,780,982
Үндсэн хөрөнгө, ашиглах эрхтэй хөрөнгөнд нэмэгдсэн	2,728,354	–	2,728,354
Биет бус хөрөнгөнд нэмэгдсэн	195,552	–	195,552
Нийт хөрөнгө	160,376,919	169,485,539	329,862,458
Нийт өр төлбөр	(145,314,872)	(82,750,924)	(228,065,796)

3. Сегментийн тайлан (үргэлжлэл)

2020 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаарх

	Иргэдийн банк мян. төг	Хөрөнгө удирдлага мян. төг	Нийт мян. төг
Үр ашигт хүүний аргаар тооцоолсон хүүний орлого	16,158,724	8,247,893	24,406,617
Бусад хүү болон түүнтэй адилтгах орлого	–	90,803	90,803
Үр ашигт хүүний аргаар тооцоолсон хүүний зардал	(9,283,635)	(2,601,508)	(11,885,143)
Хүүний цэвэр орлого	6,875,089	5,737,188	12,612,277
Шимтгэл ба хураамжийн орлого	1,593,908	–	1,593,908
Шимтгэл ба хураамжийн зардал	(401,875)	–	(401,875)
Шимтгэл ба хураамжийн цэвэр орлого	1,192,033	–	1,192,033
Арилжааны цэвэр орлого	–	521,376	521,376
Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сангийн зардал	(649,702)	(156,695)	(806,397)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгөөс олсон цэвэр орлого	–	15,260	15,260
Бусад үйл ажиллагааны орлого	105,204	360,432	465,636
Үйл ажиллагааны цэвэр орлого/(зардал)	(544,498)	740,373	195,875
Боловсон хүчний зардал	(2,658,496)	(352,802)	(3,011,298)
Үндсэн хөрөнгө болон ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	(1,183,933)	(13,316)	(1,197,249)
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга	(183,476)	(2,417)	(185,893)
Бусад үйл ажиллагааны зардал	(3,357,590)	(37,139)	(3,394,729)
Нийт үйл ажиллагааны зардал	(7,383,496)	(405,674)	(7,789,169)
Татварын өмнөх сегментийн ашиг	139,129	6,071,887	6,211,016
Орлогын албан татварын зардал			(593,687)
Тайлант жилийн ашиг			5,617,329
Үндсэн хөрөнгө, ашиглах эрхтэй хөрөнгөнд нэмэгдсэн	554,772	–	554,772
Биет бус хөрөнгөнд нэмэгдсэн	188,842	–	188,842
Нийт хөрөнгө	113,610,033	111,291,334	224,901,367
Нийт өр төлбөр	(104,065,174)	(59,535,642)	(163,600,816)

4. Хүү болон түүнтэй адилтгах орлого

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
<i>Үр ашигт хүүний аргачлалаар тооцоолсон хүүний орлого</i>		
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	20,246,842	16,158,724
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл	4,765,479	5,160,192
Урвуу репо хэлцэл	257,174	14,695
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	664,688	2,238,341
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	63,877	414,883
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэглүүр	123,603	80,629
	26,121,663	24,067,464
<i>Бусад хүү болон түүнтэй адилтгах орлого</i>		
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдлын тайланд бүртгэгдэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	382,910	339,153
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдлын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	203,852	90,803
	586,762	429,956
	26,708,425	24,497,420

БОГД БАНК ХК
Санхүүгийн тайлангийн тодруулга – 2021 оны 12 дугаар сарын 31

5. Хүү болон түүнтэй адилтгах зардал

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
<i>Үр ашигт хүүний аргаар тооцсон хүүний зардал</i>		
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	8,459,533	6,166,917
Репо хэлцэл	1,908,036	2,706,446
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	293,920	2,344,164
Түрээсийн өр төлбөрийн хүүний зардал (Год. 21)	358,686	394,619
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэх өрийн хэрэгсэл	129,176	–
Зээлээр авсан эх үүсвэр	21,582	272,997
	11,170,933	11,885,143

6. Хураамж ба шимтгэлийн цэвэр орлого

	2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр		
Сегмент	Иргэдийн банк	Хөрөнгө удирдлага	Нийт
	мян.төг	мян.төг	мян.төг
<i>Тодорхой хугацааны туршид үзүүлэх үйлчилгээнээс олсон шимтгэлийн орлого</i>			
Картын үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	34,722	–	34,722
Дансны үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	73,678	–	73,678
Санхүүгийн баталгааны шимтгэлийн орлого	833,209	–	833,209
	941,609	–	941,609
<i>Тухайн удаадаа гүйцэтгэгдсэн санхүүгийн үйлчилгээнээс олсон шимтгэлийн орлого</i>			
Картын үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	218,876	–	218,876
Дансны үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	139,305	–	139,305
Мөнгөн гуйвуулга үйлчилгээний орлого	37,598	–	37,598
	395,779	–	395,779
Хураамж шимтгэлийн зардал			
Картын гүйлгээний хураамж	(195,906)	–	(195,906)
Бусад шимтгэлийн зардал	(297,482)	–	(297,482)
	(493,388)	–	(493,388)
Нийт	843,999	–	843,999

	2020 оны 12 дугаар сарын 31-нээр		
Сегмент	Иргэдийн банк	Хөрөнгө удирдлага	Нийт
	мян.төг	мян.төг	мян.төг
<i>Тодорхой хугацааны туршид үзүүлэх үйлчилгээнээс олсон шимтгэлийн орлого</i>			
Картын үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	11,992	–	11,992
Дансны үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	48,767	–	48,767
Санхүүгийн баталгааны шимтгэлийн орлого	680,288	–	680,288
Бусад үйлчилгээний орлого	413,530	–	413,530
	1,154,577	–	1,154,577
<i>Тухайн удаадаа гүйцэтгэгдсэн санхүүгийн үйлчилгээнээс олсон шимтгэлийн орлого</i>			
Картын үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	125,340	–	125,340
Дансны үйлчилгээний шимтгэл, хураамж	67,734	–	67,734
Мөнгөн гуйвуулга үйлчилгээний орлого	246,257	–	246,257
	439,331	–	439,331
Хураамж шимтгэлийн зардал			
Картын гүйлгээний хураамж	(176,908)	–	(176,908)
Бусад шимтгэлийн зардал	(224,967)	–	(224,967)
	(401,875)	–	(401,875)
Нийт	1,192,033	–	1,192,033

7. Арилжааны цэвэр орлого

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Өмчийн үнэт цаас борлуулсаны олз, цэвэр	4,047,554	891,000
Өрийн үнэт цаас борлуулсаны гарз, цэвэр	(41,825)	(394,630)
Гадаад валютын арилжааны цэвэр орлого	185,954	25,006
	4,191,683	521,376

8. Үйл ажиллагааны бусад орлого

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Өмчийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	533,247	15,260
Гадаад валютын арилжааны бус олз/(гарз)	(71,445)	360,432
Ковид-19 холбоотой үнийн хөнгөлөлт (Тод. 21)	66,651	38,553
Түрээсийн нөхцөл өөрчилсний олз	64,644	–
Ногдол ашгийн орлого	97,900	–
Үндсэн хөрөнгө борлуулсны олз	47,822	–
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө борлуулсны олз	1,568,755	–
Өмчлөх бусад хөрөнгө борлуулсны олз	6,000	–
Бусад	65,526	66,651
	2,379,100	480,896

9. Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтын сангийн зардал

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
<i>Тайлант хугацааны цэвэр үнэ цэнийн бууралтын зардал/(буцаалт):</i>		
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө (Тод. 13)	10,384	(1,814)
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж (Тод. 14)	(1,806)	(180,629)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр (Тод. 15)	(6,972)	(37,638)
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэглүүр (Тод. 15)	122,466	(10,848)
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (Тод. 16)	381,130	904,892
Бусад хөрөнгө (Тод. 17)	(9,161)	125,661
Тэнцлийн гадуурх үүрэг (Тод. 29)	2,127	6,773
	498,168	806,397

10. Үйл ажиллагааны зардал

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Цалин хөлс ба урамшуулал	3,973,330	3,011,298
Мэргэжлийн үйлчилгээний төлбөр	1,589,025	1,576,063
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл (Тод. 20)	637,311	610,005
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгийн элэгдэл (Тод. 18)	162,638	163,534
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл (Тод. 21)	568,609	423,712
Биет бус хөрөнгийн хорогдуулга (Тод. 22)	146,756	185,893
Даатгалын зардал	223,478	212,815
Засварын зардал	668,577	238,879
Маркетинг, зар сурталчилгааны зардал	578,825	118,844
Түрээсийн зардал	90,402	47,922
Харуул, хамгаалалтын зардал	58,282	61,653
Бизнесийн томилолтын зардал	25,148	10,703
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз (Тод. 20)	10,453	11,700
Өмчлөх бусад хөрөнгө борлуулсаны гарз, цэвэр	–	16,250
Үндсэн хөрөнгө борлуулсаны гарз (Тод. 20)	–	915
Бусад үйл ажиллагааны зардал	1,237,315	1,098,983
	9,970,149	7,789,169

11. Орлогын албан татвар

11.1 Орлогын албан татварын зардал

2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр дуусгавар болсон жилийн орлогын албан татварын зардлын бүрэлдэхүүнд:

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Тайлант жилийн орлогын албан татвар	1,702,975	593,687

Банк нь санхүүгийн тайланд орлогын дүнг орлогын татварын хуульд заасан чөлөөлөгдөх эсвэл үл чөлөөлөгдөх зүйлүүдээр залруулсан дүнг үндэслэн орлогын татварын зардлыг тооцдог. Банк 6 тэрбум төгрөг (2020: 6 тэрбум төгрөг) хүртэл ашгаас 10% (2020 онд 10%)-ийн, 6 тэрбумээс дээш төгрөгийн (2020 онд 6 тэрбум төгрөг) ашгаас 25% (2020 онд 25%) -ийн орлогын албан татвар төлдөг. Засгийн газрын бондын хүүний орлогод орлогын татвар тооцохгүй. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралт орлогын татварын зорилгоор хасагдах зардал болно.

Татварын өмнөх ашгаас хуулиар тогтоосон хувь хэмжээгээр тооцож гаргасан орлогын татварын зардлыг Банкинд хүчин төгөлдөр үйлчлэх орлогын татварын хувь хэмжээгээр тооцож гаргасан орлогын татварын зардалд 2021 оны 12 дугаар сарын 31-нээр хэрхэн тохируулсныг дараах байдлаар үзүүлэв. Үүнд:

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Татварын өмнөх ашиг	12,483,957	6,211,016
25%-ийн орлогын албан татвар (2020 онд 25%)	3,120,989	1,552,754
Татвараас чөлөөлөгдөх орлогын нөлөө	(121,748)	(189,028)
Татвар ногдуулахгүй орлогын нөлөө	(562,410)	(53,865)
Татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй зардлын нөлөө	256,840	307,516
Татварын бага хувь хэмжээ ба татварын шатлалд хамаарах орлогын нөлөө	(990,696)	(1,023,690)
	1,702,975	593,687

2021 онд ногдох үр ашигт татварын хувь хэмжээ нь 13.64% (2020: 9.6%) байсан.

11. Орлогын албан татвар (үргэлжлэл)

11.2 Орлогын албан татварын өр төлбөр	2021 мян.төг	2020 мян.төг
1 сарын 1-нээрх орлогын татварын өглөг	136,454	11,948
Тайлант жилийн орлогын татварын зардал	1,702,975	593,687
Төлсөн татвар	(929,489)	(469,181)
12 сарын 31-нээрх орлогын татварын өглөг	909,940	136,454

12. Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Энгийн хувьцаа эзэмшигчдэд хамаарах ашиг	10,780,982	5,617,329

	2021 мян.ширхэг	2020 мян.ширхэг
Нэгж хувьцаанд ногдох энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоо	51,042	50,000

Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Тухайн тайлангийн хугацаанд Банкны хувьцаа эзэмшигчид: Нэгж хувьцаанд ногдох суурь болон хорогдуулсан ашиг	211.22	112.35

13. Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Бэлэн мөнгө	2,600,324	2,220,704
Монголбанк дахь харилцах	9,487,301	4,606,843
Монголбанкны үнэт цаас	84,267,052	39,404,294
Дансны үнэ	96,354,677	46,231,841
Хасах нь: Үнэ цэнийн бууралтын сан	(24,472)	(15,761)
Цэвэр дансны үнэ	96,330,205	46,216,080
Монголбанкинд заавал байлгах нөөц	9,982,932	7,339,229
Хасах нь: Монголбанкны зайлшгүй байлгах нөөцийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдлын сан	(1,673)	–
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцахын цэвэр дүн	106,311,464	53,555,309

Монголбанкнаас тавигддаг шаардлагын дагуу Монголбанкинд харилцах данс байршуулдаг. Монголбанкинд байршуулах бэлэн мөнгөний заавал байлгах нөөцийн үлдэгдэл нь (2) долоо хоногийн татан төвлөрүүлсэн дотоодын валютын харилцах хадгаламжийн дундаж үлдэгдлийн 6% (2020 онд 6%)-аас багагүй ба гадаад валютын харилцах хадгаламжийн дундаж үлдэгдлийн 18% (2020 онд 15%)-аас багагүй байдаг. 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаар Банкны заавал байлгах нөөцийн хэмжээ төгрөгөөр 6,932,927 мянган төгрөг (2020 онд 4,697,972 мянган төгрөг) ба гадаад валютаар 3,050,004 мянган төгрөг (2020 онд 2,641,257 мянган төгрөг) байсан.

Монголбанкинд байршуулсан бэлэн мөнгөний заавал байлгах нөөцийн үнэ цэнийн бууралтын сан

Доорх хүснэгтэд жилийн эцсийн ангилал болон Банкны дотоод зээлийн үнэлгээний систем дээр үндэслэсэн бэлэн мөнгө ороогүйгээр зээлийн чанар, зээлийн эрсдэлийн хамгийн их хэмжээг харуулав. Оруулсан дүн нь ЗҮЦХА -ын нийт нөөц юм. Банкны дотоод үнэлгээний систем, үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээ ба хэмжилтийн талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг Тодруулга 30-д тайлбарласан болно.

	Дотоодын үнэлгээ	ЧӨД Шатлал 1 мян.төг	ЗҮЦХА Шатлал 1 мян.төг
2021 оны 12 сарын 31	В	103,737,285	26,145
2020 оны 12 сарын 31	В	51,350,366	15,761

13. Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах (үргэлжлэл)

Монголбанкинд байршуулсан бэлэн мөнгөний заавал байлгах нөөцийн үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

2021 болон 2020 оны 12 сарын 31-нээрх дансны үнэ болон ЗҮЦХА-н сангийн тохируулгыг доорх хүснэгтээс харна уу:

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Монголбанкинд байршуулсан бэлэн мөнгөний заавал байлгах нөөцийн үнэ цэнийн бууралтын сан		
1 дүгээр сарын 1-нээр	15,761	17,575
Тайлант жилд байгуулсан/(буцаалт) (Тод. 9)	10,384	(1,814)
12 дугаар сарын 31-нээр	26,145	15,761

13.1 Нэмэлт мөнгөн урсгалын мэдээлэл

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах (Тод. 13)	96,354,677	46,231,841
Гурван сараас бага хугацаатай бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж (Тод. 14)	26,423,416	37,533,276
	122,778,093	83,765,117
Хасах нь: Репозитори бэлэн мөнгөний барьцаанд байршуулсан үнэт цаас (Тод. 24)	(40,211,000)	(10,096,000)
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн цэвэр дүн	82,567,093	73,669,117

14. Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Дотоодын банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	25,038,731	36,600,967
Гадаадын банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	1,384,685	932,309
Дансны дүн	26,423,416	37,533,276
Хасах: Үнэ цэнийн бууралтын сан	(1,755)	(3,561)
	26,421,661	37,529,715

Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж нт дотоодын болон гадаадын санхүүгийн байгууллага дахь дотоод болон гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн харилцах болон хадгаламжийн дансуудыг хэлнэ.

Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламжийн үнэ цэнийн бууралтын сан

Доорх хүснэгтэд жилийн эцсийн ангилал болон Банкны дотоод зээлийн үнэлгээний систем дээр үндэслэсэн бэлэн мөнгө ороогүйгээр зээлийн чанар, зээлийн эрсдлийн хамгийн их хэмжээг харуулав. Оруулсан дүн нь ЗҮЦХА-ын нийт нөөц юм. Банкны дотоод үнэлгээний систем, үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээ ба хэмжилтийн талаархи дэлгэрэнгүй мэдээллийг Тодруулга 30-д тайлбарласан болно.

	Дотоодын үнэлгээ	ЧӨД Шатлал 1 мян.төг	ЗҮЦХА Шатлал 1 мян.төг
2021 оны 12 сарын 31	В	26,423,416	1,755
2020 оны 12 сарын 31	В	37,533,276	3,561

2021, 2020 оны 12 сарын 31-нээрх ЗҮЦХА-н сангийн тохируулгыг доорх хүснэгтээс харна уу:

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламжийн үнэ цэнийн бууралтын сан		
1 дүгээр сарын 1-нээр	3,561	184,190
Тайлант жилд байгуулсан/(буцаалт) (Тод. 9)	(1,806)	(180,629)
12 дугаар сарын 31-нээр	1,755	3,561

15. Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр		
Ипотекийн зээлээр баталгаажсан давуу эрхтэй бонд ("ИЗББ") (а)	4,859,458	808,923
Ипотекийн зээлээр баталгаажсан энгийн бонд ("ИЗББ") (а)	967,532	522,878
Хөрөнгөөр баталгаажсан энгийн үнэт цаас (ХБҮЦ) (ж)	340,354	–
	6,167,344	1,331,801
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр		
Төв банкны үнэт цаас (б)	–	4,925,825
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй Засгийн газрын бонд (в)	9,853,400	10,314,761
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй компанийн бонд (д)	6,225,454	–
	16,078,854	15,240,586
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр		
Хөрөнгөөр баталгаажсан давуу эрхтэй үнэт цаас (ХБҮЦ)(ж)	2,339,387	–
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй компанийн бонд (г)	2,139,554	–
Хасах: Үнэ цэнийн бууралтын сан	(114,837)	–
	4,364,104	–
Урвуу репо хэлцэл		
Урвуу репонд төлсөн мөнгөн төлбөр	4,387,457	–
Хасах: Үнэ цэнийн бууралтын сан	(7,629)	–
	4,379,828	–
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр		
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмчийн хэрэглүүр (е)	3,300,000	3,300,000
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр		
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй өмчийн хэрэглүүр (ё)	2,379,656	217,260
	2,379,656	217,260
	36,669,786	20,089,647

- Орон сууцны ипотекийн зээлээр баталгаажсан үнэт цаасанд ("ИЗББ") Монголын Ипотекийн Корпораци Холдинг ХК ("МИК") -ийн зуун хувийн өмчит компаниудын гаргасан энгийн болон давуу эрхтэй хүүтэй, урт хугацаат үнэт цаас орно. Банк нь МИК-т тогтмол хүүтэй орон сууцны зээлийг зарж, ИЗББ -ийг хариу төлбөрт нь авсан.
- Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй Монголбанкны үнэт цаасыг нэрлэсэн үнээр, урамшуулал эсвэл хөнгөлөлттэй үнээр худалдаж авдаг. Урамшуулал, хөнгөлөлтийн үлдсэн хугацаанд үр ашигт хүүний аргаар хорогдуулан тооцно.
- Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй Засгийн газрын бонд нь олон улсын зах зээлд бүртгэлтэй гадаадын хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй үнэт цаас юм.
- Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй бонд нь Богд Лизинг ХХК, БИД ББСБ-аас гаргасан хүүтэй, богино хугацаат үнэт цаас юм.
- Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй бонд нь МИК -ийн гадаадын хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй үнэт цаасанд оруулсан хөрөнгө оруулалт юм.
- Банк нь холбоотой тал болох Бодь Цамхаг ХХК-ийн 2.8 тэрбум төгрөгийн үнэ бүхий 8.045 хувь хувьцаанд 2020 оны 8 дугаар сард хөрөнгө оруулсан бөгөөд СТОУС9 -ийн дагуу тус хөрөнгө оруулалтын бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэгслийн санд бүртгэгдсэн болно.
- Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй өмчийн хэрэглүүрүүд нь Монгол Улсын Хөрөнгийн Бирж дээр бүртгэлтэй байгууллагад оруулсан, бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдэх хөрөнгө оруулалт юм. Уг хөрөнгө оруулалтад Ард менежмент ҮЦК, Мандал ассет менежмент ҮЦК, Бодь Даатгал ХК-ийн өмчийн үнэт цаас ордог. 2021 онд Бодь даатгал ХК-д оруулсан хөрөнгө оруулалтаас 97,900 мян.төг-ийн ногдол ашиг хүлээж авсан.
- Хөрөнгөөр баталгаажсан үнэт цаасанд (ХБҮЦ) Үнэт Цаасны Санхүүжилтийн Корпораци ХХК (ҮЦСК)-ийн зуун хувийн өмчит компаниудын гаргасан энгийн болон давуу эрхтэй хүүтэй, урт хугацаат үнэт цаас орно. Банк нь ҮЦСК-д тогтмол хүүтэй орон сууцны зээл шилжүүлэн, ХБҮЦ-ийг хариу төлбөрт нь авсан.

15. Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралтын сан

Доорх хүснэгтэд Банкны дотоод зээлийн үнэлгээний систем болон жилийн эцсийн шатлалын ангилал дээр үндэслэсэн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх болон хорогдуулсан өртгөөр бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг зээлийн эрсдэл ба үнэ цэнийн бууралын сангийн хамт харуулав. Өрийн хэрэглүүдийн дотоод зээлийн үнэлгээ нь В- ээс В+ зэрэглэлтэй бөгөөд шатлал 1 -д ангилагдана. Банкны дотоод үнэлгээний систем, үнэ цэнийн бууралтын хэмжилтийн талаархи мэдээллийг Тодруулга 30-д тайлбарласан.

	2021	2020
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр	мян.төг	мян.төг
Дансны цэвэр дүн		
1 сарын 1-ний өдрийн байдлаар	15,240,586	20,874,779
Нэмэгдсэн/худалдан авсан	49,203,967	57,804,323
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт (Тод. 28)	(454,961)	408,111
Төлөгдсөн эсвэл дуусгавар болсон	(47,903,622)	(64,304,970)
Гадаад валютын ханшийн зөрүү	(7,116)	458,343
12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар	16,078,854	15,240,586
ЗҮЦХА сан		
1 сарын 1-ний өдрийн байдлаар	65,072	102,710
Нэмэгдсэн/худалдан авсан	115,858	310,441
ЗҮЦХА-ын тооцооллын өгөгдөлд оруулсан өөрчлөлтүүд	5,799	–
Хугацаа дууссан/ төлөгдсөн	(128,629)	(348,079)
Тайлант жилийн цэвэр зардал/(буцаалт) (Тод. 9)	(6,972)	(37,638)
12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар	58,100	65,072
Цэвэр санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	16,020,754	15,175,514

	2021	2020
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэглүүр	мян.төг	мян.төг
Дансны үнэ		
1 сарын 1-ний өдрийн байдлаар	–	2,063,465
Нэмэгдсэн/ худалдан авсан	5,816,495	95,324
Төлөгдсөн эсвэл дуусгавар болсон	(1,337,610)	(2,158,789)
Гадаад валютын ханшийн зөрүү	56	–
12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар	4,478,941	–
ЗҮЦХА сан		
1 сарын 1-ний өдрийн байдлаар	–	10,848
Нэмэгдсэн / худалдан авсан	149,131	501
ЗҮЦХА-ын тооцооллын өгөгдөлд оруулсан өөрчлөлтүүд	(34,294)	(11,349)
Тайлант жилийн цэвэр зардал/ (буцаалт) (Тод. 9)	114,837	(10,848)
12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар	114,837	–
Цэвэр санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	4,364,104	–

15. Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт (үргэлжлэл)

Санхүүгийн хөрөнгө оруулалтын үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Урвуу репо хэлцэл		
Дансны үнэ		
1 сарын 1-ний өдрийн байдлаар	–	8,997,289
Нэмэгдсэн/ худалдан авсан	5,188,800	10,008,132
Төлөгдсөн эсвэл дуусгавар болсон	(801,188)	(19,005,421)
Гадаад валютын ханшийн зөрүү	(155)	–
12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар	4,387,457	–
ЗҮЦХА сан		
1 сарын 1-ний өдрийн байдлаар	–	1,050
Нэмэгдсэн/ худалдан авсан	9,022	17,402
Төлөгдсөн эсвэл дуусгавар болсон	(1,393)	(18,452)
Тайлант жилийн цэвэр зардал/(буцаалт) (Тод. 9)	7,629	(1,050)
12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар	7,629	–
Цэвэр санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	4,379,828	–

16. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Бизнесийн зээл	104,681,839	75,019,174
Орон сууцны зээл	12,318,228	7,498,465
Хэрэглээний зээл	23,130,141	14,569,824
	140,130,208	97,087,463
Үнэ цэнийн бууралтын сан	(2,493,312)	(2,112,182)
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл	137,636,896	94,975,281
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх зээл ба урьдчилгаа	10,274,021	6,287,715
Нийт харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	147,910,917	101,262,996

Нийт дүнгээр нь үл хүлээн зөвшөөрч шилжүүлсэн хөрөнгүүд

Банк нь тайлант жилд (2021 оны 2, 11, 12-р сард) тогтмол хүүтэй орон сууцны барьцаат зээлийн багцаас орж ирэх мөнгөн урсгалыг авах 100% эрхийг МИК Холдинг ХК-ийн эзэмшлийн тусгай зориулалтын компаниудтай ИЗББ-оор сольсон. Банк нь санхүүгийн тайланд зээлийн багцыг үл хүлээн зөвшөөрсөн ба давуу эрхтэй болон энгийн ИЗББ-ыг санхүүгийн хөрөнгөөр хүлээн зөвшөөрсөн. Шилжүүлсэн өдрөөрх зээлийн багцын дансны дүн нь 6,369 сая төгрөг (2020 онд: 5,130 сая төгрөг) байв. Санхүүгийн тайланд давуу болон энгийн эрхтэй ИЗББ-ыг 5,732 сая төгрөг болон 637 сая төгрөг (2020 онд: 4,617 сая төгрөг, 513 сая төгрөг) -өөр тус бүр тусгасан. 2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар 2,047 сая төгрөг (2020 онд: 3,860 сая төгрөг) -ийн давуу эрхтэй ИЗББ-ыг Монголбанкнаас авсан зээлийг төлөхөд зарцуулсан. 2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар давуу болон энгийн эрхтэй ИЗББ-ын хуримтлагдсан хүү нь 172 сая төгрөг болон 63 сая төгрөг (2020 онд: 51 сая, 9.8 сая) байна.

Нийт дүнгээр нь шилжүүлсэн ч бүртгэл дээр үлдсэн хөрөнгүүд

2021 оны 2 сарын 20-д Монгол улсын Засгийн Газраас “Эрүүл мэндээ хамгаалж, эдийн засгаа сэргээх” 10 их наядын цогц төлөвлөгөөг боловсруулсан. Хөтөлбөр нь жижиг дунд бизнесүүд (ЖДҮ), орон сууцжуулалт, стратегийн ач холбогдол бүхий төсөл хөтөлбөрүүд, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл, боловсролын хүртээмжийг дэмжих 5 хэсгээс бүрдсэн бөгөөд 2023 он хүртэл үргэлжлэх төлөвтэй байна. Эдгээрээс ЖДҮ-г дэмжих хөтөлбөр 2021 оны 3-р сараас, хөдөө аж ахуйг дэмжих хөтөлбөр 2021 оны 5-р сараас эхэлсэн.

16. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

Нийт дүнгээр нь шилжүүлсэн ч бүртгэл дээр үлдсэн хөрөнгүүд (үргэлжлэл)

Банк нь ЖДҮ-ийг дэмжих дэд хөтөлбөрийн хүрээнд ҮЦСК ХХК-ийн 100 хувийн өмчит тусгай зориулалтын компаниудад, үл хөдлөх хөрөнгө барьцаалсан ЖДҮ-ийн зээлийн сангуудыг буцаан олголттойгоор худалдан хариу төлбөрт нь ХБҮЦ авсан. Банк нь жилийн 10.5%-ийн хүүтэй, 2-3 жилийн хугацаатай нийт 18,530 сая төгрөгийн ЖДҮ-ийн зээл олгосон. ҮЦСК-д худалдсан зээлтэй холбоотой бүх өгөөж, эрсдэлийг банк хүлээж байгаа болно. Иймээс 2021 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар данснаас үл хүлээн зөвшөөрөгдөх шалгуур хангаагүй хөрөнгийн хэмжээ 2,336 сая төгрөг байна. Банк нь хүлээн авсан давуу эрхтэй ХБҮЦ болон энгийн ХБҮЦ-аа жилийн 9.5%-ийн хүүтэй, 3 хүртэлх жилийн хугацаатай санхүүгийн хөрөнгө гэж хүлээн зөвшөөрсөн (Тодруулга 15-ыг үзнэ үү).

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдлын тайланд бүртгэх харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа

Банк нь МИК-д зарагдах орон сууцны зээлийн багцыг эзэмшдэг. Эдгээр зээлүүдийг бизнесийн загварын үнэлгээн дээр тулгуурлан үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдлын тайланд бүртгэгдэх хөрөнгөд ангилсан.

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан

Доорх хүснэгтэд Банкны дотоодын зээлийн үнэлгээний систем, жилийн эцсийн ангилал дээр тулгуурлаж зээлийн чанарыг багц болон сангийн хөдөлгөөнөөр илэрхийлж харуулсан болно. Үүнд үнэ цэнийн бууралтын санг оруулаагүй бодит хэмжээг тусгасан болно. Банкны дотоод үнэлгээний систем, ЗҮЦХА-ыг тусгай болон бүлгийн үнэлгээгээр хэрхэн үнэлэх талаар тодруулга 30-д дэлгэрэнгүй тайлбарласан.

	Бизнесийн зээл мян.төг	Орон сууцны зээл мян.төг	Хэрэглээний зээл мян.төг	Нийт мян.төг
2021 оны 12-р сарын 31				
2021 оны 1-р сарын 1-ний өдрийн байдлаарх зээлийн нийт дүн	75,019,174	7,498,465	14,569,824	97,087,463
Шинээр олгосон	81,316,132	7,390,134	19,334,761	108,041,027
Төлсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(51,653,467)	(2,570,371)	(10,774,444)	(64,998,282)
2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар	104,681,839	12,318,228	23,130,141	140,130,208
2021 оны 1-р сарын 1-ний өдрийн байдлаарх ЗҮЦХА-ын сан	1,092,775	421,728	597,679	2,112,182
Шинээр олгосон	147,786	148,242	630,089	926,117
Төлсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(299,120)	(207,441)	(207,979)	(714,540)
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	9,945	232,942	(73,334)	169,553
Тайлант хугацааны цэвэр зардал/(буцаалт) (Тод 9)	(141,389)	173,743	348,776	381,130
2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар	951,386	595,471	946,455	2,493,312

БОГД БАНК ХК
Санхүүгийн тайлангийн тодруулга – 2021 оны 12 дугаар сарын 31

16. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

	Бизнесийн зээл мян.төг	Орон сууцны зээл мян.төг	Хэрэглээний зээл мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12-р сарын 31				
2020 оны 1-р сарын 1-ний өдрийн байдлаарх зээлийн нийт дүн	69,445,485	2,685,322	7,586,968	79,717,775
Шинээр олгосон	27,889,595	5,250,947	10,533,576	43,674,118
Төлсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(22,562,037)	(437,804)	(3,550,720)	(26,550,561)
Валютын ханшийн бусад тохируулга	246,131	–	–	246,131
2020 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар	75,019,174	7,498,465	14,569,824	97,087,463
2020 оны 1-р сарын 1-ний өдрийн байдлаарх ЗҮЦХА-ын сан	1,005,559	76,825	124,906	1,207,290
Шинээр олгосон	63,275	262,252	524,348	849,875
Төлсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(209,635)	(2,537)	(59,482)	(271,654)
ЗҮЦХА-н шатлал шилжилтийн нөлөө	233,576	85,188	7,907	326,671
Тайлант хугацааны цэвэр зардал/(буцаалт) (Тод 9)	87,216	344,903	472,773	904,892
2020 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар	1,092,775	421,728	597,679	2,112,182

Бизнесийн зээл	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Зээлийн багцын чанар, дансны үнээр				
2021 оны 12 сарын 31				
Маш сайн	95,232,749	–	–	95,232,749
Сайн	–	–	–	–
Хэвийн бус	–	6,001,404	1,101,013	7,102,417
Хугацаа хэтэрсэн	–	–	1,013,880	1,013,880
Үнэ цэнэ буурсан	–	–	1,332,793	1,332,793
	95,232,749	6,001,404	3,447,686	104,681,839

Бизнесийн зээл	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Зээлийн багцын чанар, дансны үнээр				
2020 оны 12 сарын 31				
Маш сайн	43,269,451	–	–	43,269,451
Сайн	737,669	–	–	737,669
Хэвийн бус	–	26,954,206	2,274,856	29,229,062
Хугацаа хэтэрсэн	–	–	165,326	165,326
Үнэ цэнэ буурсан	–	–	1,617,666	1,617,666
	44,007,120	26,954,206	4,057,848	75,019,174

16. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Бизнесийн зээлийн нийт үлдэгдэл болон холбогдох ЗҮЦХА-ын сангийн өөрчлөлтийг шатлал бүрээр доорх хүснэгтээс харна уу:

Бизнесийн зээл	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дансны дүн				
2021 оны 1 сарын 1	44,007,120	26,954,206	4,057,848	75,019,174
Шинээр олгосон	81,316,132	–	–	81,316,132
Төлөгдсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(33,442,174)	(17,022,019)	(1,189,274)	(51,653,467)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	9,884,764	(9,352,772)	(531,992)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(5,305,660)	5,856,038	(550,378)	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(1,227,433)	(434,049)	1,661,482	–
Валютын ханш болон бусад тохируулга	–	–	–	–
2021 оны 12 сарын 31	95,232,749	6,001,404	3,447,686	104,681,839
2021 оны 1 сарын 1-нээрх ЗҮЦХА-н сан	112,641	99,576	880,558	1,092,775
Шинээр олгосон	147,786	–	–	147,786
Төлөгдсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(84,539)	(75,793)	(138,788)	(299,120)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	52,823	(21,121)	(31,702)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(9,563)	37,580	(28,017)	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(17,064)	(766)	17,830	–
Шатлал хоорондын шилжилт, тооцооллын өгөгдлийн өөрчлөлт ЗҮЦХА -д үзүүлэх нөлөө	(45,994)	(32,947)	88,886	9,945
Тайлант хугацааны цэвэр зардал/(буцаалт)	43,449	(93,047)	(91,791)	(141,389)
2021 оны 12 сарын 31	156,090	6,529	788,767	951,386
Бизнесийн зээл	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дансны дүн				
2020 оны 1 сарын 1	63,482,231	4,235,220	1,728,034	69,445,485
Шинээр олгосон	27,889,595	–	–	27,889,595
Төлөгдсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(20,410,190)	(2,097,638)	(54,209)	(22,562,037)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	1,369,044	(1,369,044)	–	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(26,954,206)	26,954,206	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(1,558,471)	(768,538)	2,327,009	–
Валютын ханш болон бусад тохируулга	189,117	–	57,014	246,131
2020 оны 12 сарын 31	44,007,120	26,954,206	4,057,848	75,019,174
2020 оны 1 сарын 1-нээрх ЗҮЦХА-н сан	216,497	89,262	699,800	1,005,559
Шинээр олгосон	63,275	–	–	63,275
Төлөгдсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(163,508)	(18,155)	(27,972)	(209,635)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	247	(247)	–	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(3,870)	3,870	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	–	(39,369)	39,369	–
Шатлал хоорондын шилжилт, тооцооллын өгөгдлийн өөрчлөлт ЗҮЦХА -д үзүүлэх нөлөө	–	64,215	169,361	233,576
Тайлант хугацааны цэвэр зардал/(буцаалт)	(103,856)	10,314	180,758	87,216
2020 оны 12 сарын 31	112,641	99,576	880,558	1,092,775

16. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Орон сууцны зээл	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Зээлийн багцын чанар, дансны үнээр 2021 оны 12 сарын 31				
Маш сайн	9,426,409	–	–	9,426,409
Сайн	–	–	–	–
Хэвийн бус	–	2,202,814	16,399	2,219,213
Хугацаа хэтэрсэн	–	–	288,194	288,194
Үнэ цэнэ буурсан	–	–	384,412	384,412
	9,426,409	2,202,814	689,005	12,318,228
	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12 сарын 31				
Маш сайн	5,025,602	–	–	5,025,602
Сайн	–	–	–	–
Хэвийн бус	–	1,926,826	–	1,926,826
Хугацаа хэтэрсэн	–	–	333,764	333,764
Үнэ цэнэ буурсан	–	–	212,273	212,273
	5,025,602	1,926,826	546,037	7,498,465

Орон сууцны зээлийн нийт үлдэгдэл болон холбогдох ЗҮЦХА-ын сангийн өөрчлөлтийг шатлал бүрээр доорх хүснэгтээс харна уу:

Орон сууцны зээл	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дансны дүн				
2021 оны 1 сарын 1	5,025,602	1,926,826	546,037	7,498,465
Шинээр олгосон	7,390,134	–	–	7,390,134
Төлөгдсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(1,348,463)	(1,148,970)	(72,938)	(2,570,371)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	524,228	(524,228)	–	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(2,019,628)	2,040,408	(20,780)	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(145,464)	(91,222)	236,686	–
2021 оны 12 сарын 31	9,426,409	2,202,814	689,005	12,318,228
2021 оны 1 сарын 1-нээрх ЗҮЦХА-н сан	26,450	195,882	199,396	421,728
Шинээр олгосон	148,242	–	–	148,242
Төлөгдсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(2,246)	(184,767)	(20,428)	(207,441)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	8,099	(8,099)	–	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(33,746)	37,205	(3,459)	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(24,817)	(1,444)	26,261	–
Шатлал хоорондын шилжилт, тооцооллын өгөгдлийн өөрчлөлт ЗҮЦХА-д үзүүлэх нөлөө	(1,428)	231,381	2,989	232,942
Тайлант хугацааны цэвэр зардал/(буцаалт)	94,104	74,276	5,363	173,743
2021 оны 12 сарын 31	120,554	270,158	204,759	595,471

16. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Орон сууцны зээл	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дансны үнэ				
2020 оны 1 сарын 1	2,473,049	–	212,273	2,685,322
Шинээр олгосон	5,250,947	–	–	5,250,947
Төлөгдсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(437,804)	–	–	(437,804)
Шатлал 2-руу шилжсэн	(1,926,826)	1,926,826	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(333,764)	–	333,764	–
2020 оны 12 сарын 31	5,025,602	1,926,826	546,037	7,498,465

2020 оны 1 сарын 1-нээрх ЗҮЦХА-н сан	7,015	–	69,810	76,825
Шинээр олгосон	262,252	–	–	262,252
Төлөгдсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(2,537)	–	–	(2,537)
Шатлал 2-руу шилжсэн	(169,516)	169,516	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(70,764)	–	70,764	–
Шатлал хоорондын шилжилт, тооцооллын өгөгдлийн өөрчлөлт ЗҮЦХА-д үзүүлэх нөлөө	–	26,366	58,822	85,188
Тайлант хугацааны цэвэр зардал/(буцаалт)	19,435	195,882	129,586	344,903
2020 оны 12 сарын 31	26,450	195,882	199,396	421,728

Хэрэглээний зээл	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Зээлийн багцын чанар, дансны үнээр				
2021 оны 12 сарын 31				
Маш сайн	21,221,422	–	–	21,221,422
Сайн	–	–	–	–
Хэвийн бус	–	662,418	508,493	1,170,911
Хугацаа хэтэрсэн	–	–	610,528	610,528
Үнэ цэнэ буурсан	–	–	127,280	127,280
	21,221,422	662,418	1,246,301	23,130,141

Хэрэглээний зээл	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12 сарын 31				
Маш сайн	11,349,163	–	–	11,349,163
Сайн	–	–	–	–
Хэвийн бус	–	2,624,340	435,102	3,059,442
Хугацаа хэтэрсэн	–	–	100,533	100,533
Үнэ цэнэ буурсан	–	–	60,686	60,686
	11,349,163	2,624,340	596,321	14,569,824

16. Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа (үргэлжлэл)

Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны үнэ цэнийн бууралтын сан (үргэлжлэл)

Хэрэглээний зээлийн нийт үлдэгдэл болон холбогдох ЗҮЦХА-ын сангийн өөрчлөлтийг шатлал бүрээр доорх хүснэгтээс харна уу:

Хэрэглээний зээл	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дансны дүн				
2021 оны 1 сарын 1	11,349,163	2,624,340	596,321	14,569,824
Шинээр олгосон	19,334,761	–	–	19,334,761
Төлөгдсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(8,971,649)	(1,413,216)	(389,579)	(10,774,444)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	686,475	(658,462)	(28,013)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(438,250)	481,374	(43,124)	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(739,078)	(371,618)	1,110,696	–
2021 оны 12 сарын 31	21,221,422	662,418	1,246,301	23,130,141
2021 оны 1 сарын 1-нээрх ЗҮЦХА-н сан	205,436	202,732	189,511	597,679
Шинээр олгосон	630,089	–	–	630,089
Төлөгдсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(109,908)	(41,476)	(56,595)	(207,979)
Шатлал 1-рүү шилжсэн	112,757	(95,888)	(16,869)	–
Шатлал 2-руу шилжсэн	(76,105)	79,966	(3,861)	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(113,275)	(46,416)	159,691	–
Шатлал хоорондын шилжилт, тооцооллын өгөгдлийн өөрчлөлт ЗҮЦХА-д үзүүлэх нөлөө	(145,293)	(7,974)	79,933	(73,334)
Тайлант хугацааны цэвэр зардал/(буцаалт)	298,265	(111,788)	162,299	348,776
2021 оны 12 сарын 31	503,701	90,944	351,810	946,455

Хэрэглээний зээл	Шатлал 1 мян.төг	Шатлал 2 мян.төг	Шатлал 3 мян.төг	Нийт мян.төг
Дансны дүн				
2020 оны 1 сарын 1	7,473,011	28,035	85,922	7,586,968
Шинээр олгосон	10,533,576	–	–	10,533,576
Төлөгдсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(3,532,001)	(9,031)	(9,688)	(3,550,720)
Шатлал 2-руу шилжсэн	(2,624,336)	2,624,336	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(501,087)	(19,000)	520,087	–
2020 оны 12 сарын 31	11,349,163	2,624,340	596,321	14,569,824

2020 оны 1 сарын 1-нээрх ЗҮЦХА-н сан	76,505	11,978	36,423	124,906
Шинээр олгосон	524,348	–	–	524,348
Төлөгдсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(50,083)	(2,888)	(6,511)	(59,482)
Шатлал 2-руу шилжсэн	(200,504)	200,504	–	–
Шатлал 3-руу шилжсэн	(144,830)	(13,401)	158,231	–
Шатлал хоорондын шилжилт, тооцооллын өгөгдлийн өөрчлөлт ЗҮЦХА-д үзүүлэх нөлөө	–	6,539	1,368	7,907
Тайлант хугацааны цэвэр зардал/(буцаалт)	128,931	190,754	153,088	472,773
2020 оны 12 сарын 31	205,436	202,732	189,511	597,679

БОГД БАНК ХК
Санхүүгийн тайлангийн тодруулга – 2021 оны 12 дугаар сарын 31

17. Бусад хөрөнгө

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Бусад санхүүгийн хөрөнгө		
Мөнгөн гүйлгээ, төлбөр тооцооноос үүссэн авлага	142,440	142,477
Байгууллагаас авах авлага	232,764	392,211
Хувь хүнээс авах авлага	–	227,907
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	82,834	–
Хасах нь: үнэ цэнийн бууралтын сан	(174,089)	(183,250)
	283,949	579,345
Бусад санхүүгийн бус хөрөнгө		
Урьдчилж төлсөн зардал	2,820,416	2,236,884
Хангамжийн материал	750,506	169,156
Бусад хөрөнгө	–	26,080
Үндсэн хөрөнгө болон биет бус хөрөнгийн урьдчилгаа	1,014,806	115,005
Өмчлөх бусад хөрөнгө	50,000	–
	4,635,728	2,547,125
Нийт бусад хөрөнгө	4,919,677	3,126,470

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Бусад авлагын үнэ цэнийн бууралтын сан		
1 сарын 1-нээр	183,250	57,589
Тайлант жилд байгуулсан (Тод. 9)	(9,161)	125,661
12 сарын 31-нээр	174,089	183,250

18. Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Өртөг		
1 сарын 1-нээр	3,951,132	3,951,132
Борлуулсан	(3,951,132)	–
12 сарын 31-нээр	–	3,951,132
Хуримтлагдсан элэгдэл		
1 сарын 1-нээр	361,025	197,491
Тайлант жилд байгуулсан (Тод. 10)	162,638	163,534
Борлуулсан	(523,663)	–
12 сарын 31-нээр	–	361,025
Дансны цэвэр дүн	–	3,590,107

2021 онд оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгийг гуравдагч талд 5.3 тэрбум төгрөгөөр борлуулж, хөрөнгө борлуулсаны олз 1.6 тэрбум төгрөг хүлээн зөвшөөрсөн.

БОГД БАНК ХК
Санхүүгийн тайлангийн тодруулга – 2021 оны 12 дугаар сарын 31

19. Борлуулах зориулалттай хөрөнгө

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
1 сарын 1-нээр	344,090	—
Нэмэгдсэн	1,569,300	344,090
Борлуулсан	(879,090)	—
12 сарын 31-нээр	1,034,300	344,090

Эдгээр барилга байгууламж, үл хөдлөх хөрөнгийг яаралтай зарах боломжтой бөгөөд одоогийн нөхцөлд худалдан авагчид зарж борлуулах боломжтой гэж менежмент үнэлэв. Борлуулахтай холбоотой үйл ажиллагааг эхлүүлсэн ба Борлуулах зориулалттай хөрөнгөөр дахин ангилснаас нэг (1) жилийн хугацаанд борлуулаар төлөвлөж байна. Боломжит худалдан авагчид тодорхойлогдсон ба энэхүү тайланг гаргасан өдөр ахисан шатны хэлэлцээр хийгдэж байсан.

20. Үндсэн хөрөнгө

	Барилга	Тавилга, эд	Компьютер,	Нийт
	мян.төг	хогшил ба	тоног	мян.төг
		тээврийн	төхөөрөмж	
		хэрэгсэл	мян.төг	мян.төг
		мян.төг		
2021 оны 12 сарын 31				
Өртөг				
2021 оны 1 сарын 1-нээр	348,868	1,984,799	1,557,790	3,891,457
Нэмэгдсэн	—	1,038,602	762,495	1,801,097
Борлуулсан	(348,868)	—	(509,297)	(858,165)
Данснаас хассан (Тод.10)	—	(11,232)	(13,633)	(24,864)
2021 оны 12 сарын 31-нээр	—	3,012,169	1,797,355	4,809,525
Хуримтлагдсан элэгдэл				
2021 оны 1 сарын 1-нээр	31,899	1,087,705	445,409	1,565,013
Тайлант жилд байгуулсан (Тод. 10)	14,377	467,333	155,601	637,311
Борлуулсан	(46,276)	—	(225,231)	(271,507)
Данснаас хассан (Тод. 10)	—	(10,722)	(3,689)	(14,411)
2021 оны 12 сарын 31-нээр	—	1,544,316	372,090	1,916,406
Дансны цэвэр үнэ	—	1,467,853	1,425,265	2,893,119
	Барилга	Тавилга, эд	Компьютер,	Нийт
	мян.төг	хогшил ба	тоног	мян.төг
		тээврийн	төхөөрөмж	
		хэрэгсэл	мян.төг	мян.төг
		мян.төг		
2020 оны 12 сарын 31				
Өртөг				
2020 оны 1 сарын 1-нээр	348,868	1,549,302	1,469,116	3,367,286
Нэмэгдсэн	—	445,358	109,414	554,772
Борлуулсан	—	—	(1,668)	(1,668)
Данснаас хассан (Тод.10)	—	(9,861)	(19,072)	(28,933)
2020 оны 12 сарын 31-нээр	348,868	1,984,799	1,557,790	3,891,457
Хуримтлагдсан элэгдэл				
2020 оны 1 сарын 1-нээр	17,443	653,773	301,378	972,594
Тайлант жилд байгуулсан (Тод. 10)	14,456	443,292	152,257	610,005
Борлуулсан	—	—	(353)	(353)
Данснаас хассан (Тод. 10)	—	(9,360)	(7,873)	(17,233)
2020 оны 12 сарын 31-нээр	31,899	1,087,705	445,409	1,565,013
Дансны цэвэр үнэ	316,969	897,094	1,112,381	2,326,444

21. Ашиглах эрхтэй хөрөнгө болон түрээсийн өглөг

Банк нь өөрийн үйл ажиллагаанд ашигладаг салбаруудын оффисын талбайг түрээслэх гэрээтэй. Эдгээр түрээсүүд нь дунджаар таван жилийн түрээсийн хугацаатай байдаг. Банкны түрээсийн гэрээний дагуу хүлээсэн үүрэг нь түрээслүүлэгчийн өмчлөх эрхээр баталгаажсан болно.

Банк нь 12 сар болон түүнээс бага хугацаатай серверийн зай, агуулах болон лого самбар түрээсэлдэг бөгөөд бага үнэтэй түрээсэлдэг. Банк нь “богино хугацаат түрээс” болон “бага үнэ цэнэтэй түрээс” гэсэн түрээсийн чөлөөлөлтүүдийг эдгээр хөрөнгийн хувьд ашигласан.

Ашиглах эрхтэй хөрөнгө ба түрээсийн өр төлбөрийн дансны дүн ба тайлант жилийн хөдөлгөөнийг дор харуулав:

	Ашиглах эрхтэй хөрөнгө	
	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
1 сарын 1-нээр	2,269,534	2,693,246
Нэмэгдсэн	927,248	–
Түрээсийн гэрээг хугацаанаас өмнө цуцалсан	(222,762)	–
Гэрээний дүнгийн өөрчлөлт	440,272	–
Тайлант жилийн элэгдэл (Тод. 10)	(568,609)	(423,712)
12 сарын 31-нээр	2,845,683	2,269,534

	Түрээсийн өглөг	
	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
1 сарын 1-нээр	2,292,720	2,545,505
Нэмэгдсэн	927,248	–
Түрээсийн гэрээг хугацаанаас өмнө цуцалсан	(259,076)	–
Гэрээний дүнгийн өөрчлөлт	480,953	–
Хүүний зардал (Тод. 5)	358,686	394,619
Ковид-19-тэй холбоотой хөнгөлөлтүүд (Тод. 8)	(66,651)	(38,553)
Түрээсийн төлбөр	(739,020)	(608,851)
12 сарын 31-нээр	2,994,860	2,292,720

Түрээстэй холбоотой ашиг, алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрөгдсөн дүнгүүдийг дараах хүснэгтээс харна уу:

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Ашиглах эрхтэй хөрөнгийн элэгдэл	568,609	423,712
Түрээсийн өр төлбөрийн хүүний зардал	358,686	394,619
Богино хугацаат болон бага дүнтэй түрээсийн зардал (үйл ажиллагааны зардалд орсон)	90,402	47,922
Нийт	1,017,697	866,254

Банк Олон улсын нягтлан бодох бүртгэлийн стандартын зөвлөлөөс гаргасан зөвлөмжийн дагуу Ковид-19 цар тахалтай шууд холбоотой түрээсийн хөнгөлөлтийг “түрээсийн өөрчлөлт” бус, 2021 оны 12-р сарын 31-нээрх тайлант жилийн ашиг алдагдлын тайланд тусгасан болно.

Дараахь нөхцлийг хангасан тохиолдолд практик зөвлөмжийг ашиглахыг зөвшөөрсөн байна:

- Өөрчлөгдсөн түрээсийн төлбөр нь түрээсийн хөнгөлөлтийн өмнөх төлбөртэй бараг ижил буюу бага байсан
- Хөнгөлөлт нь зөвхөн 2022 оны 6-р сарын 30-наас өмнө төлөх төлбөрт хамаарна
- Түрээсийн нөхцөл, болзолд томоохон өөрчлөлт ороогүй

БОГД БАНК ХК
Санхүүгийн тайлангийн тодруулга – 2021 оны 12 дугаар сарын 31

22. Биет бус хөрөнгө

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Өртгөөр		
1 дүгээр сарын 1	1,480,739	1,316,966
Нэмэгдсэн	195,552	188,842
Данснаас хассан	(7,145)	(25,069)
12 сарын 31	1,669,146	1,480,739
Хуримтлагдсан хорогдуулалт		
1 дүгээр сарын 1-нээр	673,684	512,860
Тайлант жилд байгуулсан (Тод. 10)	146,756	185,893
Данснаас хассан	(7,145)	(25,069)
12 сарын 31	813,295	673,684
Цэвэр дансны үнэ	855,851	807,055

23. Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Бусад банк санхүүгийн байгууллагын хадгаламж	24,793,633	27,048,795
	24,793,633	27,048,795

2021 оны 12-р сарын 31-ийн өдрөөрх бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь хадгаламжид дотоод арилжааны банк болон бусад санхүүгийн байгууллагуудын хугацаат хадгаламжийн дансыг оруулсан. Хугацаатай хадгаламж жилийн 2% - 6% (2020: 1% - 12.5%) хүүтэй, 3-оос 34 хүртэлх хоногийн (2020: 2-31 хоног) хугацаатай байна.

24. Репо хэлцэл

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Монголбанк	49,712,396	10,056,265
Монгол Улсын Хөгжлийн банк	–	14,992,608
	49,712,396	25,048,873

2021 оны 12 дугаар сарын 31-ний байдлаар богино болон урт хугацаат репо хэлцлийн үлдэгдэл 49,712,396 мянган төгрөг байгаагийн 39,997,556 мянган төгрөгийг “Эрүүл мэндээ хамгаалж, эдийн засгаа сэргээх” хөтөлбөрийн хүрээнд авсан байна. Репо хэлцлүүдийн хүрээнд 2022 оны 1 дүгээр сарын 3-аас 2022 оны 1 дүгээр сарын 24-ийн хооронд дуусах 40,211,000 мянган төгрөгийн (2020: 10,096,000 мянган төгрөг) (Тодруулга 13) төв банкны үнэт цаасыг барьцаалсан. Түүнчлэн, 2022 оны 1 сарын 3-д дуусах 7%-ийн хүүтэй овернайт санхүүжилт Монголбанкнаас авсан байна.

2020 оны 12 дугаар сарын 31-нээр Хөгжлийн банктай нийт 15,000,000 мянган төгрөгийн Төв банкны үнэт цаас буцаан худалдан авах нөхцөлтэй богино хугацаат хэлцэл хийсэн. Уг хэлцлүүд нь 2021 оны 1 сарын 4-нд дууссан.

25. Харилцагчдын харилцах, хадгаламж

	2021	2020
	мян.төг	мян.төг
Засгийн газар		
- Хугацаагүй хадгаламж	3,227,339	20,244,296
- Харилцах данс	7,123,922	3,532,550
Хувийн сектор		
- Хугацаат хадгаламж	25,271,584	13,963,754
- Харилцах данс	13,064,633	12,518,869
- Баталгааны эх үүсвэр	1,165,742	4,252,045
- Хугацаагүй хадгаламж	339,087	1,110,761
Иргэд		
- Хугацаат хадгаламж	77,478,196	39,259,382
- Харилцах данс	7,919,403	3,662,655
- Хугацаагүй хадгаламж	1,524,367	2,130,215
	137,114,273	100,674,527

БОГД БАНК ХК
Санхүүгийн тайлангийн тодруулга – 2021 оны 12 дугаар сарын 31

26. Зээлээр авсан эх үүсвэр

	Хүү /жилийн/	Дуусах огноо	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Гадаадын банк санхүүгийн байгууллагаас зээлээр авсан санхүүжилт				
Өвөр Монголын банк	7%	1/8/2021	–	4,489,813
Төрийн байгууллагаас зээлээр авсан санхүүжилт				
Монголбанк - Орон сууцны ипотекийн зээлийн хөтөлбөр	1% - 4%	12/5/2022	8,122,568	2,641,166
Ажлын байр нэмэгдүүлэх төсөл	7%	7/1/2022	90,000	90,000
Сангийн яам - Орон сууцны ипотекийн зээлийн хөтөлбөр	4%	8/2/2021	–	243,753
			8,212,56	7,464,73

Монголбанк - Орон сууцны ипотекийн зээлийн хөтөлбөр

Засгийн газраас авсан орон сууцны ипотекийн санхүүжилтийн хүрээнд Банк нь Монголбанкнаас жилийн 1%-4% хүүтэй санхүүжилт авдаг ба энэ санхүүжилтийн эх үүсвэрээр харилцагчдад жилийн 6% хүүтэй орон сууцны ипотекийн зээл олгодог. 2021 оны 12-р сарын 31-нээр дуусгавар болсон жилд 7,236,700 сая төгрөгийн Монголбанкнаас жилийн 1% хүүтэй орон сууцны ипотекийн санхүүжилт нэмж авсан ба 1,755,300 сая төгрөгийн санхүүжилтийг эргэн төлсөн.

Азийн хөгжлийн банкны ажлын байрыг нэмэгдүүлэх төслийн зээл

Монгол Улсын Засгийн газар Азийн хөгжлийн банкттай ЖДБ-ийг хөгжүүлэх замаар “Ажлын байрыг нэмэгдүүлэх зээлийн гэрээ” байгуулсан. Энэхүү зээлийн гэрээний хүрээнд Банк нь Монголбанкттай 2020 оны 7 сарын 1-нд нийт 90 сая төгрөгийн жилийн 7 хувийн хүүтэй зээлийн гэрээ байгуулсан. 2020, 2021 оны 12-р сарын 31-ний өдрийн байдлаар зээлийн үлдэгдэл нь 90 сая төгрөг байна.

Сангийн яам – Орон сууцны ипотекийн зээлийн хөтөлбөр

Банк нь Сангийн яамнаас жилийн 1% хүүтэй санхүүжилт авдаг. 2021 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар нэмж санхүүжилт аваагүй ба 2021 оны 3-р сард зээлийн үлдэгдлийг бүрэн төлсөн болно.

27. Бусад өр төлбөр

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Бусад санхүүгийн өр төлбөр		
Хойшлогдсон клирингийн төлбөр тооцоо	360,473	34,062
Байгууллагад өгөх өглөг	2,563,514	116,207
Тэнцлийн гадуурх үүргийн эрсдэлийн сан (Тод.29)	11,215	9,088
	2,935,202	159,357
Бусад санхүүгийн бус өр төлбөр		
Орлогын албан татвараас бусад татварын өглөг	646,143	410,792
Бусад	746,781	364,566
	1,392,924	775,358
Нийт бусад өр төлбөр	4,328,126	934,715

БОГД БАНК ХК
Санхүүгийн тайлангийн тодруулга – 2021 оны 12 дугаар сарын 31

28. Хувьцаат капитал ба бусад нөөц сан

Хувьцаат капитал

Банк нь МХБ-д бүртгэлтэй хувьцаат компани юм. Банкны хувь нийлүүлсэн хөрөнгийн хэмжээ нь нэг бүрийн мянган (1,000) төгрөгний нэрлэсэн үнэтэй 62,500,000 (2020: 50,000,000) ширхэг энгийн хувьцаанаас бүрдэнэ. Гаргасан бүх энгийн хувьцааны төлбөрийг бүрэн төлсөн бөгөөд энгийн хувьцаа бүр нэг саналын эрхтэй.

	Энгийн хувьцаа		Нэмж төлөгдсөн капитал		Нийт	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
1 сарын 1-нээр	50,000,000	50,000,000	–	–	50,000,000	50,000,000
Нэмж гаргасан	12,500,000	–	19,250,000	–	31,750,000	–
Хувьцаа гаргахтай холбоотой шууд зардал	–	–	(1,443,178)	–	(1,443,178)	–
12 сарын 31-нээр	62,500,000	50,000,000	17,806,822	–	80,306,822	50,000,000

Банк нь 2021 оны 12-р сарын 1-д МХБ-д бүртгүүлсэн бөгөөд 12,500,000 ширхэг хувьцааг нэгж бүрийг 2,540 төгрөгөөр шинээр нэмж гарган, 31,750,000 мянган төгрөгийн хөрөнгө татан төвлөрүүлсэн. Улмаар нэмж төлөгдсөн капиталын дүн нь хувьцаа гаргахтай шууд холбоотой 1,443,178 мянган төгрөгийн зардал хассан дүнгээр буюу 17,806,822 төгрөгөөр нэмэгдсэн.

Монголбанкны ерөнхийлөгчийн А-276 болон А-373 тоот тушаалаар арилжааны банкуудын дүрмийн санг 2022 оны 3 сарын 31-ний өдөр хамгийн багадаа 100 тэрбум төгрөгт хүргэх шаардлага тавигдсан.

Банк нь 2021, 2020 онд ногдол ашиг хуваарилаагүй болно.

Бусад нөөц сан

	Өмчийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн нөөц	Өрийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийн нөөц	Журмын сан	Нийт
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
2021 оны 1-р сарын 1-нээр	500,000	473,181	68,010	1,041,191
Бодит үнэ цэнийн цэвэр өөрчлөлт	–	(454,961)	–	(454,961)
Ашиг, алдагдлын тайлан руу ангилагдсан хэрэгжсэн олз/(гарз)	–	(129,760)	–	(129,760)
Хүлээгдэж буй алдагдлын сан	–	(6,972)	–	(6,972)
Журмын сангийн нэмэгдэл	–	–	479,499	479,499
2021 оны 12-р сарын 31-нээр	500,000	(118,512)	547,509	928,997
2020 оны 1-р сарын 1-нээр	–	(243,080)	–	(243,080)
Бодит үнэ цэнийн цэвэр өөрчлөлт	500,000	408,111	–	908,111
Ашиг, алдагдлын тайлан руу ангилагдсан хэрэгжсэн олз/(гарз)	–	345,788	–	345,788
Хүлээгдэж буй алдагдлын сан	–	(37,638)	–	(37,638)
Журмын сангийн нэмэгдэл	–	–	68,010	68,010
2020 оны 12-р сарын 31-нээр	500,000	473,181	68,010	1,041,191

Журмын сан нь СТОУС 9 -ийн дагуу байгуулсан эрсдэлийн сан дээр нэмэлтээр Монголбанкны эрсдэлийн сан байгуулах журмын дагуу байгуулсан сан юм.

БОГД БАНК ХК
Санхүүгийн тайлангийн тодруулга – 2021 оны 12 дугаар сарын 31

29. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг

Харилцагчдын санхүүгийн хэрэгцээ, шаардлагыг хангахын тулд, Банк нь төрөл бүрийн буцалтгүй үүрэг болон болзошгүй өр төлбөр хүлээдэг. Хэдийгээр эдгээр үүргийг санхүүгийн байдлын тайланд тусгаагүй ч, эдгээр нь зээлийн эрсдэл, улмаар Банкны нийт эрсдэлийн нэг хэсэг болдог.

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Зээлтэй холбоотой болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг		
Эх үүсвэргүй баталгаа	14,449,918	16,853,114
Кредит картын ашиглагдаагүй үлдэгдэл	99,355	108,251
	14,549,273	16,961,365
Хөрөнгөтэй холбоотой үүрэг		
Үндсэн хөрөнгө	271,131	56,289
	271,131	56,289

Доорх хүснэгтэд зээлийн чанар, Банкны дотоод үнэлгээний систем дээр үндэслэсэн зээлийн үнэ цэнийн хүлээгдэж буй алдагдлыг агуулсан зээлийн эрсдэлийн хамгийн их хэмжээ болон жилийн эцсийн ангиллыг харуулав. Зээлтэй холбоотой болзошгүй өр төлбөр ба үүргийн чанар 2021, 2020 онуудад “маш сайн” ангилалд байсан.

Тэнцлийн гадуурх өр төлбөр ба хүлээж болзошгүй үүргийн үнэ цэнийн бууралтын сан

	Баталгаа Шатлал 1 мян.төг	Кредит картын ашиглагдаагүй үлдэгдэл Шатлал 1 мян.төг	Нийт мян.төг
2021 оны 1 сарын 1-нээрх үлдэгдэл	16,853,114	108,251	16,961,365
Шинээр олгосон	5,909,144	20,787,952	26,697,096
Төлөгдсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(8,312,340)	(20,796,848)	(29,109,188)
2021 оны 12 сарын 31-нээрх үлдэгдэл	14,449,918	99,355	14,549,273
2021 оны 1 сарын 1-нээрх ЗҮЦХА-н сан	1,490	7,598	9,088
Тайлант жилд байгуулсан/ (буцаасан) (Тод. 9)	(77)	2,204	2,127
2021 оны 12 сарын 31-нээрх үлдэгдэл	1,413	9,802	11,215
2020 оны 1 сарын 1-нээрх үлдэгдэл	9,133,389	83,245	9,216,634
Шинээр олгосон	15,967,589	3,923,657	19,891,246
Төлөгдсөн эсвэл үл хүлээн зөвшөөрсөн	(8,247,864)	(3,898,651)	(12,146,515)
2020 оны 12 сарын 31-нээрх үлдэгдэл	16,853,114	108,251	16,961,365
2020 оны 1 сарын 1-нээрх ЗҮЦХА-н сан	–	2,315	2,315
Тайлант жилд байгуулсан/ (буцаасан) (Тод. 9)	1,490	5,283	6,773
2020 оны 12 сарын 31-нээрх үлдэгдэл	1,490	7,598	9,088
Зээлийн чанараар			
2021 оны 12 сарын 31			
Маш сайн	14,449,918	99,355	14,549,273
2020 оны 12 сарын 31			
Маш сайн	16,853,114	108,251	16,961,365

29. Болзошгүй өр төлбөр ба үүрэг (үргэлжлэл)

Болзошгүй өр төлбөр

Тендер, дуудлага худалдаа гэх мэт тодорхой үйл явдалтай холбоотойгоор харилцагчийн өмнөөс төлбөр хийх үүргийг баталгаа Банкинд ногдуулдаг. Баталгаа нь хэдийгээр болзошгүй шинж чанартай ч зээлийн эрсдэлтэй ижил эрсдэлийг агуулдаг болно. Банкинд эдгээртэй холбоотойгоор аливаа материаллаг алдагдал учрахгүй гэсэн хүлээлттэй байна.

Үүрэг

Үүрэг гэдэг нь Банкны зүгээс зээл олгох гэрээт үүргүүдийг хүлээснийг илэрхийлдэг. Ийм үүргүүд нь тогтсон дуусах хугацаа эсвэл цуцлах бусад төрлийн заалтуудтай байдаг. Зээл олгох үүрэг нь хэрэгжээгүй байхад тус үүргийн хугацаа нь дуусаж болох тул гэрээнд заасан дүн нь ирээдүйд гарч болох мөнгөний шаардлагыг илэрхийлдэг гэсэн үг биш юм.

Ашиглагдаагүй кредит картын үлдэгдэл

Энэхүү хэрэгслийн гол зорилго нь харилцагчид шаардлагатай хэмжээний санхүүжилт бэлэн байгааг баталгаажуулах юм. Батлагдсан кредит картын эрхээс ашиглагдаагүй байгаа хэсэг нь зээлийг нэмэгдүүлэх үүргийг тодорхойлно. Зээлийг нэмэгдүүлэх үүргийн эрсдэл нь, ашиглагдаагүй кредит картын эрхийн хэмжээгээр Банк алдагдал хүлээх эрсдэл юм. Гэсэн хэдий ч, зээлийн эрхийг хэвийн байлгах тодорхой шалгуур үзүүлэлтүүдээс хамааран алдагдлын дүн нь нийт ашиглагдаагүй зээлийн эрхийн хэмжээнээс бага байх талтай байдаг.

Шүүхийн нэхэмжлэл

Бизнесийн онцлог шинж чанарын улмаас Банкны салбарт шүүхээр асуудлыг шийдэх явдал энгийн үзэгдэл байдаг. Банк нь шүүхийн нэхэмжлэлтэй хэрхэн ажиллах талаар тогтсон журам, хяналттай. Мэргэжлийн зөвлөгөө авч, гарч болох хохирлын хэмжээг зохистойгоор тооцоолон Банк нь тухайн нэхэмжлэлийн банкны санхүүгийн байдалд үзүүлж болох сөрөг нөлөөг холбогдох дансыг тохируулан толилуулдаг.

2021, 2020 оны тайлант жилийн эцэст Банкинд томоохон үүрэг хүлээх шүүхийн нэхэмжлэл байхгүй болно.

30. Эрсдэлийн удирдлага

30.1 Оршил

Банкны бизнес үйл ажиллагааны үндсэн эрсдэлийн төрөлд зээл, хөрвөх чадвар, валютын ханш, үйл ажиллагааны эрсдэлүүд ордог. Эдгээрийг Гүйцэтгэх Захиралд шууд тайлагнадаг Эрсдэлийн Нэгдсэн Удирдлагын Газар удирддаг. Банкны эрсдэлийн удирдлагын үндсэн зорилго нь банкны стратеги, зорилтод нөлөөлж болзошгүй эрсдэлийг Хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийн хүрээнд тодорхойлж, эрсдэлийг илрүүлэх, хэмжих, хянах замаар удирдахад оршино. Уг үйл явц нь Банкны тасралтгүй ашигт ажиллагаанд маш чухал үүрэгтэй ба Банкны ажилтан бүрийн оролцоо, тэдний ажил үүргийн хариуцлагын хүрээнд эрсдэлийг илрүүлэхтэй шууд холбоотой юм.

Дээр дурьдсан эрсдэлийн удирдлагын явцад бизнесийн эрсдэлийн удирдлага багтаагүй болно. Бизнесийн эрсдэл гэдэг нь бизнесийн хүрээлэн буй орчин, технологи, болон үйл ажиллагаа явуулж буй салбарт гарсан өөрчлөлтүүдээс үүссэн эрсдэлийг хэлнэ. Эдгээр бизнесийн эрсдэлүүд нь Банкны стратеги төлөвлөлтийн хүрээнд хянагдаж байдаг.

Банк нь эрсдэлийг бүрмөсөн арилгахад чиглэхээс илүүтэйгээр эрсдэл, өгөөжийг хамгийн оновчтой хослуулахад чиглэсэн эрсдэлийн удирдлагын бодлоготой. Одоо мөрдөж буй эрсдэлийн удирдлагын систем нь дараах зарчмуудыг агуулсан байна. Үүнд:

- Эрсдэлүүдийг удирдаж буй этгээд нь зохицуулалтын болон хэмжилтийн системийг сайн ойлгож байна;
- Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлөөс (“ТУЗ”) баталсан хязгаарын хүрээнд эрсдэлийг илрүүлж байна;
- ТУЗ-өөс баталсан бизнесийн бодлогын дагуу эрсдэлийг хэмжиж байна;
- Капиталын хуваарилалт нь эрсдэлийн түвшинтэйгээ уялдаж байна;
- Банкны гүйцэтгэлийн зорилт нь эрсдэл даах байдалтай уялдаж байна.

Эрсдэлийн удирдлагын бүтэц, зохион байгуулалт

Банкны ТУЗ нь Банкны эрсдэлийн удирдлагын ерөнхий тогтолцоог хариуцах ба эрсдэлийн удирдлагын бодлого болон эрсдэл хүлээх чадвар болон хүлээн зөвшөөрөх эрсдэлийг тусгасан зээлийн бодлогыг батлах үүрэгтэй. Мөн удирдлагын бүх түвшинд эрсдэлийн талаарх нэгдсэн ойлголттой байж дараах шатны хороод эрсдэлийн удирдлагыг хэрэгжүүлнэ.

Эрсдэлийн Удирдлагын Хороо (“ЭУХ”)

Эрсдэлийн Удирдлагын хороо нь Банкны бизнес нэгжүүдийн болон банкны үйл ажиллагаанд учирсан болон учирч болзошгүй эрсдэлүүдийг тодорхойлох, мөн үйл ажиллагааны эрсдэл, зах зээлийн эрсдэл болон бусад эрсдэлүүдийг багасгах зорилгоор тэдгээрийг үнэлэх, түүнийг хэрэгжүүлэх заавар удирдамж өгч ажилладаг.

30. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

30.1 Оршил (үргэлжлэл)

ТУЗ-ийн дэргэдэх Аудитын Хороо

ТУЗ-ийн дэргэдэх аудитын хороо нь Банкны санхүүгийн тайлангууд болон тодруулгуудын үнэн зөв байдлыг хянах, хууль эрх зүйн болон зохицуулалтын хүрээнд зохистой байдал, дотоод хяналт болон аудитын хүрээнд ТУЗ-д дэмжлэг үзүүлж ажилладаг.

Гүйцэтгэх удирдлагын хороо

Гүйцэтгэх удирдлагын хороо нь Банкны нийт гүйцэтгэх удирдлагуудаас бүрдэх бөгөөд Гүйцэтгэх захирал даргалан сар болгон хуралддаг. Хурлаар Банкны стратегийн асуудлууд болон тогтвортой бизнесийн удирдлагыг хангахад шаардлагатай төлөвлөлтийн асуудлуудыг хэлэлцдэг.

Актив пассивын удирдлагын хороо (“АПУХ”)

АПУХ нь Банкны эх үүсвэр, төлбөрийн чадвар, гадаад валют, эх үүсвэрийн эргэн төлөгдөх хугацаа, хүүний эрсдэлүүдийн ерөнхий актив пассивын удирдлагыг гүйцэтгэнэ. АПУХ-ны зорилго нь Банкны санхүүгийн тайлангийн актив пассивын бүтцийг Банкны тогтвортой хөгжлийг хангах байдлаар тогтоох, актив пассивын ерөнхий удирдлагаар ашигт ажиллагаа болон хөрвөх чадварыг хангах мөн валютын, хүүний болон зах зээлийн бусад эрсдэлийг удирдахад оршино. АПУХ-г Гүйцэтгэх захирлын тэргүүн орлогч даргалдаг.

Зээлийн хороод

Банкны зээлийн хороо болон Эрсдэлийн Нэгдсэн Удирдлагын Газар нь /цаашид ЭНУГ гэх/ нь Банкны зээлийн эрсдэлийг удирддаг. Зээлийн хорооны бүтэц, зохион байгуулалт нь Банкны түвшин бүр дэх зээлийн эрсдэлийг удирдахад зохион байгуулагдсан. Банк нь зээл батлах, хяналт тавих доорхи гурван шатны зээлийн хороодтой:

1. Зээлийн хороо нь 100.0 сая төгрөгөөс дээш дүнтэй зээлийн хүсэлтийг хэлэлцэн баталдаг. Түүнчлэн, одоогийн мөрдөгдөж буй бодлого журмын дагуу 3.0 тэрбум төгрөгөөс дээш дүнтэй зээлийн хүсэлтийг мөн ТУЗ-д танилцуулан батлуулдаг.
2. Зээлийн дэд хороо нь орон нутгийн салбар болон зээлийн нэгжүүдийн зээлийн хорооны зээл батлах эрхээс давсан буюу 100 сая төгрөг хүртэлх зээлийн хүсэлтийг хэлэлцэн баталдаг.
3. Салбарын Зээлийн хороо өөрийн эрхийн хүрээнд зээлийн хүсэлтийг батална. Мөн өөрийн харьяа тооцооны төвүүдийн зээлийн эрх хамаарах бөгөөд салбарын зээлийн багцыг удирдана.

Дотоод аудит

Банкны эрсдэлийн удирдлагын үйл явцыг Дотоод аудитын газар жил бүр аудитладаг. Аудитын үед банкны журмуудын хэрэгжилт, хэрэгжүүлж буй арга хэмжээ зохистой байдлыг үнэлэн шалгадаг. Дотоод аудитын газар нь хийсэн бүх үнэлгээнийхээ үр дүнг банкны удирдлагатай хэлэлцэж, илрүүлсэн алдаа, дутагдал болон зөвлөмжүүдийн талаар ТУЗ-ын дэргэдэх аудитын хороонд тайлагнана.

Эрсдэлийг хэмжих болон тайлагнах систем

Банк нь статистик загварууд дээр үндэслэн ердийн тохиолдолд хүлээж болзошгүй алдагдал болон гэнэтийн тохиолдолд учирч болзошгүй алдагдлын аль алиныг илэрхийлж чадах арга зүйгээр эрсдэлээ хэмждэг. Эдгээр статистик загваруудыг түүхэн өгөгдлөөр тооцсон магадлалыг эдийн засгийн өнөөгийн орчинд нийцүүлэх байдлаар хэрэглэдэг. Эрсдэлийн удирдлага, хяналт нь гол төлөв Банкнаас тогтоосон хязгаарын биелэлтэд суурилна. Эдгээр хязгааруудад Банк өөрийн бизнесийн стратегийн зорилт, тухайн зах зээлийн орчин, мөн цаашид хүлээх боломжтой эрсдэлийн түвшинг тусгаж өгсөн байна. Үүнээс гадна Банк нь өөрийн эрсдэл даах чадварыг бүх үйл ажиллагаа болон эрсдэлийн төрлүүдээр тодорхойлон хэмжиж, түүнд хяналт тавьж байдаг.

Эрсдэлийг цаг алдалгүй олж таних, шинжлэх, хянах үүднээс бизнесийн бүх нэгжүүдээс цуглуулсан мэдээллүүдийг шинжилж үздэг. Уг мэдээллийг ТУЗ, АПУХ, ЭУХ, зээлийн хороод болон бүх газар, хэлтсийн захирлуудад танилцуулж, тайлагнадаг. Тайланд зээлийн эрсдэлд өртөж болох нийт багцын хэмжээ, кредит метрикийн таамаглал, тогтоосон лимитийн гажилт, VaR, хөрвөх чадварын харьцаа болон эрсдэлийн утгуудын өөрчлөлтийг тусгана.

Улирал бүр АПУХ болон Эрсдэлийн хороо нь Банкны эрсдэлд үнэлэлт, дүгнэлт өгөхөд бүх шаардлагатай мэдээллээр хангах зорилготой иж бүрэн эрсдэлийн тайланг хүлээн авдаг. Хоёр долоо хоног бүр Актив пассивын удирдлагын хороонд VaR, хөрвөх чадварын шинжилгээ, зах зээлийн эрсдэлийн лимитийн биелэлт болон бусад аливаа эрсдэл үүсгэх хүчин зүйлийн талаар танилцуулдаг

30. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

30.1 Оршил (үргэлжлэл)

Эрсдэлийг бууруулах

Хүүний түвшний эрсдэл, гадаад валютын ханшийн өөрчлөлт, зээлийн эрсдэл болон ирээдүйн үйл ажиллагаанаас үүдэж болзошгүй эрсдэлийн хэмжээг мэдрэмжийн шинжилгээ болон VaR аргаар тооцон, хянаж ажилладаг. Банк зээлийн эрсдэлийг барьцаа хөрөнгө болон батлан даалт гаргуулах замаар бууруулдаг.

Эрсдэлийн хэт төвлөрөл

Ижил төрлийн бизнесийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг, эсвэл нэгэн ижил газар зүйн бүсэд болон эдийн засгийн тухайлсан нэг салбарт бизнес эрхэлдэг харилцагчдын үйл ажиллагаанд улс төр, эдийн засаг болон бусад аливаа өөрчлөлт гарахад тэдгээрийн гэрээний үүргээ гүйцэтгэхэд ижил маягаар нөлөөлөхөөр байвал төвлөрөл нь бий болдог. ТУЗ-ийн дэргэдэх ЭУХ нь эдийн засгийн салбарын төвлөрөл, нэг зээлдэгчийн төвлөрөл, шинэ бүтээгдэхүүний төвлөрөл болон хэвийн бус зээлийн харьцаа зэрэгт тавигдах хязгаарлалт, стандартуудыг тогтоодог. Төвлөрөл нь тухайн нэгж салбарт болон газар зүйн байрлалд нөлөөлж буй нөхцөл байдалд Банк хэрхэн гүйцэтгэлээ хангах мэдрэмжийг илтгэнэ. Банкны гүйцэтгэлийг өсөлттэй тодорхой нэг эдийн засгийн салбар болон газарзүйн бүсээс хэр хамааралтай байгааг төвлөрөл нь илэрхийлдэг.

Эрсдэлийн хэт төвлөрлөөс зайлсхийх үүднээс Банк өөрийн бодлого, журамдаа тархаагдсан багцтай байх удирдамжийг тусгасан байдаг. Улмаар зээлийн төвлөрлийн эрсдэлийг Банк тогтмол хянаж удирддаг. Монголбанк нь дараах зохистой харьцааг тогтоож, биелүүлэхийг шаарддаг. Үүнд:

- Нэг зээлдэгч болон түүний холбогдох этгээдэд олгох нийт зээлийн дүн болон зээлтэй адилтгах бусад хөрөнгийн нийлбэр дүн нь Банкны өөрийн хөрөнгийн 20%-аас хэтрэхгүй.
- Банк холбогдох этгээдэд олгосон зээлийн хэмжээ болон зээлтэй адилтгах бусад хөрөнгийн дүн нь Банкны өөрийн хөрөнгийн 5%-аас, тэдгээрийн нийлбэр дүн нь өөрийн хөрөнгийн 20%-аас тус тус хэтрэхгүй.

Банкны бодлого нь эх үүсвэрийн төвлөрлийн хэмжээтэй уялдуулсан хөрвөх чадварын хүрэлцээтэй байхыг шаарддаг.

30.2 Зээлийн эрсдэл

Банкны харилцагч, үйлчлүүлэгч, зээлдэгчид нь зээлийн хүү, үндсэн төлбөрийг төлөх чадваргүй болох эсвэл төлөхийг хүсэхгүй байх, зээлийн гэрээний болон бусад санхүүгийн хэрэгслүүдтэй холбоотой үүргээ биелүүлэхгүй байх эрсдэлийг зээлийн эрсдэл гэдэг. Банк нь зээлийн өргөдлүүдийг анхааралтай хянах, эрсдэлийн түвшинд тохируулсан хүүний хувь хэмжээг тогтоох, харилцагч талуудыг газарзүйн байршил, аж үйлдвэрийн салбараар ангилан зээлийн эрсдэлд өртөх түвшинд хязгаар тогтоох зэргээр зээлийн эрсдэлд хяналт тавьдаг.

Банк нь харилцагч талуудын зээлжих чадварт орж болзошгүй өөрчлөлт (барьцаа хөрөнгөө тогтмол шинэчлэх гэх мэт)-ийг эртнээс олж таних зорилгоор зээлийн чанарын хяналтын процессийг нэвтрүүлсэн билээ. Зээлийн чанарын хяналтын процесс нь Банкинд болзошгүй алдагдлыг тодорхойлох, засах арга хэмжээнүүдийг эрт авах боломжийг олгодог. Банк зээлийн үйл ажиллагааг сайжруулахын тулд зээлийн журам зааврыг олон улсын стандарт болон Монголбанкны хэрэгжүүлж буй эрх зүйн баримт бичгүүдэд нийцүүлэн тогтмол шинэчлэн сайжруулдаг.

Зээлтэй холбоотой болзошгүй үүргийн эрсдэл

Банк нь баталгаа, батлан даалт гаргадаг. Улмаар банк харилцагчийн өмнөөс төлбөр төлөх үүргийг хүлээдэг. Харилцагчийн өмнөөс төлбөр төлсөн тохиолдолд баталгаа батлан даалтын нөхцөл дээр тулгуурлан харилцагчдаас эргүүлэн татдаг. Эдгээр нь Банкинд зээлтэй нэгэн адил эрсдэлийг учруулах ба түүнийг мөн зээлийн үйл ажиллагааны бодлого, журмаар зохицуулдаг.

Үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээ

Чанаргүйдэл, үнэ цэнийн бууралт ба сайжруулалтын тодорхойлолт

Зээлдэгч гэрээгээр хүлээсэн төлбөрөө 90 болон түүнээс дээш хоногоор хугацаа хэтэрсэн эсвэл Банк зээлдэгчийн барьцаа хөрөнгийг борлуулах замаар эргэн төлөлтийг гүйцээх магадлалтай бүх тохиолдолд тухайн санхүүгийн хэрэгслийг үл төлөгдөх магадлалтай гэж үзэн хүлээгдэж буй алдагдлыг тооцдог.

Харилцагчдын санхүүгийн хэрэгслийг чанарын үнэлгээгээр үнэлж зээлийг “үнэ цэнийн бууралттай” гэж үзэх болон эргэн төлөгдөхгүй байх магадлалуудыг Банк авч үздэг. Энэ тохиолдолд Банк харилцагчийн санхүүгийн хэрэгслийг үл төлөгдөх магадлалтай эсэхийг нарийвчлан шинжилж хүлээгдэж буй алдагдлыг 2-р шатлал эсвэл 3-р шатлалын алинд нь тооцоологдохыг тодорхойлох замаар үнэлгээг хийнэ. Чанарын үнэлгээг хийхдээ дараах хүчин зүйлийг харгалзан үздэг. Үүнд:

- Зээлдэгч гэрээгээр хүлээсэн төлбөрөө 90 болон түүнээс дээш хоногоор хугацаа хэтрүүлсэн

30. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

30.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Үнэ цэнийн бууралтын үнэлгээ (үргэлжлэл)

Чанаргүйдэл, үнэ цэнийн бууралт ба сайжруулалтын тодорхойлолт (үргэжлэл)

- Дараах нөхцөлөөр зээлдэгч нь санхүүгийн бэрхшээлтэй улмаас зээлийн бүтцэд өөрчлөлт оруулсан:
 - 90-ээс дээш хоногоор хүүний тооцооллыг зогсоосон
 - Зээлийн үндсэн төлбөрийн хуваарьт өөрчлөлт оруулж ирэх 12 сарын нийт зээлийн үндсэн төлбөрийн эргэн төлөлт нь анхны эргэн төлөлтийн хуваариас 50%-аар буурсан
 - Зээлийн эргэн төлөгдөх хугацааг анхны хугацаатай харьцуулахад 12 сараас дээш хугацаагаар сунгасан
 - Зээлийн хүүний болон үндсэн төлөлтийн эргэн төлөлтийн хуваарь болон хүүний түвшинд өөрчлөлт оруулсан нь анхны зээлийн гэрээгээр хүлээсэн төлбөрүүдийн өнөөгийн үнэ цэнийг 10%-иас дээш хувиар бууруулсан
- Зээлдэгч нь дампуурлаа зарласан эсвэл дампуурлын үйл ажиллагааг эхлүүлсэн.
- Тайлагналын өдрөөр үнэ цэнийн бууралттай (үл төлөгдөх) гэж үзэх шинж тэмдэг байгаа үед зээлдэгчийн бусад санхүүгийн хэрэгслүүдийг 3-р шатлалд ангилна. Үүний зэрэгцээ, нэг зээлдэгчид олгосон өөр өөр салбарын зээлүүдийг (“байгууллагад олгосон бизнесийн зээл” болон “хуулийн этгээдэд олгосон төслийн зээл”) тусад нь авч үзэхгүй.

Үл төлөгдөх магадлалд орох эсэх шалгууруудын хүчин зүйл нь дараалсан зургаан сар үргэлжлэн илрээгүй бол санхүүгийн хэрэгслийг "үнэ цэнэ сайжирсан" гэж үзэн 3-р шатлалаас шилжүүлэх эсэхийг Банк өөрийн бодлогоор зохицуулна. Хөрөнгийн зээлийн үнэлгээ сайжирсаны улмаас 1-р шатлал болон 2-р шатлалд дахин ангилах эсэх шийдвэр нь тухайн зээлийн болон зээл олгох үеийн дотоод үнэлгээтэй харьцуулахад эрсдэл хэрхэн өөрчлөгдсөн байгаагаас хамаарна.

Банкны дотоод үнэлгээний систем болон ЧМ-ын тооцоолол

Банкны эрсдэлийн удирдлагын хэлтэс нь дотоод үнэлгээний загварыг гаргадаг. Энэхүү загварууд нь чанарын болон тоон мэдээллийг агуулдаг бөгөөд зээлдэгчийн онцлог мэдээллээс гадна зээлдэгчийн зан төлөвт нөлөөлж болох гадны нэмэлт мэдээллийг ашигладаг. Хэрэв боломжтой бол Банк нь олон улсын үнэлгээний байгууллагууд (Мүүдийс, Фитч, гэх мэт)-ын мэдээллийг аль шатлалд хөрөнгийг ангилах эсэхээ шийдэхдээ ашигладаг.

Харилцагчдад олгосон зээл болон урьдчилгаа төлбөрийн чанаргүйдлийн магадлалыг (ЧМ) тооцохдоо түүхэн мэдээллүүд дээр үндэслэн тооцох бөгөөд холбогдох макро эдийн засгийн хүчин зүйлсийг ашиглан урьдчилан таамаглалын тохируулгыг хийнэ. ЧМ нь нөхцөлт ЧМ гэж тодорхойлогддог бөгөөд энэ нь өмнөх хугацаанд тухайн дансны хувьд хийгдсэн бүрэн ба хэсэгчилсэн төлөлтийг харгалзан үзэж ЧМ муруйг бий болгодог. Түүнчлэн, Банк ЧМ муруйг янз бүрийн хугацааны хувьд тооцоолохын тулд “кохорт” дүн шинжилгээг ашигладаг.

Хөрөнгө зохицуулалт, арилжаа ба банк хоорондын харилцаа

Банкны хөрөнгө зохицуулалт, арилжаа ба банк хоорондын харилцаа болон хамтрагч талуудад санхүүгийн байгууллагууд, банк, брокер-дилерүүд, хөрөнгийн биржүүд болон клиринг төвүүд багтана. Банкны Хөрөнгө зохицуулалтын газраас олон улсын үнэлгээний агентуудын (тухайлбал, Мүүдис) нийтэд нээлттэй гадаад мэдээлэлд дүн шинжилгээ хийж дотооддоо үнэлгээ өгөх замаар дээр дурдсан харилцаануудаа зохицуулдаг.

Бизнесийн зээл

Бизнесийн зээлийн эрсдэлийг үнэлэхдээ харилцагчийн санхүүгийн түүхэн, одоо, ирээдүйн нөхцөл байдлыг харгалзан үздэг. Үүнд:

- Харилцагчийн санхүүгийн төсөөлөл болон түүхэн мэдээлэл. Энэхүү санхүүгийн мэдээлэл нь харилцагчийн санхүүгийн гүйцэтгэлийн хэрэгжилт, хүлээгдэж буй үр дүн, төлбөрийн чадварын харьцаа, хөрвөх чадварын харьцаа болон бусад холбогдох санхүүгийн чадамжийг үнэлэх харьцаануудыг агуулна. Эдгээр үзүүлэлтүүдийн зарим нь үйлчлүүлэгчидтэй хийсэн гэрээнүүд дээр тулгуурласан байдаг тул илүү анхаарч авч үздэг.
- Харилцагчдын талаарх бусад эх сурвалжаас гаралтай нийтэд нээлттэй мэдээлэл.
- Макро-эдийн засгийн болон геополитикийн аливаа мэдээлэл
- Банкны гүйцэтгэлд хамаарах харилцагчийн менежментийн чанар, ур чадварын талаарх бодитой мэдээлэл

Үнэлгээний арга барилын цар хүрээ нь зээлийн хэмжээ болон харилцагчийн хэмжээнээс шалтгаалан өөр өөр байдаг. Зарим бизнесийн зээл нь жижиг бизнест зориулсан Банкны дотоод загвараар үнэлэгддэг.

30. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

30.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Хэрэглээний болон орон сууцны зээл

Хэрэглээний зээлд иргэдийн бүх төрлийн хэрэглээний зээл, кредит карт болон орон сууцны зээлүүд багтдаг. Эдгээр зээлийн бүтээгдэхүүнүүд болон зарим жижиг бизнесийн зээлийн эрсдэлийн үнэлгээг зээлдэгчийн хугацаа хэтрэх магадлалыг тодорхойлох аргачлалаар үнэлдэг. Үүнд: хүн ам зүй, зээл хүсэгчийн зээлийн түүх, барьцаа хөрөнгө, одоогийн орлогын түвшин, дансны орлогын өөрчлөлт, өр төлбөрийн үлдэгдэл болон хүссэн зээлийн нөхцөл зэргийг харгалзан үздэг.

Банкны дотоод үнэлгээ

Санхүүгийн хөрөнгийн зээлийн чанарыг Банк дотооддоо боловсруулсан зээлийн үнэлгээг ашиглан удирддаг. Зээлийн багц бүрийн эрсдэлийн үнэлгээг үнэн зөв, нэгэн жигд байлгах нь Банкны бодлого юм. Энэ нь холбогдох эрсдэлийн удирдлага, болон зээлийн эрсдэлийг зээлийн бүтээгдэхүүний төрөл бүрээр харьцуулах боломжийг олгодог. Үнэлгээний систем нь санхүүгийн болон статистикийн олон төрлийн дүн шинжилгээнүүдээс бүрдэх бөгөөд үүнд багцын ба зах зээлийн мэдээллүүд нэгтгэгдэж, харилцагч талын эрсдэлийг хэмжих гол хүчин зүйл болдог. Эрсдэлийн бүх түвшинг олон төрлийн зээлд нийцүүлэн боловсруулсан бөгөөд үл төлөлтийн эрсдэлийн зэргийг, зээлийн барьцаа хөрөнгө байгаа эсэх эсвэл бусад зээлийн эрсдэлийг бууруулах аргыг харгалзан Банкны үнэлгээний бодлогын дагуу гаргадаг. Харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгааас бусад санхүүгийн хөрөнгийн зээлийн чанарыг Мүүдисийн үнэлгээ, Стандарт & Поорсийн эсвэл Фитч үнэлгээний дагуу ангилдаг.

Банкны дотоод үнэлгээ

Дотоод үнэлгээ	Дотоод үнэлгээний тайлбар	Олон улсын үнэлгээ
А	Маш сайн	A- to AA+
Б	Сайн	BBB- to BBB+
В	Хэвийн бус	B- to BB+
Г	Хугацаа хэтэрсэн	Caa-C
Д	Үнэ цэнэ буурсан	–
Үнэлэгдээгүй	Үнэлэгдээгүй	–
Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ буурсан	Тусгай үнэлгээгээр үнэ цэнэ буурсан	–

Чанаргүйдэлд өртөх дүн (“ЧӨД”)

Чанаргүйдэлд өртөх дүн нь (ЧӨД) харилцагчийн алдагдал хүлээх дүн болон эрт эргэн төлөлт хийх чадвар зэргийг харгалзан үзэж санхүүгийн хэрэгслийн үнэ цэнэ буурах үед тооцсон бодит хэмжээг хэлнэ. Зээлийн карт болон бусад зээлийн шугамын чанаргүйдэлд өртөх дүнг тодруулга 2.4-өөс харна уу.

1-р шатлалд буй зээлийн ЧӨД-г тооцоолохдоо Банк нь 12 сар дотор үүсэж болох чанаргүйдэх тохиолдлыг 12 сарын ЗҮЦХА-г тооцоход авч үзнэ. 2-р шатлал болон 3-р шатлалуудад ЧӨД-г тодорхойлохдоо нийт хугацааны түүхэн чанаргүйдэх тохиолдлыг авч үзнэ.

12 сарын болон зээлийн хугацааны ЧӨД нь бүтээгдэхүүний төрлөөс хамааран хүлээгдэж буй төлбөрийг үндэслэн тодорхойлогддог:

- Хорогдуулсан болон нэг удаагийн эргэн төлөлттэй зээлийн, зээлдэгчийн 12 сарын хугацаанд эсвэл зээлийн хугацаанд нь төлөх гэрээний төлбөрт үндэслэнэ. Мөн түүнчлэн зээлдэгчийн хүлээгдэж буй илүү төлөлтийг тохируулж өгнө. Энэхүү тооцоололд эрт төлөлт/дахин санхүүжүүлэлтийн таамаглалыг мөн тусгаж өгнө.
- Зээлийн шугамын бүтээгдэхүүний хувьд, нийт лимитээс ашигласан хувиар ЧӨД-г тооцдог.

Чанаргүйдэхэд хүлээх гарз

Чанаргүйдэхэд хүлээх гарз (ЧХГ)-ыг ЭНУГ жил бүр үнэлдэг бөгөөд зээл чанаргүйдэхэд банкны хүлээх гарзыг ЧХГ харуулдаг. ЧХГ нь зээлдэгч, барьцаа хөрөнгийн хүрэлцээ, нэхэмжлэлийн төрөл болон хугацаанаас хамааран өөр өөр байна. ЧХГ нь чанаргүйдэхэд нэгжид ногдох алдагдлын хувиар илэрхийлэгддэг.

ЧХГ-ыг 12 сар эсвэл гэрээний нийт хугацаагаар тооцдог. Дараагийн 12 сард чанаргүйдвэл хүлээх гарзын хувийг 12 сарын ЧХГ-аар, харин зээлийн үлдэгдэл хугацааны туршид гарах алдагдлын хувийг зээлийн хугацааны ЧХГ-аар илэрхийлдэг.

ЧХГ нь барьцааны үнэ болон төлөлтөөс хамааран хугацааны туршид өөрчлөгдөж байдаг. ЧХГ -ийн коэффициентийн гол элементүүд нь:

- Цагийн хэмжээс (ЧӨД параметрийг баталгаатай, баталгаагүй хэсэгт хуваах) ба
- Барьцаа хөрөнгийн үнэ цэнэ өөрчлөгдөхөд (үл хөдлөх хөрөнгө гэх мэт барьцааны тохиолдолд үнэ нь өөрчлөгдөхгүй хэвээр байж болно)

30. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

30.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Чанаргүйдэхэд хүлээх гарз (үргэжлэл)

Санхүүгийн хэрэгсэлд барьцаа хөрөнгө байхгүй, үл төлөлтийн түүхэн өгөгдөл хангалттай байгаа тохиолдолд банк мэргэжилтний дүгнэлт гаргадаг. Тайлангийн өдрөөрх нөхцөл байдал, өгөгдлийн бүрэн гүйцэд байдлаас хамааран Банк ЧХГ-ийн коэффициентийн үе шатыг тодорхойлохын тулд түүхэн өгөгдлөө эсвэл гадаад эх сурвалжаас авсан түүхэн өгөгдлийг ашигладаг.

Зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлт

Банк нь ЗҮЦХА-д хамаарах бүх хөрөнгийг тасралтгүй хянадаг. Тухайн нэг санхүүгийн хэрэглүүр эсвэл багц хэрэглүүр нь 12 сарын ЗҮЦХА эсвэл нийт хугацааны ЗҮЦХА-т хамаарах эсэхийг тодорхойлохын тулд Банк нь уг хөрөнгүүдийг анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш зээлийн эрсдэлд мэдэгдэхүйц өсөлт гарсан эсэхийг үнэлдэг.

Банк нь гэрээний нөхцөлд өөрчлөлт орсон хөрөнгийн зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц өссөн тохиолдолд чанарын шинжилгээ хийдэг. Зарим тохиолдолд зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийн шалтгааныг чанаргүйдэл бус “Чанаргүйдлийн тодорхойлолт”-д дурьдагдсан үйл явдлуудтай холбож тайлбарладаг. Зээлийн ангиллын өөрчлөлтийг үл харгалзан 30 хоногоос дээш хугацаа хэтрэлтэй зээлийн эрсдэл мэдэгдэхүйц өссөн байна гэж үздэг.

Ижил төстэй бүлэг хөрөнгүүдийн ЗҮЦХА-г тооцохдоо, анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлт гарсан эсэхийг шинжлэхдээ ижил арга, аргачлалуудыг ашигладаг.

Бүлгийн үнэлгээгээр санхүүгийн хөрөнгүүдийг ангилах нь

Доорх хүчин зүйлээс хамаарч “ЗҮЦХА зарчмуудын тойм” 2.4-т тайлбарласнаар Банк нь ЗҮЦХА -ын нөөцийг бүлгийн болон тусгай үнэлгээгээр тооцдог.

Банк нь ЗҮЦХА -ийг тусгай үнэлгээгээр тооцоолох хөрөнгийн ангилалд зээлийн багц үл хамааран үлдэгдэл балансаар эхний 40 эсвэл зээлийн багцаас үл хамааран 500 сая төгрөгөөс дээш зээлийн үлдэгдэлтэй 3-р шатны зээлдэгч нар орно.

Банк нь ЗҮЦХА -ийг бүлгийн үнэлгээгээр тооцоолох үед тусгай үнэлгээнд ороогүй бүх зээлийг оруулна. Банк нь зээлийн зориулалт, бүтээгдэхүүнээс хамааран доорх жижиг багцуудад ангилдаг.

- Бизнесийн зээлүүд
- Хэрэглээний зээлүүд
- Орон сууцны зээлүүд

ЗҮЦХА -ын загварын өгөгдөлд дүн шинжилгээ хийх нь – Ирээдүйн мэдээлэл

Банк нь ЧМ болон ЗҮЦХА-г тооцоолохдоо ирээдүйг илтгэх мэдээллийг ашиглан ирээдүйн макро эдийн засгийн өөрчлөлт ЗҮЦХА-д хэрхэн нөлөөлж болохыг харгалзаж үздэг. Энгийн шугаман хамаарлын аргыг ашиглан ажиглагдахуйц чанаргүйдлийн/дефолтын хувь болон макро эдийн засгийн хүчин зүйл хоорондын харилцан хамаарлыг тооцдог. Ашигласан мэдээллийн багцад зээлийн бүтээгдэхүүн бүрд хамаарах ЧМ болон голлох макро хүчин зүйлүүдийн улирал бүрийн мэдээллүүд ордог болно. Макро эдийн засгийн хүчин зүйлийн мэдээллийг Үндэсний статистикийн хорооны мэдээллийн сангаас татдаг бол ЧМ хувь нь банкны дотоод мэдээллийн сангаас болон Мүүдийс зэрэг олон улсын үнэлгээний байгууллагуудаас гаргасан түүхэн мэдээллийг ашигладаг. Банкны хувьд бизнесийн зээлд дотоодын нийт бүтээгдэхүүн, инфляцийн түвшин, ажилгүйдэл ба ам долларын ханш, орон сууцны зээлд инфляцийн түвшин болон өрхийн хэрэглээ, хэрэглээний зээлд өрхийн хэрэглээ, экспорт, ажилгүйдлийн түвшин болон мөнгөний нийлүүлэлт зэрэг макро эдийн засгийн хүчин зүйлсийг ашигладаг.

Арга зүйн хувьд, эхлээд оновчтой макро эдийн засгийн хүчин зүйлүүдийг урьдчилан сонгохдоо шугаман хамаарлын шинжилгээ хийсэн ба дараа нь коэффициентуудыг энгийн регрессийн шинжилгээ ашиглан тооцоолсон. Тооцооллын үр дүнд гарсан коэффициентууд болон таамаглалуудаас ЧМ-д хамаарах ирээдүйн талаарх мэдээлэл хүчин зүйлүүдийг тохируулан авч үзсэн тул урьдчилсан чанаргүйдлийн хувь болон түүхэн дундаж чанаргүйдлийн хувийн харьцааг ЧМ болгон авч үзсэн.Эдгээр тохируулга нөлөөлөгч хүчин зүйлс болон тохируулсан ЧМ хувиуд нь ирээдүйн эдийн засгийн өсөлтийн талаар хамгийн бодитой төсөөлөл өгч чадна гэж үзсэн тул ЗҮЦХА загварын суурь төсөөлөл болно. Сайн болон муу төсөөллүүдийг тухайн загвараар таамагласан чанаргүйдлийн хувь дахь түүхэн тохируулагч хүчин зүйлүүдийг үндэслэн тооцсон ба тохируулагч хүчин зүйлийн тархалтыг тодорхой тоонуудаар хэмжсэн. Төсөөлөл бүрийн ЗҮЦХА-г тухайн төсөөлөлд хамаарах ЧМ хувьд үндэслэн тооцсон бол бодит ЗҮЦХА-г дээрх гурван төсөөллийн дараах пропорцоор жигнэсэн дунджаар авсан байна. Үүнд: сайн төсөөллийн 10%, муу төсөөллийн 30% ба суурь төсөөллийн 60%.

30. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

30.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

ЗҮЦХА -ын загварын өгөгдөлд дүн шинжилгээ хийх нь – Ирээдүйн мэдээлэл (үргэлжлэл)

Доорх хүснэгтээр тохируулгын коэффициентыг 3 төсөөллөөр харууллаа:

2021 оны 12-р сарын 31-нээр

	Бизнесийн зээл	Орон сууцны зээл	Хэрэглээний зээл
Муу төсөөлөл	1.013	1.0058	1.0098
Суурь төсөөлөл	1.010	1.0050	1.0087
Сайн төсөөлөл	1.008	1.0032	1.0083

2020 оны 12-р сарын 31-нээр

	Бизнесийн зээл	Орон сууцны зээл	Хэрэглээний зээл
Муу төсөөлөл	1.023	1.0032	1.0047
Суурь төсөөлөл	1.019	1.0028	1.0041
Сайн төсөөлөл	1.014	1.0025	1.0034

Бүтцийн өөрчлөлт орсон зээлийн тойм

Эрсдэлийн удирдлагын үүднээс зээлд бүтцийн өөрчлөлт орсон бол Банкны тусгай хөрөнгийн хэлтэс нь зээлийг эргэн төлөгдөх хүртэл хяналт тавьдаг.

Доорхи хүснэгтэд бүтэц өөрчлөгдсөн санхүүгийн хөрөнгө нийт дансны дүн болон холбогдох ЗҮЦХА-г 2021 оны 12 сарын 31-нээр харуулав:

2021
мян.төг

Бүтэц өөрчлөгдсөн зээлүүд:

Дансны нийт үнэ	12,815,570
Холбогдох ЗҮЦХА	143,176

Эргэн төлөлтийн хойшлуулалт, баталгаатай зээл болон бусад дэмжлэг

Ковид-19-ийн улмаас Монгол Улсын Засгийн газраас зээлийн төлбөрийг тодорхой шалгуургүйгээр бүх зээлдэгчдэд хойшлууллах арга хэмжээ авсан. Зээлийн бүтэц өөрчлөлттэй холбоотой гарз нь материаллаг бус байсан.

Эрсдэлийн төвлөрлийн шинжилгээ

Банк дотооддоо хэрэглэдэг зээлийн үнэлгээний систем, шатлалыг ашиглан гаргасан зээлийн чанар болон зээлийн эрсдэлд өртөж болох хамгийн их дүнтэй холбоотой тодруулгуудыг 13, 14, 15 ба 16-р тодруулгаас харна уу.

Дараах хүснэгтэд Банкны харилцагчдад олгосон зээл, урьдчилгааг (Тодруулга 16) аж үйлдвэрийн салбараар нь ангилан, нийт дүнгээр (зээлийн барьцаа хөрөнгө эсвэл зээлийн чанарыг сайжруулах бусад зүйлүүдийг авч үзэхээс өмнөх нь) үзүүлэв:

30. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

30.2 Зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Эрсдэлийн төвлөрлийн шинжилгээ (үргэлжлэл)

	Нийт багцын хэмжээ			
	2021		2020	
	мян.төг	%	мян.төг	%
Барилга	23,668,354	15.74%	20,244,090	19.58%
Үл хөдлөх хөрөнгийн үйл ажиллагаа	39,448,850	26.23%	19,549,600	18.91%
Бөөний болон жижиглэнгийн худалдаа	24,197,022	16.09%	17,926,460	17.34%
Цахилгаан эрчим хүч, шатахуун	100,088	0.07%	14,569,820	14.09%
Боловсрол	325,655	0.22%	11,581,640	11.20%
Санхүү болон даатгалын үйл ажиллагаа	8,917,691	5.93%	7,200,500	6.97%
Удирдлагын болон дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагаа	621,233	0.41%	3,094,100	2.99%
Бусад	1,955,898	1.30%	1,991,360	1.93%
Тээвэр ба агуулахын үйл ажиллагаа	3,496,943	2.33%	1,827,000	1.77%
Эрүүл мэндийн үйлчилгээ	967,687	0.64%	1,183,840	1.15%
Боловсруулах үйлдвэрлэл	11,304,588	7.52%	1,324,250	1.28%
Урлаг үзвэр, тоглоом наадам	1,605,903	1.07%	1,101,300	1.07%
Зочид буудал, байр сууц, хоолны үйлчилгээ	836,702	0.56%	824,610	0.80%
Мэдээлэл холбоо	1,314,163	0.87%	832,190	0.81%
ХАА, ойн аж ахуй, ан агнуур	698,095	0.46%	51,730	0.05%
Хэрэглээ	29,701,752	19.75%	72,688	0.07%
Бусад	1,243,605	0.83%	–	0.00%
Нийт	150,404,229	100%	103,375,178	100%

Зээлийн барьцаа хөрөнгө ба бусад сайжруулалтууд

Шаардлагатай барьцаа хөрөнгийн үнэлгээний дүн болон төрөл нь зээлдэгч болон харилцагчийн зээлийн эрсдэлийн үнэлгээ ба олгох зээлийн төрлөөс хамаарна. Барьцаанд авсан хөрөнгийн гол төрлүүдийг дор үзүүлэв. Үүнд:

- Байгууллагуудад олгосон зээлийн хувьд үл хөдлөх хөрөнгө, бараа материал, үйлдвэр ба тоног төхөөрөмж, машин механизм;
- Жижиг бизнесийн зээлийн хувьд үл хөдлөх хөрөнгө, бараа материал
- Хэрэглээний зээлийн хувьд автомашин, санхүүжилтийн орлого, болон үл хөдлөх хөрөнгө, гэх мэт;
- Орон сууц худалдан авах зээлийн хувьд орон сууц;

Банк нь барьцаа хөрөнгийн зах зээлийн үнэ цэнийг тогтмол хянаж байдаг ба тухайн гэрээний дагуу шаардлагатай үед нэмэлт барьцаа хөрөнгө гаргуулахаар хүсэлт тавьдаг.

Банкны журмаар өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгүүдийг Банк нь зохион байгуулалттайгаар борлуулдаг. Хөрөнгийг борлуулсанаас орж ирсэн орлогыг зээлийн үлдэгдэл төлбөрийг багасгах эсвэл төлж дуусгахад зориулна. Банк нь өмчлөх бусад үл хөдлөх хөрөнгийг өөрийн бизнесийн хэрэгцээнд ашигладаггүй.

Банк дотооддоо хэрэглэдэг зээлийн үнэлгээний систем ба жилийн эцсийн шатлалын ангиллыг ашиглан гаргасан зээлийн чанар болон зээлийн эрсдэлд өртөж болох хамгийн их дүнтэй холбоотой тодруулгуудыг 13, 14, 15 ба 16-р тодруулгаас харна уу. Санхүүгийн хэрэгслүүд нь бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгддэг санхүүгийн хэрэгслүүдийн хувьд тодруулга 15-д, ирээдүйн үнэлгээний өөрчлөлтөөс үүдэн гарах зээлийн эрсдэлд өртөж болох хамгийн их дүнг бус харин одоогийн байгаа зээлийн эрсдэлийг харуулсан.

Банкны харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгааны барьцааг доор харуулав.

	Дансны үнэ мян.төг	Барьцааны дүн мян.төг
2021 оны 12 сарын 31		
Бизнесийн зээл	104,681,839	239,273,839
Хэрэглээний зээл	23,130,141	51,201,440
Орон сууцны зээл	22,592,249	31,663,823
	150,404,229	322,139,102
2020 оны 12 сарын 31		
Бизнесийн зээл	75,019,174	140,721,521
Хэрэглээний зээл	14,569,824	24,991,078
Орон сууцны зээл	13,786,180	22,134,135
	103,375,178	187,846,734

30. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)**30.3 Төлбөрийн чадварын эрсдэл**

Санхүүгийн хэвийн болон тогтворгүй нөхцөл байдалд харилцагчийн өмнө хүлээсэн төлбөр тооцооны үүргээ гүйцэтгэж чадахгүй байвал Банк төлбөрийн чадварын эрсдэлд орно. Уг эрсдэлийг хязгаарлахын тулд удирдлага нь өөрийн үндсэн харилцах, хадгаламжийн эх үүсвэрээс гадна олон төрлийн эх үүсвэрийг төвлөрүүлсэн ба ирээдүйн мөнгөн урсгал болон төлбөрийн чадвараа өдөр тутам хянаж байдаг. Үүний тулд нэмэлт эх үүсвэр шаардагдсан үед ашиглагдах өндөр үнэлгээтэй барьцаа хөрөнгийн бэлэн байдал болон хүлээгдэж буй мөнгөн урсгал зэргийн үнэлгээ хийхийг шаарддаг. Богд банк нь Монголбанкнаас тогтоосон Төлбөрийн чадварын шаардлагаас илүү хэмжээтэй түргэн борлогдох активыг байнга барьж байдаг. Үүнээс гадна харилцагчдын нийт харилцах, хадгаламжийн 6%- 18%-тай тэнцэх бэлэн мөнгийг Монголбанкинд заавал байршуулж байх ёстой.

Санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээний үлдэж буй хугацаагаар шинжилсэн шинжилгээ

Дараах хүснэгтэд 2021 болон 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх Банкны санхүүгийн өр төлбөр болон хөрөнгийн дуусгавар хугацааг тэдгээрийн аливаа нэг хөнгөлөлтгүйгээр, гэрээний дагуу эргэн төлөх үүрэг дээр үндэслэн харууллаа. Гэсэн хэдий ч, Банк харилцагчдын дийлэнх нь гэрээт хугацаанаасаа өмнө зарлагын гүйлгээ хийхгүй гэсэн хүлээлттэй байгаа ба хадгаламжийн татан авалтын түүхэн өгөгдөл дээр үндэслэн Банкны хүлээж буй мөнгөн урсгалыг хүснэгтэд тусгаагүй болно.

	Хугацаагүй мян.төг	3 сараас доош мян.төг	3-аас 6 сар мян.төг	6 сараас 1 жил мян.төг	1-ээс 5 жил мян.төг	5-аас дээш жил мян.төг	Нийт мян.төг
2021 оны 12 сарын 31-нээр							
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	12,087,625	94,482,932	–	–	–	–	106,570,557
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	1,620,019	24,809,491	–	–	–	–	26,429,510
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	–	6,249,635	1,577,937	1,853,489	14,555,967	19,116,359	43,353,387
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	379,046	297,291,60	21,195,377	37,669,052	101,301,104	40,282,388	230,556,127
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	–	458,038	–	–	–	–	458,038
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	14,086,690	155,729,256	22,773,314	39,522,541	115,857,071	59,398,747	407,367,619
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	–	24,801,174	–	–	–	–	24,801,174
Репо хэлцэл	5,006,541	8,548,892	623,249	11,204,278	30,784,670	–	56,167,630
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	29,980,621	7,831,713	11,071,017	13,838,823	115,503,152	1,584	178,226,910
Зээлээр авсан эх үүсвэр	–	21,582	21,582	8,287,417	–	–	8,330,581
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	360,473	626,897	636,293	1,132,317	353,177	–	3,109,157
Түрээсийн өглөг	–	201,553	201,553	403,105	3,076,628	139,255	4,022,094
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	35,347,635	42,031,811	12,553,694	34,865,940	149,717,627	140,839	274,657,546

БОГД БАНК ХК
Санхүүгийн тайлангийн тодруулга – 2021 оны 12 дугаар сарын 31

30. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

30.3 Төлбөрийн чадварын эрсдэл (үргэлжлэл)

	Хугацаагүй мян.төг	3 сараас доош мян.төг	3-аас 6 сар мян.төг	6 сараас 1 жил мян.төг	1-ээс 5 жил мян.төг	5-аас дээш жил мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12 сарын 31-нээр							
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	14,166,775	39,500,000	–	–	–	–	53,666,775
Бусад банк, санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	1,305,843	36,240,447	–	–	–	–	37,546,290
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	–	4,995,546	1,114,811	280,302	2,242,415	17,555,048	26,218,122
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	408,633	19,418,386	14,060,603	24,239,241	85,666,917	30,709,378	174,503,158
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	–	762,595	–	–	–	–	762,595
Нийт санхүүгийн хөрөнгө	15,881,251	100,916,974	15,205,414	24,519,543	87,909,332	48,264,426	292,696,940
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	–	27,071,623	–	–	–	–	27,071,623
Репо хэлцэл	25,078,317	–	–	–	–	–	25,078,317
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	43,199,346	25,395,552	14,295,880	11,501,731	10,156,353	11,439	104,560,301
Зээлээр авсан эх үүсвэр	–	4,524,517	28,204	3,900,952	–	–	8,453,673
Бусад санхүүгийн өр төлбөр	–	150,269	–	–	–	–	150,269
Түрээсийн өглөг	–	155,131	155,131	310,939	2,927,493	–	3,548,694
Нийт санхүүгийн өр төлбөр	68,277,663	57,297,092	14,479,215	15,713,622	13,083,846	11,439	168,862,877

Дараах хүснэгтэд Банкны болзошгүй өр төлбөр болон үүргийн гэрээний дагуух дуусгавар хугацааг үзүүлээ. Олгогдоогүй зээлийн амлалтыг хамгийн анх олгогдох өдрөөр нь оруулсан болно. Гаргасан баталгаануудын гэрээнүүдийн хувьд, баталгааны ихэнх дүнг баталгаатай холбоотой төлбөр гарах боломжтой хамгийн ойрын хугацаанд хуваарилсан болно.

	Хугацаагүй мян.төг	3 сараас доош мян.төг	3-аас 6 сар мян.төг	6 сараас 1 жил мян.төг	1-ээс 5 жил мян.төг	5-аас дээш жил мян.төг	Нийт мян.төг
2021 оны 12 сарын 31-нээр							
Санхүүгийн баталгаа	13,620,349	106,623	722,946	–	–	–	14,449,918
Бусад олгогдоогүй зээлийн амлалт	99,355	–	–	–	–	–	99,355
Нийт баталгаа болон амлалт	13,719,704	106,623	722,946	–	–	–	14,549,273
2020 оны 12 сарын 31-нээр							
Санхүүгийн баталгаа	16,853,114	–	–	–	–	–	16,853,114
Бусад олгогдоогүй зээлийн амлалт	108,251	–	–	–	–	–	108,251
Нийт баталгаа болон амлалт	16,961,365	–	–	–	–	–	16,961,365

30.4 Зах зээлийн эрсдэл

Зах зээлийн эрсдэл гэдэг нь банкны балансын болон балансын гадуурх үр дүнд зах зээлийн өөрчлөлтийн улмаас тухайлбал хүүний түвшин, гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтөөс санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнэ эсвэл ирээдүйн мөнгөн урсгал хэлбэлзэх эрсдэлийг хэлнэ. Зах зээлийн удирдлага нь санхүүгийн байдлын тайлангийн хамгийн үр ашигтай бүтцийг бий болгож, түүгээрээ дамжуулан хамгийн өндөр хүүний үр ашиг хүртэх зорилготой байдаг.

Хүүний түвшний эрсдэл

Хүүний түвшний өөрчлөлтөөс банкны санхүүгийн үзүүлэлтийн үнэ цэнэ болон ирээдүйн мөнгөн урсгалд өөрчлөлт орж хүүний эрсдэл бий болдог. Банкинд зээлийн болон санхүүжилтийн, хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагаанууд нь хүүний эрсдэлийг бий болгодог. Хүүний хувь хэмжээний өөрчлөлт нь Банкны хүүний цэвэр орлогод тэр даруй нөлөөлдөг бол урт хугацаанд Банкны өөрийн хөрөнгөд нөлөөлдөг (Банкны хөрөнгө, өр төлбөр, тэнцлийн гадуурх зүйлсийн эдийн засгийн үнэ цэнэд нөлөөлөх учраас). Тодорхой хугацаанд байж болох хүүний хувь хэмжээний өөрчлөлтийн хязгаарыг Банкны удирдлага тогтоож өгдөг. Позицуудыг өдөр бүр хянаж байдаг ба хейджинг стратеги хэрэгжүүлэх замаар позицийг тогтоосон хязгаарын хүрээнд удирдаж ажилладаг.

Дараах хүснэгтэд Банкны орлогын тайлангийн зүйлүүдийн, бусад бүх хувьсагчууд тогтмол байх үед хүүний хувь хэмжээний зохистой, боломжит өөрчлөлтүүдэд үзүүлэх мэдрэмжийг харуулав. Орлогын тайлангийн мэдрэмж гэж нэг жилийн хүүний цэвэр орлогод хүүний өөрчлөлт (2021 оны 12 дугаар сарын 31 ба 2020 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн хөвөгч хүүний өөрчлөлт)-ийн үзүүлэх нөлөөллийг хэлнэ.

30. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

30.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Хүүний түвшний эрсдэл (үргэлжлэл)

Валют	Өсөлт/Бууралт	Цэвэр хүүний орлогын мэдрэмж	
		2021 мян.төг	2020 мян.төг
Төгрөг	+/-100	+/-107,573	+/-810,719
Ам.доллар	+/-100	+/-58,452	+/- 30,889
Бусад	+/-100	+/-3,864	+/- 14,431

Гадаад валютын эрсдэл

АПУХ-оос гадаад валютын ханшаас хүлээж болзошгүй алдагдалд лимит тогтоодог ба хэрэгжилтэд байнгын хяналт тавьж ажилладаг. Банк нь Монголбанкнаас тогтоосон гадаад валютын нээлттэй позицитай зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг хангах болон гадаад валютын ханшийн хөдөлгөөн Банкны төлбөрийн чадвар, ашигт ажиллагаанд хэрхэн нөлөөлж буйг үнэлэх аргаар гадаад валютын эрсдэлийг удирддаг. Үүнээс гадна Банк нь гадаад валютын эрсдэлийг удирдахдаа VaR загварыг хэрэглэж байна. АПУХ улирал бүрийн валютын позицитай алдагдлын хязгаарыг тогтоодог. Зах зээлийн эрсдэлийн удирдлага батлагдсан лимитийн хэмжээнд гадаад валютын үйл ажиллагаа явагдаж байгаа эсэхийг хянаж байдаг.

‘VaR’ аргачлалын зорилго, төсөөлөл, хязгаарлалтууд

VaR нь зах зээлийн үнэ ба үнийн ирээдүйн хөдөлгөөн нь статистик тархалттай байна гэж үздэг, мөн зах зээлийн үнийн түүхэн корреляц ба огцом өөрчлөлтүүд дээр суурилдаг учраас энэ аргыг хэрэглэхэд зарим нэг хязгаарлалтууд байдаг. VaR арга нь мэдээллийг гаргахдаа түүхэн өгөгдлүүд дээр их тулгуурладаг, эрсдэлийн хүчин зүйлүүдийн ирээдүйн өөрчлөлт ба хөдөлгөөнийг тодорхой харуулж чаддаггүй зэргийн улмаас хэрэв эрсдэлийн хүчин зүйлүүдийн өөрчлөлт нь хэвийн тархалттай байна гэсэн төсөөллөөс зөрвөл, зах зээлийн том хөдөлгөөний магадлалыг дутуу үнэлж болно. Эрсдэлийн хүчин зүйлүүд ба тодорхой нэг хэрэгслүүдийн хувьд тэдгээр хүчин зүйлүүдийн хоорондын хамаарлын талаар хийсэн төсөөллүүдийн улмаас VaR нь дутуу эсвэл илүү тооцоолж болно.

Позицууд нь өдрийн туршид өөрчлөгдөөгүй байсан ч VaR нь зөвхөн ажлын өдөр дуусах үеийн байдлаарх багцын эрсдэлийг илэрхийлдэг ба 99 хувийн итгэлцлийн түвшнээс давсан аливаа нэг алдагдлыг тооцож үздэггүй. VaR-ын хязгаар ба алдагдлын хэмжээ нь удирдлагаас тогтоож өгсөн хязгаарт байгаа эсэхийг тогтмол шалгаж үздэг. Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн санхүүгийн хэрэгсэл дээр нэг өдрийн хугацаанд гарч болох алдагдлын хэмжээг VAR аргаар тооцоолж гаргасныг дор үзүүлэв.

	Түүхэн загвар	
	2021 мян.төг	2020 мян.төг
12 сарын 31-ний өдөр	118,406	36,548
Өдрийн дундаж	6,242	3,518
Дээд хэмжээ	173,225	21,864
Доод хэмжээ	879	7,135

БОГД БАНК ХК**Санхүүгийн тайлангийн тодруулга – 2021 оны 12 дугаар сарын 31****30. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)****30.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)**

Дараах хүснэгтэд Банкны гадаад валютын эрсдэлийг 2021 болон 2020 оны 12 сарын 31-ний өдрийн байдлаар үзүүлэв. Хүснэгтэд санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бүртгэлийн дүнг гадаад валют тус бүрээр бүлэглэн үзүүлэв.

	Төгрөг	Ам.доллар	Бусад	Нийт
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
2021 оны 12 сарын 31-нээр				
Санхүүгийн хөрөнгө				
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	102,030,489	3,413,439	867,536	106,311,464
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	13,873,151	11,587,116	961,394	26,421,661
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	26,599,467	10,070,319	–	36,669,786
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	141,146,689	6,764,228	–	147,910,917
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	283,949	–	–	238,949
Нийт	283,933,745	31,835,102	1,828,930	317,597,777
Санхүүгийн өр төлбөр				
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	13,823,180	10,970,453	–	24,793,633
Репо хэлцэл	49,712,396	–	–	49,712,396
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	117,914,733	18,040,486	1,159,054	137,114,273
Зээлээр авсан эх үүсвэр	8,212,568	–	–	8,212,568
Түрээсийн өглөг	2,994,860	–	–	2,994,860
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	2,935,202	–	–	2,935,202
Нийт	195,592,939	29,010,939	1,159,054	225,762,932
2020 оны 12 сарын 31-нээр				
Санхүүгийн хөрөнгө				
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	49,029,250	1,144,600	3,381,459	53,555,309
Бусад банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	27,702,446	9,550,777	276,492	37,529,715
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	9,774,886	10,314,761	–	20,089,647
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	97,070,496	4,192,500	–	101,262,996
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	522,355	56,990	–	579,345
Нийт	184,099,433	25,259,628	3,657,951	213,017,012
Санхүүгийн өр төлбөр				
Бусад банкны харилцах, хадгаламж	10,388,204	11,486,553	5,174,038	27,048,795
Репо хэлцэл	25,048,873	–	–	25,048,873
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	87,328,403	13,117,136	228,988	100,674,527
Зээлээр авсан эх үүсвэр	2,974,919	–	4,489,813	7,464,732
Түрээсийн өглөг	2,292,720	–	–	2,292,720
Бусад санхүүгийн хөрөнгө	159,357	–	–	159,357
Нийт	128,192,476	24,603,689	9,892,839	162,689,004

Урьдчилсан төлбөрийн эрсдэл

Урьдчилсан төлбөрийн эрсдэл гэдэг нь Банкны үйлчлүүлэгч ба харилцагч нь хүлээж байснаас өмнө эсвэл хойно төлбөрөө хийх эсвэл төлбөр хийхийг хүссэний улмаас Банк санхүүгийн алдагдалд орох эрсдэл юм.

Банк нь төрөл бүрийн түвшний урьдчилсан төлөлтүүдийн хүүний цэвэр орлогод үзүүлэх нөлөөллийг урьдчилан тооцоолохдоо хялбаршуулсан аргыг авч хэрэглэдэг. Хэрэв бусад бүх хувьсагчдыг тогтмол гэж үзэн эргэн төлөгдөх санхүүгийн хэрэгслийн 20% нь жилийн эхэнд урьдчилан төлөгдсөн бол тайлант жилийн хүүний орлого 5,342 сая төгрөгөөр буурахаар байсан. (2020: 4,899 сая төгрөг).

30. Эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)

30.4 Зах зээлийн эрсдэл (үргэлжлэл)

Үйл ажиллагааны эрсдэл

Банк үйл ажиллагааны эрсдэлийг дотоод хяналтын хангалтгүй, үр дүн муутай байдал, хүмүүсийн болон гадны хүчин зүйлийн нөлөөллөөр учирч болзошгүй эрсдэлүүд гэж тодорхойлдог. Үүнд дотоод залилан, гадаад залилан, ажилчдын ажлын дадал болон аюулгүй байдал, бүтээгдэхүүн болон үйлчилгээний доголдол, биет хөрөнгийн гэмтэл, бизнесийн тогтворгүй байдал, дотоод үйл ажиллагааны явцын доголдол зэргийг хамруулдаг. Хууль, комплайнс болон мэдээллийн технологийн эрсдэл нь тусдаа эрсдэлийн төрөл гэж зохицуулагддаг учраас үйл ажиллагааны эрсдэлд хамаарахгүй болно. Эрсдэлийн удирдлагын хэлтэс нь үйл ажиллагааны эрсдэлийг Удирдлагын зөвлөлд болон ТУЗ-ын дэргэдэх эрсдэлийн хороонд улирал дутам тайлагнадаг.

Өмчийн хэрэглүүрийн үнийн эрсдэл

Өмчийн хэрэглүүрийн үнийн эрсдэл нь хөрөнгийн индекс болон аливаа хувьцааны үнийн түвшинд өөрчлөлт орсноор хөрөнгийн үнэ цэнэ буурах эрсдэл юм. Арилжааны хөрөнгийн үнийн эрсдэлийн үзүүлэлт нь “Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх” гэж ангилсан өмчийн хэрэглүүрийн хөрөнгө оруулалтаас үүсдэг. 2021 оны 12-р сарын 31-нд ийм ангилал дахь Банкны хөрөнгийн үнийг 10 хувиар өсгөвөл 238 сая төгрөг (2020: 22 сая)-өөр хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх байсан. Хэрэв үүнтэй тэнцүү хэмжээгээр буурсан бол эсрэгээрээ татварын өмнөх ашгийг 228 сая төгрөг (2020: 22 сая)-өөр бууруулах байсан юм. Арилжааны бус хөрөнгийн үнийн эрсдэлийн үзүүлэлт нь “Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх” ангилсан өмчийн хэрэглүүрээс үүсдэг бөгөөд 31-р тодруулгад багтсан болно.

31. Санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнэ

Бодит үнэ цэнэ болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох нь

Бодит үнэ цэнэ гэдэг нь дампуурсан болон албадан борлуулахад хүрсэн этгээдээс бусад аливаа сонирхож буй талуудын хооронд, санхүүгийн хэрэглүүрийн зах зээл дээр арилжаалагдах дүн юм. Зах зээл дээр бүртгэлгүй санхүүгийн хэрэглүүрийн хувьд бодит үнэ цэнийг нь тохиромжтой үнэлгээний аргуудыг ашиглан тодорхойлно.

Дараах хүснэгтэд бодит үнэ цэнээр бүртгэгдсэн санхүүгийн хэрэглүүрийг бодит үнэ цэнийн түвшнээр нь ангилан үзүүлэв:

	Түвшин 1 мян.төг	Түвшин 2 мян.төг	Түвшин 3 мян.төг	Нийт мян.төг
2021 оны 12-р сарын 31				
Санхүүгийн хөрөнгө				
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй Засгийн газрын бонд	9,853,400	–	–	9,853,400
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй компанийн бонд	6,225,454	–	–	6,225,454
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмчийн хэрэглүүр	–	–	3,300,000	3,300,000
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг алдагдлын тайланд бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй өмчийн хэрэглүүр	2,379,656	–	–	2,379,656
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө:</i>				
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа, бодит үнэ цэнээр	–	10,274,021	–	10,274,021
ИЗББ – давуу болон энгийн, бодит үнэ цэнээр	–	–	5,826,990	5,826,990
ХБҮЦ – энгийн, бодит үнэ цэнээр	–	–	340,354	340,354
Нийт	18,458,510	10,274,021	9,467,344	38,199,875

БОГД БАНК ХК
Санхүүгийн тайлангийн тодруулга – 2021 оны 12 дугаар сарын 31

31. Санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнэ (үргэлжлэл)

Бодит үнэ цэнэ болон бодит үнэ цэнийн түвшинг тодорхойлох нь (үргэлжлэл)

	Түвшин 1 мян.төг	Түвшин 2 мян.төг	Түвшин 3 мян.төг	Нийт мян.төг
2020 оны 12-р сарын 31				
Санхүүгийн хөрөнгө				
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өрийн хэрэглүүр:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй Засгийн газрын бонд	10,314,761	–	–	10,314,761
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй төв банкны үнэт цаас	–	4,925,825	–	4,925,825
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогод бүртгэгдэх өмчийн хэрэглүүр:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй өмчийн хэрэглүүр	–	–	3,300,000	3,300,000
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө:</i>				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй өмчийн хэрэглүүр	217,260	–	–	217,260
<i>Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь ашиг, алдагдлын тайланд бүртгэгдэх санхүүгийн хөрөнгө:</i>				
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа, бодит үнэ цэнээр	–	6,287,715	–	6,287,715
ИЗББ – давуу болон энгийн, бодит үнэ цэнээр	–	–	1,331,801	1,331,801
Нийт	10,532,021	11,213,540	4,631,801	26,377,362

1, 2 болон 3 дугаар түвшний хоорондох хөдөлгөөн

Бодит үнэ цэнээр бүртгэгдсэн, санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийн 1, 2 болон 3 дугаар түвшний хооронд хөдөлгөөн гараагүй болно.

Бодит үнэ цэнийн хэмжилтэд нөлөөлөхүйц хамгийн бага түвшний өгөгдөлд үндэслэн санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг дараах түвшингүүдээр ангилан толилуулдаг. Үүнд:

Түвшин 1 - Ижил төрлийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн идэвхтэй зах зээл дэх зарласан (тохируулаагүй) үнэ

Түвшин 2 - Хөрөнгө болон өр төлбөрийн хувьд боломжит өгөгдлийг ашиглан шууд (үнэ) болон шууд бусаар (үнээс гаралтай) бодит үнэ цэнийг тодорхойлох аргачлал

Түвшин 3 - Зах зээлийн ашиглаж болох өгөгдөлд тулгуурлахгүйгээр (ажиглагдахгүй өгөгдөл) бодит үнэ цэнийг тодорхойлох аргачлал

2021 болон 2020 оны 12-р сарын 31-ний байдлаарх 2-дугаар түвшний санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тооцсон аргачлал болон түүнд ашигласан мэдээлэл:

	Бодит үнэ цэнэ		Үнэлгээний Аргачлал	Ашигласан мэдээлэл
	2021 мян.төг	2020 мян.төг		
Санхүүгийн хөрөнгө				
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлгүй төв банкны үнэт цаас	–	4,925,825	Орлогын хандлага	Мөнгөн урсгалын төсөөлөл, төгрөгийн хямдруулалтын хувь Төлбөрийн хуваарь дээр үндэслэсэн мөнгөн урсгалын төсөөлөл, төгрөгийн хямдруулалтын хувь
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа, бодит үнэ цэнээр	10,274,021	6,287,715	Орлогын хандлага	

2021 оны 12 сарын 31-ний байдлаар 2-дугаар түвшний санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тооцох аргачлалд өөрчлөлт ороогүй.

БОГД БАНК ХК
Санхүүгийн тайлангийн тодруулга – 2021 оны 12 дугаар сарын 31

31. Санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнэ (үргэлжлэл)

1, 2 болон 3 дугаар түвшний хоорондох хөдөлгөөн (үргэлжлэл)

3-дугаар түвшний санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг тооцоход ашигласан мэдээллийн боломжит өөрчлөлтийн бодит үнэ цэнэд үзүүлэх нөлөөллийг доор харуулав:

2021 оны 12-р сарын 31	Бодит үнэ цэнэ мян.төг	Боломжит өөрчлөлт	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт мян.төг	Үнэлгээний аргачлал	Ажиглагдахуйц бус мэдээлэл
Санхүүгийн хөрөнгө					
ИЗББ	5,826,990	+100bps -100bps	+19,421 -20,188	Орлогын хандлага	Төгрөгийн хямдруулалтын хувь
ХБҮЦ	340,354	+100bps -100bps	+3,194 -3,194	Орлогын хандлага	Төгрөгийн хямдруулалтын хувь
Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй өмчийн хэрэглүүр	3,300,000	+100bps -100bps	+90 -90	Орлогын хандлага	Мөнгөн урсгалын төсөөлөл, Хямдруулалтын хувь

2020 оны 12-р сарын 31	Бодит үнэ цэнэ мян.төг	Боломжит өөрчлөлт	Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт мян.төг	Үнэлгээний аргачлал	Ашигласан мэдээлэл мян.төг
Санхүүгийн хөрөнгө					
ИЗББ	1,331,801	+100bps -100bps	+ 9,530 - 8,190	Орлогын хандлага	Төгрөгийн хямдруулалтын хувь
Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй өмчийн хэрэглүүр	3,300,000	+100bps -100bps	+90 -90	Орлогын хандлага	Мөнгөн урсгалын төсөөлөл, Хямдруулалтын хувь

2020 болон 2021 оны 12 сарын 31-ний байдлаар бодит үнэ цэнийг тооцох аргачлалд өөрчлөлт ороогүй.

Удирдлага нь 2021 оны 12 сарын 31-ний байдлаарх санхүүгийн хөрөнгүүдийн бодит үнэ цэнэ нь дансны үнээсээ материаллаг зөрүү байхгүй гэж үзсэн.

3-дугаар түвшний санхүүгийн хэрэглүүрийн хөдөлгөөнийг доорх хүрснэгтүүдэд харуулав:

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
Хөрөнгийн биржид бүртгэлгүй өмчийн хэрэглүүр		
1 сарын 1-нээр	3,300,000	1,485,000
Нэмэгдсэн	–	2,800,000
Хөрөнгийн бирж дээр бүртгэлтэй хөрөнгө оруулалт руу ангилагдсан	–	(1,485,000)
Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт	–	500,000
12-р сарын 31-нээр	3,300,000	3,300,000
ИЗББ		
1 сарын 1-нээр	1,331,801	–
Нэмэгдсэн	6,368,700	5,130,600
Зарагдсан	(2,108,301)	(3,859,700)
Хуримтлагдсан хүү	234,790	60,901
12-р сарын 31-нээр	5,826,990	1,331,801
Энгийн ХБҮЦ		
1 сарын 1-нээр	–	–
Нэмэгдсэн	336,500	–
Зарагдсан	–	–
Хуримтлагдсан хүү	3,854	–
12-р сарын 31-нээр	340,354	–

31. Санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнэ (үргэлжлэл)

Бодит үнэ цэнээрээ тусгагдаагүй санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэнэ

Санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнээрээ бүртгэгдээгүй байгаа санхүүгийн хэрэгслүүдийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлоход ашиглах аргачлал, таамаглалыг доор харуулав:

Бодит үнэ цэнэ нь дансны үнэтэйгээ ойролцоо хөрөнгө

Хөрвөх чадвар сайтай эсвэл эргэн төлөгдөх хугацаа богинотой (нэг жилээс богино хугацаатай) аливаа санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн хувьд дансны үнийг бодит үнэ цэнэтэйгээ ойролцоо байна гэж үздэг. Удирдлагын гүйцэтгэсэн бодит үнэ цэнийн үнэлгээг харахад, нэг жилээс дээш хугацаатай банк, санхүүгийн байгууллагаас татсан бодит үнэ цэнийг санхүүгийн тайланд түүний дансны үнэ цэнээр ойролцоолон тавьсан байна. Энэ нь адил төстэй хадгаламжийн бүтээгдэхүүнд ногдож байгаа өнөөгийн зах зээлийн хүү нь зах зээлд анх гаргасан хүүнээс огцом өөрчлөгдөхгүй гэсэн зарчим баримталснаас үүдэлтэй.

Тогтмол хүүтэй санхүүгийн хэрэгсэл

Хорогдуулсан өртгөөр илэрхийлэгдсэн тогтмол хүүтэй санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг Монгол улс дахь ижил төстэй санхүүгийн хэрэгслүүдийн одоогийн зах зээлийн хүү болон тэдгээр санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрсөн үеийн зах зээлийн хүүтэй харьцуулан тооцно.

Бодит үнэ цэнэ болон дансны үнийн хооронд ихээхэн зөрүүтэй үед 2 дугаар түвшинд ангилагдсан Банкны санхүүгийн хэрэгслийг дансны болон бодит үнэ цэнээр нь харьцуулан дараах хүснэгтээр харууллаа.

	Дансны үнэ мян.төг	Бодит үнэ цэнэ мян.төг
2021 оны 12-р сарын 31		
<i>Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэсэн санхүүгийн хөрөнгө</i>		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	140,130,208	137,636,896
Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэх өрийн хэрэглүүр	4,478,941	4,364,104
2020 оны 12-р сарын 31		
<i>Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэсэн санхүүгийн хөрөнгө</i>		
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	97,087,463	94,975,281

32. Холбоотой талуудын тодруулга

Банкны гол удирдах албан тушаалтнуудтай хийсэн ажил гүйлгээ

Тайлант жилийн турш Банкны захирлууд болон Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн гишүүдэд олгосон нийт олговрын дүнг дараах хүснэгтээс харна уу. Үүнд:

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
<i>Богино хугацааны тэтгэмж:</i>		
Цалин ба бусад тэтгэмж	897,458	555,593
Нийгмийн даатгалын шимтгэл	113,788	36,109
Урамшуулал болон бусад тэтгэмжүүд	64,657	31,632
<i>Урт хугацааны тэтгэмж:</i>		
Бусад урт хугацааны тэтгэмж	—	28,516
	1,075,903	651,850

Гол удирдах албан тушаалтнууд гэдэг нь Банкны болон түүний ажилчдын үйл ажиллагааг шууд болон шууд бусаар удирдан зохион байгуулах эрх үүрэгтэй хувь хүмүүсийг хэлнэ. Банк нь Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн гишүүд, Гүйцэтгэх албан тушаалтнууд болон тэдний ойрын төрөл төрөгсдийг холбоотой талууд гэж үздэг.

БОГД БАНК ХК
Санхүүгийн тайлангийн тодруулга – 2021 оны 12 дугаар сарын 31
32. Холбоотой талын тодруулга (үргэлжлэл)
Банкны холбоотой талуудтай хийсэн ажил гүйлгээ

2021 ба 2020 онуудын 12 сарын 31-нээрх, Банкны холбоотой талуудын гүйлгээний балансын үлдэгдэлийг дор харуулав.

	Дансны үлдэгдэл			
	Хадгаламж	Зээл	Авлага ба урьдчилгаа төлбөр	Ашиглагдаагүй кредит картан үлдэгдэл ба баталгаа
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
2021 оны 12 сарын 31				
Бодь Капитал ХХК	1,610	–	–	–
Богд Капитал Инвестмент ХХК	950	–	–	–
Бодь Даатгал ХК	7,654	–	36,063	–
Бодь ХХК	11,553	566,464	–	–
Бодь Цамхаг ХХК	99,041	–	34,986	–
Бусад холбоотой аж ахуй нэгж	1,504,046	448,622	–	–
Бенефициар өмчлөгч ба түүний ойрын гэр бүл	385,904	2,413,320	–	30,326
Гол удирдах албан тушаалтнууд	2,369,293	1,988,227	–	11,746
Нийт	4,380,053	5,416,633	71,049	90,696
2020 оны 12 сарын 31				
Бодь Капитал ХХК	2,441	–	–	–
Богд Капитал Инвестмент ХХК	317	–	200,000	–
Бодь Даатгал ХК	6,735	–	52,216	43,521
Бодь ХХК	1,270	2,818,687	423,000	–
Бодь Цамхаг ХХК	391,271	–	303,000	–
Бусад холбоотой аж ахуй нэгж	18,735	–	–	–
Бенефициар өмчлөгч ба түүний ойрын гэр бүл	1,416,129	2,162,869	170,000	–
Гол удирдах албан тушаалтнууд	805,525	511,327	–	3,053
Нийт	2,642,423	5,492,883	1,148,216	46,574

	Ажил гүйлгээ			
	Зээл ба урьдчилгаа зээлийн хүүний орлого	Хадгаламж ийн хүүний зардал	Үйлчилгээ авсан	Хүлээн авсан орлого
	мян.төг	мян.төг	мян.төг	мян.төг
2021 оны 12 сарын 31				
Богд Капитал Инвестмент ХХК	–	–	2,500	–
Бодь Даатгал ХХК	4	–	103,004	97,900
Бодь ХХК	57,192	–	605,000	–
Бодь Цамхаг ХХК	10,380	–	675,784	43,000
Бусад холбоотой аж ахуй нэгж	51,422	168,479	102,112	–
Бенефициар өмчлөгч ба түүний ойрын гэр бүл	254,182	4	–	–
Гол удирдах албан тушаалтнууд	137,721	100,421	–	–
Нийт	510,901	268,904	1,488,400	140,900
2020 оны 12 сарын 31				
Богд Капитал Инвестмент ХХК	–	–	500	–
Бодь Даатгал ХХК	–	744	138	–
Бодь ХХК	483,214	–	825,500	–
Бодь Цамхаг ХХК	298,484	2,012	399,709	52,917
Бусад холбоотой аж ахуй нэгж	747	61	5,148	–
Бенефициар өмчлөгч ба түүний ойрын гэр бүл	41,310	1,148	–	–
Гол удирдах албан тушаалтнууд	28,445	6,484	–	–
Нийт	852,200	10,449	1,230,995	52,917

Холбоотой талуудтай хийсэн гүйлгээний нөхцөлүүд

Дээр дурьдсан үлдэгдэл дүнгүүд болон ажил гүйлгээнүүд бизнесийн ердийн үйл ажиллагааны үр дүнд үүссэн.

33. Хөрөнгө болон өр төлбөрийн хугацааны шинжилгээ

Дараах хүснэгтэнд Банкны хөрөнгө, өр төлбөрийг эргэн төлөгдөх, барагдах хугацаагаарх шинжилгээг харуулсан байна. Тодруулга 30 “Төлбөрийн чадварын эрсдэл ба эх үүсвэрийн удирдлага”-аас Банкны зүгээс барагдуулах хорогдуулж тооцоогүй гэрээт үүргүүдийг харна уу.

	12 сараас доош мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
2021 оны 12 сарын 31			
Хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	106,311,464	–	106,311,464
Банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	26,421,661	–	26,421,661
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	6,509,221	30,160,565	36,669,786
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	19,305,301	128,605,616	147,910,917
Бусад хөрөнгө	4,919,677	–	4,919,677
Борлуулах зориулалттай хөрөнгө	1,034,300	–	1,034,300
Үндсэн хөрөнгө	–	2,893,119	2,893,119
Ашиглах эрхтэй хөрөнгө	–	2,845,683	2,845,683
Биет бус хөрөнгө	–	855,851	855,851
Нийт хөрөнгө	164,501,624	165,360,834	329,862,458
Өр төлбөр			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	24,793,633	–	24,793,633
Репо хэлцэл	18,645,559	31,066,837	49,712,396
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	97,556,270	39,558,003	137,114,273
Зээлээр авсан эх үүсвэр	8,212,568	–	8,212,568
Бусад өр төлбөр	2,767,195	1,560,931	4,328,126
Түрээсийн өр төлбөр	1,244,592	1,750,268	2,994,860
Орлогын албан татварын өр төлбөр	909,940	–	909,940
Нийт өр төлбөр	154,129,757	73,936,039	228,065,796
Цэвэр дүн*	10,371,867	91,424,795	101,796,662
2020 оны 12 сарын 31			
Хөрөнгө			
Бэлэн мөнгө ба Монголбанк дахь харилцах	53,555,309	–	53,555,309
Банк ба санхүүгийн байгууллага дахь харилцах, хадгаламж	37,529,715	–	37,529,715
Санхүүгийн хөрөнгө оруулалт	4,925,825	15,163,822	20,089,647
Харилцагчдад олгосон зээл ба урьдчилгаа	11,779,736	89,483,260	101,262,996
Бусад хөрөнгө	3,126,470	–	3,126,470
Хөрөнгө оруулалтын зориулалттай үл хөдлөх хөрөнгө	–	3,590,107	3,590,107
Борлуулах зориулалттай хөрөнгө	344,090	–	344,090
Үндсэн хөрөнгө	–	2,326,444	2,326,444
Ашиглах эрхтэй хөрөнгө	–	2,269,534	2,269,534
Биет бус хөрөнгө	–	807,055	807,055
Нийт хөрөнгө	111,261,145	113,640,222	224,901,367

33. Хөрөнгө болон өр төлбөрийн хугацааны шинжилгээ (үргэлжлэл)

	12 сараас Доош мян.төг	12 сараас дээш мян.төг	Нийт мян.төг
Өр төлбөр			
Бусад банк, санхүүгийн байгууллагын харилцах, хадгаламж	27,048,795	–	27,048,795
Репоз хэлцэл	25,048,873	–	25,048,873
Харилцагчдын харилцах, хадгаламж	91,414,744	9,259,783	100,674,527
Зээлээр авсан эх үүсвэр	7,464,732	–	7,464,732
Бусад өр төлбөр	934,715	–	934,715
Түрээсийн өглөг	–	2,292,720	2,292,720
Орлогын албан татварын өр төлбөр	136,454	–	136,454
Нийт өр төлбөр	152,048,313	11,552,503	163,600,816
Цэвэр дүн*	(40,787,168)	102,087,719	61,300,551

* Санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн тодорхой ангиллыг гэрээний үүрэгт үндэслэв. Банк нь олон харилцагч нэн даруй эргэн төлбөрөө шаардахгүй гэж үзэж байгаа хэдий ч дээрх хүснэгт нь банкны хадгаламжийн хугацааны түүхэн дээр үндэслээгүй болно.

34. Өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлт

Банкны Өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлтийг Монголбанкнаас тогтоож хянадаг. 2021, 2020 онуудад Банк нь өөрийн хөрөнгөд хөндлөнгөөс тавьдаг бүх шалгууруудыг бүрэн хангаж ажилласан.

Өөрийн хөрөнгийн удирдлага

Банкны өөрийн хөрөнгийн удирдлагын үндсэн зорилго нь хөндлөнгөөс тавигдсан зохистой харьцааны шаардлагуудыг биелүүлэх ба үүсч болзошгүй гэнэтийн цочролыг дааж чадах өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг хадгалахад оршдог.

Банк өөрийн хөрөнгийн бүтцийг удирдаж, эдийн засгийн нөхцөл байдал болон эрсдэлийн шинж чанарт орсон өөрчлөлтүүдийг харгалзан өөрийн хөрөнгийн бүтэцдээ залруулга хийдэг байна.

Өөрийн хөрөнгийн шаардлага

Монголбанкнаас арилжааны Банкуудын нэгдүгээр зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгийн эрсдэлээр жигнэсэн активын зохистой харьцааг хамгийн багадаа 9% (2020 онд 9%), өөрийн хөрөнгийн эрсдэлээр жигнэсэн активын харьцааг 12% (2020 онд 12%)-иас доошгүй байхаар тогтоосон байдаг бөгөөд эдгээр харьцаа нь эрсдэлийн уг шинж чанараар нь тохируулсан хөрөнгө болон нийт капиталыг авч тооцоологдсон байдаг. Банкны 12 дугаар сарын 31-ний өдрийн байдлаарх өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааг доор үзүүлэв:

	2021	2020
Өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцаа	44.55%	46.24%
Эрсдэлээр жигнэсэн хөрөнгийн харьцаа	44.55%	46.24%

Өөрийн хөрөнгийн харьцааг дор үзүүлэв:

	2021 мян.төг	2020 мян.төг
I-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө		
Хувьцаат капитал	80,306,822	50,000,000
Хуримтлагдсан ашиг	20,560,843	10,259,360
Нийт I-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө	100,867,665	60,259,360
II-р зэрэглэлийн өөрийн хөрөнгө	–	–
Нийт өөрийн хөрөнгө	100,867,665	60,259,360

Монголбанкны өөрийн хөрөнгийн хүрэлцээний шаардлагын дагуу бодит үнэ цэнийн өөрчлөлт нь бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд бүртгэгдэх өмчийн болон өрийн хэрэгслийн бусад нөөц, журмын нөөцийг I, II зэрэглэлийн хөрөнгийн бүрэлдэхүүн хэсэг болгон оруулаагүй болно.

34. Өөрийн хөрөнгийн зохистой харьцааны шалгуур үзүүлэлт (үргэлжлэл)

12 дугаар сарын 31-ний байдлаар эрсдэлээр нь жигнэсэн хөрөнгийг эрсдэлийн ангилал тус бүрээр үзүүлбэл:

%	2021		2020	
	Хөрөнгө мян.төг	Эрсдэлээр жигнэсэн мян.төг	Хөрөнгө мян.төг	Эрсдэлээр жигнэсэн мян.төг
0	116,191,009	–	68,811,656	–
20	14,001,804	2,800,361	21,543,306	4,308,661
50	27,376,390	18,836,564	14,957,959	7,444,852
70	–	–	–	–
80	–	–	–	–
90	–	–	19,223,349	17,211,629
100	166,840,705	191,672,502	96,142,266	95,844,533
125	5,314,293	4,501,615	1,619,580	504,549
150	397,250	794,500	2,228,019	2,721,109
<i>Тохируулгууд:</i>				
Бүлгийн, тархалтын эрсдэлийн сан	–	(85,000)	–	(85,000)
Үйл ажиллагааны эрсдэлийн харьцаа	–	6,272,591	–	1,736,756
Гадаад валютын эрсдэлийн харьцаа	–	1,622,019	–	636,040
	<u>330,121,451</u>	<u>226,415,152</u>	<u>224,526,135</u>	<u>130,323,129</u>

35. Тайлагналын дараах үйл явдал

Оны эцсээс хойш хэд хэдэн улс Украин, Орост үүссэн нөхцөл байдалтай холбогдуулан Оросын засгийн газар болон засгийн газрын холбогдох байгууллагуудын эсрэг хориг арга хэмжээ авсан. Хориг арга хэмжээнд SWIFT-ийн гүйлгээг хэсэгчлэн хориглох, мөн санхүү, эдийн засгийн хязгаарлалт зэрэг багтсан байна. 2021 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар Банкны ОХУ-ын банк, санхүүгийн байгууллагад байршуулсан харилцах, хадгаламжийн дансны үлдэгдэл хориг арга хэмжээнд орсон эсэхээс үл хамааран 1.1 тэрбум төгрөг байсан. Энэхүү санхүүгийн тайланг гаргах өдрийн байдлаар эдгээр харилцах, хадгаламжийн дансны үлдэгдэл 52 сая төгрөг болж буурсан байна. Эдгээр данснуудад учирч болзошгүй хориг арга хэмжээний нөлөөлөл, зээлийн эрсдэлд өртөх эрсдэлийг удирдлага идэвхтэй хянаж, үнэлж байна.

Ковид-19-ийн нөлөөлөл

Банк 2021 оны 12-р сарын 31-ний дараах Ковид-19-тэй холбоотой хөл хорионы үзүүлэх нөлөөг авч үзээд энэхүү санхүүгийн тайланг бэлтгэхэд ашигласан нягтлан бодох бүртгэлийн дүгнэлт, тооцоо, таамаглал зохимжтой хэвээр байна гэж дүгнэв. Ашигласан нягтлан бодох бүртгэлийн дүгнэлт, тооцоо, таамаглалыг тодруулга 2-оос харна уу. Тайлангийн өдрийн байдлаар Засгийн газар Ковид-19-тэй холбоотой хөл хориог цуцалсан байгаа бөгөөд Банк нь хэвийн ажиллаж байна.

Удирдлага нь тайлагналын өдрөөс хойш санхүүгийн тайланд нөлөө үзүүлэх өөр бусад үйл явдал гараагүй гэж үзэж байна.

36. Монгол хэл дээрх орчуулга

Эдгээр санхүүгийн тайлангуудыг Англи хэл дээр мөн бэлтгэсэн болно. Монгол, Англи хувиудын хооронд утга, агуулгын зөрүү гарах тохиолдолд Англи хувийг дагана.